

Appendices from selected copies

NB. This is essentially a bare list from some copies; the identification of sources represents the mere whim of the compilers, always highly selective, sometimes pursued with modest energy, sometimes with none at all. Where a canon has been identified, is found very widely, but the sequence, form or rubric seems to point to one source in particular, only that one is cited – the apparatus would otherwise be intolerable.

[Ac as Szuromi 2006] **PjSl, Brant/Vosmedian/Migne**

End:

[137]

Qui libri et quo tempore sint legendi in ecclesia^a

In Septuagesima cantatur, In principio, et legitur Pentateuchus Moysi usque ad passionem Domini. Septuagesima enim captivitatem Babilonis significat, id est confusionis, in qua sumus, dum in mundo captivamur, de qua exeuntes debemus ad Ierusalem redire, id est ad domum pacis, unde diabolus nos captivavit; quamvis enim captivitatis nostre semper memores esse debemus, specialiter tamen in his diebus oportet, quibus legimus et cantamus de abiectioe patris nostri Adam de paradiso, et de periculo Noe in diluvio, de Abraham qui exivit de terra sua, et de huiusmodi laboribus. Sicut enim Adam in exordio mundi factus est, sic et in principio anni et ecclesiastici officii de illo legere et cantare proponimus. A passione Domini usque in Pascha legitur Ieremias, quoniam Redemptoris nostri passionem ipsa aperta lamentatione presignavit. Ab octavis Pasche leguntur Actus apostolorum quindecim diebus, et cantatur Apocalipsis, id est Dignus est, Domine. Quoniam quod sancto Ioanni revelatum erat de morte Agni hoc apostoli predicaverunt. Postea leguntur Epistole canonice usque ad Ascensionem Domini, et decantatur de psalmis, Si oblitus, quia David prophetavit passionem Domini quam predicarunt apostoli. Ab Ascensione usque ad Pentecosten cantatur de festo, sed Apocalipsis legitur, quia revelatus est esse Dei Filius, cum ad celos ascenderet, cunctis videntibus, et multa que ante clausa fuerunt, ab illa die revelata patuerunt. Ab octavis Pentecostes usque ad Kalendas Augusti leguntur libri Regum, et cantatur Deus omnium. Quoniam sicut Saul et David et alii pro lege sua contra Allophilos et Goliath pugnaverunt, sic et nos post Pentecosten, id est postquam susceperimus donum Spiritus sancti in baptismo, pugnare debemus contra vitia et demones. Unde Apostolus: Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in celestibus. A Kalendis Augusti usque ad Kalendas Septembris legitur et cantatur Salomon, id est Sapientia cum responsoriis, In principio, Augustus sextus mensis est et calidus et anni medius. In sexta etate qua Dominus venit, debemus quidem propter eius sapientiam vivere, quoniam audita est, inter nos ipsa sapientia, que ex ore Altissimi prodiit, unde et cor hominis concaleat, et in eius meditatione exardescat. Quoniam Deus ignem venit mittere in terram, vel quia immediate, ut quisque ab estu vitiorum succenditur, magis debeat tunc sapientia pollere, ubi tanto sapientius est cavendum, quanto plus valet etatis perfectio ad resistendum. In Septembri legitur et cantatur de Iob, Tobia, Esther, Iudith. Hi sunt qui omnia adversa sustinuerunt. Sic et nos in septima etate qua mundus finietur, adversa queque debemus pro Domino tolerare patientius. A Kalendis Octobris usque ad

^a De libris in ecclesia imponendis *Brant; no insc. or rubr.* Sl

Novembrem leguntur libri Machabeorum et cantatur Adaperiat. Iste octavus mensis, letitiam significat resurrectionis, quia sicut Iudei finitis preliis et templo restituto, in himnis et confessionibus benedicebant Dominum, sic et in resurrectionis gloria, destructis preliis diaboli, sancti et iusti in Domino. Ergo a Kalendis Novembris usque ad Adventum Domini legitur Ezechiel, Daniel, et XII prophete cum responsoriis, Vidi Dominum; Ezechiel enim vidit quatuor animalia, id est quatuor evangelistas, qui Domini nativitatem, passionem, resurrectionem ascensionem, etc., mundum docuerunt. Daniel quoque venturum Dominum predixit dicens: Aspiciebam in visu, etc. Similiter et alii prophete nasciturum Dominum predixerunt, et ideo hi ante adventum eius leguntur, quia ipse est Salvator mundi quem nasciturum predicaverunt. Ab Adventu usque ad Natale legitur Isaias, qui quanto de Domino prophetavit urbanus, tanto nativitati eius legitur proximius. Ab octavis Domini usque ad Septuagesimam, leguntur Epistole Pauli cum responsorio, Domine, ne in furore, quoniam quod David prophetavit, Apostolus concorditer predicavit.

ID 16 app. (vers. F)

AcPj end. Sl continues with cc 1-8, and Brant with cc 1-18 med. of Co. of Innocent II (qv)

Ad

End

fos 118r-9r

a 1

Cyprianus ex sentenciis episcoporum numero viginta vii

Audistis, college dilectissimi, quid mihi Iubianus – sanctificare oportere.

CSEL iii(1) 435

a 2

Ego unum baptismum in ecclesia – sic enim scriptum est v. f. u. f. u. b.

ibid. 436

a 3

[Nemesianus Athunanas dixit in mg.]

Baptisma quod dant heretici et scismatici – tibi anni vite. Crescens acuta dixit, In tanto cetu sanctissimorum consacerdotum – penitentia ecclesie reconcilientur. / fo 118v
 Quietus a buruc dixit, Qui fide vivimus – proficit lavacio eius. Quod utique de his qui ab hereticis -est sanctificari debebunt.

Alvius Saturninus <attuca> dixit, Gentiles quamvis idola colant – sicut illi communicant. Quintus abacia dixit, Ille potest dare aliquid – constat nichil habere. Verulus arusica dixit, Homo hereticus dare non potest – quod habuit amisit.

begins as ibid. 438-9, 441, 446-7 for Qui fide – debebunt; 454 begins Gentiles quamvis

a 4

Ciprianus ad Magnum de Novatiano

Quod si aliquis illud opponit ut dicat -/fo. 119r- divine dispositionis oblata .

Cyprian, Ep. 69 cc. 7-8.1, CCL 3C. 480-1

a 5

Firmilianus Cypriano

Illud quoque absurdum quod non putant – ad decipiendas hominum voluntates.

Cyprian Ep. 75 c 9, CCL 3C 589-90

a 6*In libro qui inscribitur Quod idola non sunt dii*

Sermo et filius Dei mittitur qui per prophetas omnes retro illuminator et deductor –
Deus cum homine miscetur.

*CSEL 3(1). 28***a 7***Orosii liber apologeticus*

Tanta vis est decreti Dei et tam – numerum mundus implere.

*PL 31.1197 (De arbitrii libertate c 28); CSEL 5. 650***Be***End**The Appendix Segontina as analysed from this ms. in Clavis canonum as AP***Ca** (*cf Da end, Po a 146- 60 below*)*End***a 1**

Que se non continent nubant antequam – adulteriis esse peiores.

*cf Da end, Fb a 9, Po a 146, Vc a 3 below***a 2***Innolestius*

Heretici cum a fide catholica desisterent – quam acceperant amiserunt.

*AL 12.51; Caes. 14.4; C 24 q 1 c 30; cf Po a 147 below***a 3**

Illi qui in diebus cotidianis tres psalmos – hoc facere comprobantur.

*Polyc. 3.18.1; De cons. 5 c 15 med.; cf Po a 148 below***a 4**

Hereticus est qui non sequitur catholicam veritatem – carnis credidit veritatem.

*cf Po a 149-152 below, Caes. 14.6***a 5**

Si quis episcopus per pecunias fecerit ordinationes – monacus anathemati subiaceat.

*cf Po a 153 below***a 6***Greg.*

Decrevit sanctum magnumque concilium nullum deinceps – sollicitudinem habere
precipiat.

*cf Po a 154 below***a 7***In conciliis Affrice. Item*

Placuit ut quicumque clerici vel diaconi pro necessitatibus – unde recedere noluerunt.

*BD 2. 178; ID 6. 42b; Ctp 3.10.5; D 74 c 4; cf Po a 155 below***a 8***Cartag' concilio sexto*

Placuit ut quicumque in ecclesia semel eligitur ab alia ecclesia ad [ecclesiarum *canc.*] non teneatur.

BD 8. 11 and ID 7.34 as C. Afric.; Ctp 2.22.6 and D 72 c 3 as C. Milev.; cf Po a 156 below

a 9

Cartag' concilio V

Horum qui pauperes opprimunt dona a sacerdotibus refutanda.

BD 5. 39; Ctp 2.18.93; +D 90 c 8; cf Po a 157 below, as rubric

a 10

Sacerdos penitentiam imploranti absque persone acceptatione – penitentes tardius recipiantur.

Ctp 2.18.73-4; ID 15.6-7; C 26 q 7 c 6a; cf Po a 157 below

a 11

Clericus quamlibet verbo dicitur eruditus artificio – litteras discant. Clericum scurrilem et verbis turpibus ioculatorem – ab officio retrahendum.

ID 11.79 has end only; Ctp 2.18.59, 50-3; +D 91 c 4, +D 46 c 6; cf Po a 158 below

a 12

Greg.

Inutile et valde laboriosum est hominem litterarum – expedit se obligare.

Ashburnham 1554 no. 449 etc. Greg. I (CCL 140A) Reg. 9.6; D 88 c 8; cf Po a 159 below

a 13

Leo papa

Illud volumus custodiri ut cum festivior sollempnitas conventum populi – nisi prima diei parte convenerint.

4L 2.117, Ashburnham 1554 no. 375, etc etc; cf Da end, Po a 160a below

a 14

Alexander episcopus servus servorum Dei omnibus episcopis et clericis necnon iudicibus per Italiam constitutis.

Ad sedem apostolicam perlata est questio noviter exorta de gradibus consanguinitatis quam – inter consanguineos deferatur. In canonibus ob hoc progenies computatur – anathematis noverit se iugulandum.

JL 4500; 3L 3.11.53; Polyc. 6.4.1 (etc); Ctp (later vers.) 3.29 appx; cf Ce a 7, Da end, Po a 160b, Pr a 39 below

Cb

End

a 1

^a*Quod autem in epiphania nemo presumat baptizare sanctus Leo papa in decretalibus prohibet ita.*

Si quis epiphanie festivitatem que in suo debito – resurgentes de sepulchro.

cf Lj a 1, Lk a 1; begins as ID 1.47; IP 1.18; De cons. D 4 c 14

---

^a De baptismo in epiphania *add. in mg.* Cb²

a 2

Gregorius papa septimus in generali sinodo residens ita locutus est.
In die resurrectionis et usque in sabbato eiusdem ebdomade – negligentia
comprobantur hoc facere.^b

*C. Rome 1074 [?]; AL 6.193 (A'), 211(Bb) begin so; Polyc. 3.18.1; De cons. D 5 c 15a etc ;
cf Bernal Palacios in Munich 931-52.*

^b Cb ends at very foot of fo. 107vb, with a pen flourish

Ce

End

After 8.134 and its Explicit (qv), fo. 141v:

a 1

*Quod laici si invaserint res episcoporum et clericorum morientium excommunicentur,
et quid fiat de rebus episcoporum et clericorum morientium*

Anno dominice incar' m^o xc^o vi^o indicione iii^a, xiii k' Decembris celebrata est apud
Claromontanem Arvernie synodus presidente domino Urbano papa, considentibus
diversarum provinciarum archiepiscopis numero xii, cum episcopis octaginta duobus,
abbatibusque innumeris. Die igitur iii^{ta} de laicis questio facta est, qui morientibus –
adversus ista presumpserit, anathema sit.

*Preface and c 1 of C. Clermont (1095) in the 'Polycarp-Cencius' tradition (Somerville 1972,
121-2); cf Conspectus after 7.90*

a 2

*[Quod monachi non collocent presbiteros in parrochialibus ecclesiis sine
episcoporum consilio in mg.]*

Sane quia monachorum quidam episcopis ius suum auferre contendunt – cuique iura
serventur.

Ibid. c 4 (Somerville 1972, 123, 141); cf Conspectus above under 2.30, 7. 90, below Pr a 4.

*[De dignitate regis in Romana ecclesia et quod archiepiscopi et episcopi investiri
debet a rege in mg.]*

Adrianus – ab Adriano [fo. 142r]papa honorifice.

8.135, ut sup.

fo. 142r *[De dignitate imperatoris in Ro(mana) ecclesia et quod archiepiscopi et
episcopi investiri debent ab imperatore in mg.]*

Leo papa – suppliciis feriri.

8. 136 ut sup

a 3

Aug. De civitate Dei [De illis qui perseverant in malicia sua usque in finem in mg.]
In perditis et dampnabilibus moribus non debent esse securi – [fo. 142v] – bibere
sanguinem meum.

De civitate Dei 21. 25 (CC 48. 795-6)

a 4

De prevaricatione regis Salomonis [De prev. Salomonis repeated in mg.]

Quid de Salomone sanctus Augustinus doctor egregius senserit, quid interpret et
expositor divine legis Iheronimus de eius penitencia scripserit, vel ubi illum catholice

fidei defensor Ambrosius sanctum appellaverit, paucis intimabo. In expositione Genesye ad literam libro xi de eo. Salomon vir tante sapientie nunquidnam – [fo. 143r] – a semedipso depositus est.

The passage appears to derive from the foliola cited and attacked by Philip of Harveng, Responsio de damnatione Salomonis (PL 203. 644).

a 5

[De emendatione Nabuchodonosor in mg.]

Iohannes Constantinopolitanus episcopus de reparatione lapsi. Denique Nabuchodonosor non in perpetuum dampnatur – ex emendatione conquereret.

cf Hrabanus Maurus, De videndo Deum, de puritate cordis et modo poenitentiae 3. 6 (PL 112. 1311), but 1311 does not have the inscription (for which cf ibid. 1346).

a 6

[De emendatione Ahab in mg.]

Rex ille impius Ahab perturbatur sui sceleris – eum absolveret malis. /fo. 143v
cf ibid. 1311, 3. 7.

a 7

Alexander episcopus servus servorum Dei omnibus episcopis et clericis necnon iudicibus per Italiam constitutis. Ad sedem apostolicam perlata est questio- fos. 144r-v – noverit se iugulandum.

JL 4500; cf Ca 14 etc

and ends

Da

Beginning

Ivo, Dei gratia Carnotens' ecclesie humilis minister P. venerabili Clun' abbati in regimine sibi commissio placere summo rectori. Quesivit a parvitate mea prudens diligentia vestra – inspiratione dicere voluerit.

With large coloured and illuminated initial; Ivo, ep. 231 (pt); cf Fb a 2, Po a 143

Greci et Latini cum fidelibus Hebreis pariter – corpus Christi representari.
cf Fb a 1, Po a 144

Incipit prologus Panormie, id est de omnibus regulis Ivonis Carnotensis episcopi, de multimoda distinctione scripturarum sub una castorum eloquiorum facie contentarum

End

Aug' ad Iulianum

Que se non continent nubant antequam – in solis virginibus/ fo. 156v

cf Ca a 1, Po a 146

156v – 156bis r entirely obscured, since fos 156 and 156bis were glued together by damp before the nineteenth-century foliation was inserted, and cannot now be separated [16/8/07]

fo. 156bis v oblatio indubitanter iteretur, ne his tantum admissis – prima parte diei convenerint.

cf Ca a 13, Po a 160a

Alexander episcopus servus servorum Dei omnibus episcopis et clericis
necnon iudicibus per Italiam constitutis. Ad sedem apostolicam perlata est questio –
noverit se iugulandum. *fo. 158r*

JL 4500; cf Ca a 14; Ce a 7, Po a 160b, Pr a 39

Followed by a version of the Innocent II decrees, for which see Legislation of Innocent II below.
Ends

Db (BB)

End

a 1

Ex concilio Cabilonensi cap. xiii^a

Dictum est de quibusdam fratribus qui eos ordinaturi sunt iurare cogant quod digni
sunt et contra canones non sint facturi et obedientes sint episcopo qui eos ordinat et
ecclesie in qua ordinantur. Quod iuramentum quia periculosum est omnes unum
inhibendum statuimus.

Bibl. de l'Ars. 721 fo. 177

Explicit

---

^a cap. i add. in mg. Db

Ea

End

a 1

Co. of Innocent II cc 1-10a q.v. with variants, followed by

a 2

Si sint defendende a fidelibus res terrene ....tores ai..

Ibi est grande studium defensionis ubi et gravior est vis – sola exteriora perdebamur.

Greg. I, Moralia in Iob xxxi. 131, CCL 143B. 1566

a 3

Ex epistola sancti Pauli

Secularia igitur iudicia si habueritis – non est salus preter regnum.

CSEL 82. 171

a 4

Aug'

Qui voluerit tecum in iudicio – aliud indumenti habes.

Aug. de sermone Domini in monte, CCL 35. 274

a 5

Orig' de superbia

Non unus est superbie modus, alius – rationabiliter quis effertur [fo. 104; *change of hand*]
quia et in rebus gloria non est – ante gloriam humiliatur.

Origen, Homelie in Jeremiam et Ezechielem, trans. Jerome, PL 25. 654-5

Ends

Ec (GA, BB)

End

a 1

Per principes peccato primi hominis – sunt illis corpore prelati sint tamen mente.

cf BD 15. 44; ID 16. 45; Ctp 3. 29. 17; .Ars. 721 6. 48 [etc]

a 2

Aug'

Undecumque nascuntur homines si parentum vicia – creatio non cuiuslibet animalis
sed hominis.

ID 6. 415-6; Ctp 3. 10. 45-6

a 3

Hieronim'

Nasci de adulterio non est eius culpa qui nascitur- avenasque degenerat.

ID 4. 413; Ctp 3.10.47; PL 23.389 para. 22

a 4

Aug'

Itaque cum homo in semetips[um] – spiritus ex quo regeneratur oblatus.

ID 6. 417; Ctp 3.10.48; +C 1 q 4 c 8

a 5

Nunquam et de viciis erubescamus parentum – fuerit de virtute mirabilis.

Ctp 2.14.7; ID 6.414; D 56 c 4

a 6

Aug'

Non estimemus ad mortuos post quibus – pro illo supplicationis augeatur.

ID 2.113; Ctp 3.2.27; +C 13 q 2 c 19

a 7

Canones autem qui dicuntur apostolorum – societas est multorum in unum.

Ctp 2.1 pref.; cf D 16 c 1

a 8

Leo papa Romane ecclesie et apostolice

Quamvis sit presbiteris cum episcopis plurima – nec plebem utique exortari.

Ctp 1.43.41; ID 6.72; cf D 68 c 4 for pt

EgKc[BB]LgPuTg and cf Po below
End

a 1

Augustinus contra Parmenianum

Excommunicationem semper debet precedere qualiscumque vocatio – ubi satisfaciat ecclesie.

cf Po a 161 below

a 2^a

Ex concilio Tribur' cap. xx

Si plures heredes de communi contendunt – unde vivat.

BD 3. 40; cf Po a 163 below

---

^a Tg reverses a2-3

a 3

Ex decretis Gelasii^a pape, cap. v

De ecclesiis que inter coheredes – auferre velit.

BD 3.41; cf Po a 162 below

---

^a Gregorii Pu

a 4

Ex concilio Toletano VII^a, cap. v

Cum episcopus suam diocesi, visitat – licentiam habeat.

BD 1.86; cf Po a 164 below

---

^a VII om. PuTg

a 5

Conc' Tolet' IIII, cap. xxxvi^a

Si episcopus vel languore detentus – vitam inquirant.

BD 1.87; cf Po a 165 below

---

^a Conc' – xxxvi] Ex eodem cap. vi PuTg

a 6

Ex concilio Triburiensi cui interfuit Carolus rex, cap. xiii^a

Sancto concilio allatum est quod quidam laici – presumpserit anathema sit.

BD 2.206; cf Po a 166 below

---

^a cui interfuit – xiii EgLg; cap. xxiii cui interfuit Arnulfus rex PuTg

a 7^a

Si sacerdos vel minister dum gubernacula – ab origine equitatis.

C. Tol. IX c 8; Coll. Lanf. B 44. 8

Eg ends, fo. 113, Pu main hand ends fo. 135; see below for a later addn

---

^a om. KcTg; Tc has two added canons, Tg one more, qv

Fb*End***a 1**

Greci et Latini cum fidelibus Hebreis – debere corpus Christi representari.

cf Da prel., Po a 144 below

a 2

Ivo Carnotensis

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister P. ven'dunum abbati in regimine sibi commisso placere summo rectori. Que frater a parvitate nostra - vel divina inspiratione dicere voluerit.

cf Da prel., Po a 143 below

a 3

Bede. De fatuis dicit

Naturaliter fatui solo baptismi sacramento - Quia iuste de eis factum est.

cf Kd a 1, Vc a 1 below

a 4

Ex epistola Leonis pape de illis infirmis qui penitenciam petierint antequam sacerdos veniat officium oris amittunt

Ita ergo talium necessitati auxiliandum – reconciliationis beneficium consequentur.

cf Kd a 2, Vc a 2 below, BD 19.9; 74T 253; AL 11.11 pt; ID 15.34; De pen. D 1 c 49 med.

a 5

De confessionis Theodori [sic]

Confessionis que solo Deo fit quod – plerumque medicorum operationem.

Kd a 3 below, cf BD 19.145; ID 15.155; Ctp 3.28.12; De pen. 1 c 90

a 6

Omnis doctor qui auditores quos verbo – nec alios intrare permittat.

Beda in Lucam, iv c. 11, CCL 120. 245

a 7

De baptismo. Beatus Ciprianus

Non dubitata fidei regula confirmat dubitandi – quoddam[?] putant expectet.

a 8

Aug' in sermone Domini

Qr ill' datum sit nosset misterium regem – magnificata sunt opera tua Domine.

a 9

Item. Cur Deus illum adiuuat illum non penes ipsum est. Augustinus ad Iulianum

Que se non continent nubant antequam Deo voveant. Quid nisi reddant iure dampnantur. De talibus – adulterium faciat cui vivente viro nubit. Amen.

183T 152.19b begins so; cf Vc a 3 below

a 10

Damasus papa universis episcopis per Italie provincias constitutas

Relatum est ad sedem apostolicam vos accusationes – Curandumque est ne ira quemquam subripiat faciatque citius quod non liceat.

AL 3.47; Polyc. 5.1.30; C 5 q 2 c 3

a 11

In digestis

Que instituuntur accusatione facta in scriptis que contineat – accusationum perpendi possunt. Criminales cause intra biennium a contestatione litis terminande sunt sicuti civiles triennium.

a 12

Alexander papa

Nemo umquam presumat accusator simul esse – et testis. Noverint falsi testes quod si falsum testimonium – principalia crimina enumerasse. Ait enim de corde exeunt homicidia – et fures et homicide. Penitentes bigami sacerdotes accusare non possunt. Unde generaliter colligitur quod quicumque sacerdotes non sunt vel non possunt. [fo. ?v]

For beg. to testis cf 74T 50; AL 3.72; Ctp 1.18.6; ID 6.321; IP 4.81; C 4 q 4 c 1. Penitentes – generaliter – end is dp C 2 q 7 c 37

[The rest of the verso and the next leaf have texts are in much later hands. A second early hand continues with Augustinus. Libellus de conflictu vitiorum atque virtutum etc]

FcOe

End

a 1

Decreta Calixti pape II in Tolosano concilio data

[ ]anctorum patrum vestigiis insistentes ordinari quemquam – digna satisfactione correxerint.

C. Toulouse (1119) cc 1-10; Mansi xxi. 226-8

a 2

Decreta Calixti pape II in Remensi concilio data

Que sanctorum patrum sanctionibus de pravitate –/fo. 144v- communione careant Christiana.

C. Reims (1119) cc 1-5; Mansi xxi. 235-6

a 3

Aug' ad Dallianum

Si quis iniuste excommunicatus fuerit ei potius – nulli ingerit penam.

cf AL 12. 66 [etc]

a 4

Aug,

Per iudicium auferendi sunt mali de ecclesia . Quod si non possunt tolerantur.

AL 3.67 pt [Multi corriguntur]; Polyc. 7.9.10; cf C 2 q 1 c 18 med.

a 5

Honorius papa

Debent omnes episcopi excommunicatorum nomina cum vicinis – omnibus auferatur

BD 10. 49, ID 14. 113, AL 12. 31 etc (all var.)

a 6

In libro repudie quem dari precepit – unde sustentarentur./ fo. 145

[Papal list from Peter to/ Calixtus [II], fo. 145v

[fo. 146-7v. Minimal annals from birth of Christ to accession of Gregory [VII]

a 7

fo. 147vb

Cur in aqua et non in altero liquore – vestis vii lampades./ fo. 148

a 8

Aug'

[ ]n electione Aaron ostenditur quod si pauci – hominibus prodesse potest[?].

cf Pt a 1

a 9

Ier'

Pallium pallidate dictum, hinc et palliata – hoc est velatas.

Hib. 45.10

a 10

Item

Sicut in viris duo genera sunt, sancti – et penitentes sunt.

Hib. 45.12b

a 11

Decet mulieres sicut fragilitatis sexum acceperint – fieri cauciores debent.

Hib. 45.14

a 12

Augustinus in libris sincretice

Duo genera sunt palliatarum, primum virgines – hoc est senioribus.

Hib. 45.12a

a 13

De exordio tonsure ecclesiastice

Usus a Nazarenis incepit. Qui crine – magi in fronte cirrum habent.

Hib. 52.2-3

a 14

Isidorus ait, Signum tonsure in corpore est sed in anima -/fo. 148v- genus regale et sacerdotium.

Hib. 52. 4-5

a 15

Patricius ait

Quis .. clericus in hostiario ordine usque – ab ecclesia separabitur.

a 16

Gildas ait

Brittones toto mundo contrarii et – anterior tegi solebat.

Hib. 52.6 pt

a 17

[Ieronimus in Zacharia

Levite altario alon induti assistunt – evangelizant vobis victoria Christi.

[Ends]

Ha (BB/CR)

End

Following 8.136

a 1

In Nicena synodo capit. xv

Quicumque temere ac periculose neque timorem – huiusmodi irrita comprobetur.

Coll. Lanf. 2.2.16 [etc]

a 2

In concilio Calcedonensi capit. viiii

Si quis clericus adversus clericum habet – apud ipsum iudicetur.

Ps.Isid.; Coll. Lanf. 2.11.9 [etc]

a 3

In concilio Agatense capit. l

Diaconi et presbiteri in parrochiam constituti – quantum visi sunt presumpsisse.

Ps.Isid. M 405 c 49a; Coll. Lanf. 2.28.50

a 4

In eodem capit. liiii

Quicquid parrochiarum presbyter de ecclesiastici iuris - et actione uendentis.

Ps.Isid.M 606 c 53; Coll. Lanf. 2.28.54

a 5

In eodem capit. lx

Clerici quelibet quantacumque diurnitate temporis de – pateat ecclesiae rem fuisse.

Ps.Isid.M 406 c 59a; Coll. Lanf. 2.28.60a

a 6

In concilio Aurelienensi cap. xiii

Omnes basilice que per diversa loca – sunt potestate consistent.

Ps.Isid.M 410 c 13; Coll. Lanf. 2.29.13

a 7

Cap. xv

Abbates pro humilitate religionis in episcoporum potestate – accepta vocatione convenient.

Ps.Isid. M 410 c 15a; Coll. Lanf. 2.29.15a

a 8*In concil. Cartag. VII. cap. v*

Placuit ut si quando episcopus dicit – aliis documentis convincere non potest.

*Ps. Isid M 368 c 5a.; Coll. Lanf. 2.18.5***a 9***In concil. Antiochen. cap. xi*

Si quis episcopus aut presbyter aut quilibet regule – contra leges ecclesie.

*Coll. Lanf. 2.7.11***Ja (AW)***Beginning*

fo. 1v

Preposito dominisque ac fratribus Aquensibus congregatio sancte Marie – per audientiam dampnet.

*cf Ld end.**End(AW; cf LcLdLmOc)***a 1**

fo. 112v

Innocentius papa de virginibus velatis si devia'

Item que Christo spiritualiter nubunt et – humanas nuptias transmigravit.

a 2*Siricius papa. Quod penitens non fiat clericus*

Illud ergo nos par fuit providere – fuer' vasa viciorum.

a 3*Ex epistola [Le]onis ad Theodorum episcopum*

Oportet unumquemque Christianum conscientie sue – fide discedendo peccaverunt.

*For a 1-3 cf LcLmOc below***a 4***Epistula sancti Clementis pape tam ad sacerdotes quam ad episcopos de aqua baptismatis*

fo. 113 De aqua baptismatis ex iussione apostolica -/- quibus possessiones possidentur.

*Ends as IP 2.63***a 5***Ex concilio Calcedonensi <c. xvii>*

Per singulas ecclesias rusticas – synodum provincie certamen decrevimus.

*IP 2. 64***a 6***De tricenali possessione. Gelasius Romanus ecclesie episcopus fratribus qui in Sicilia sunt constituti.*Illud etiam adnecti placuit ut si, quod absit, facultates – legimus tempus exclusit (*corr. fr. leg. lex conclusit*).*IP 2.65*

a 7*Greg. Petro subdiacono*

Si monasterium sancti Theodori fines de quibus – eorum modis omnibus procura (*corr. fr. –are*).

*IP 2.66***a 8***Ex concilio Arvernensis. De diocesi per xxx annos possessa*

Quicumque episcopus alterius episcopi diocesim – defendetur provinciarum.

*cf IP 2.67***a 9***Ex concilio Toletano cap. xxv*

Sicut diocesim alienam – conventus esse constiterit.

*IP 2.68***a 10***Gelasius Iusto episcopo*

Omnium fidelium fideliter rerum veritates – ius iurandorum sinatur afferre [?].

*cf IP 2. 69***a 11***Ex decretis Iulii pape*

fo. 113v Si quis ecclesiam comburit xv annos -/- omnium fidelium abscidatur (*corr. fr. –etur*).

*IP 2.70-1***a 12***Ex concilio Calcedonensi cap. ii*

De raptoribus autem feminarum id constituendum – noluerint excommunicentur.

*IP 2.72***a 13***Ex concilio Calcedonensi cap. iiii*

Servus qui ad ecclesiam confugit – a domino liceat occupari.

*IP 2.73***a 14***Gelasius Bonifacio episcopo*

Servus post sacramentum sibi commissum reddatur invitus.

*IP 2.74***a 15***Ex concilio Teodonisvillam cap. ?*

Servum confugientem ad ecclesiam seu in atrium – canonice constringatur.

*IP 2.75***a 16***Hilardense concilium cap. vi*

Nullus clericorum servum aut discipulum – non dedit segregetur.

IP 2.76

a 17*Ex concilio Calcedonensi cap. v.*

Similiter in Maticense synodo decretum est ut qui – ergo hoc fecerit hereticus iudicetur.

Begins as 1P 2. 77, but end not there.

Kd *End (from Rose, Berlin cat. II (2) 556-7)*

a 1*Beda de fatuis*

Naturaliter fatui soli baptismi sacramento salvantur, velut parvuli –

cf Fb a 3 above, Vc a 1 below

a 2

Ex epistola Leonis pape de illis infirmis qui penitenciam petierint antequam sacerdos veniat officium oris amittunt

Ita ergo talium necessitate –

cf Fb a 4 above, Vc a 2 below

a 3*De confessione Theodorus*

Confessio que soli Deo fit – plerumque medicorum operatione.

Fb a 5 above

Change of hand, fo. 151v

a 4

Sciendum quod eorum que manifesta sunt alia –

a 5

Temeritas accusatorum modis delegitur –

a 6*Ex decreto Adriani pape*

Non est credendum contra alios eorum –

cf AL 3.89c etc

a 7

Homines adulteri si ab uxoribus suis – contigit ibi moriatur.

cf XP 10.13.2 (5)

fo. 152v, in third hand

a 8*Gregorius in omel' xxxvii*

Singulariter namque ad absolutionem nostram – reparamus.

La *End*

Augustinus in libro de mendatio. require in quarto folio

Primum est capitale mendatium

cf above 8. 82A, Ph as here

Prologue and capitulatio to all eight books

as Ph

a 1- 25 as Ph a 1 – 23 (*qv*)

a 26

Ex epistola Clementis pape

Iussum est antiquitus et nos sub – parietem fuit necatus.

Coll. of St Hilaire 1.24.1

a 27

Ex epistola Innocentii pape

Antiquam patrum regulam sequens nichil unquam – aliquid dare prohibeo.

Frequent as Gregory I, and fuller. As here, and attributed to Innocent, in Coll. of St Hilaire 1.39

a 28

Ex epistola Clementis pape

Si forte quispiam presbiter sive diaconus – Iude penam suscepturum.

cf Trip. 1.1.17, ID 2.86b, 6.88, Coll. of St Hilaire 1.127 [etc]. This and the succeeding extracts are slightly paraphrased, as in the Coll. of St Hilaire, but not apparently elsewhere.

a 29

Ex eadem

Omnibus festinandum^a est sine mora renasci – perfectus esse non potest.

Coll. of St Hilaire 1.137a

---

^a *after corr.*

a 30

Ex epistola Sixti pape

Statum est in hac sancta et – dicatis contrectentur hominibus.

Coll. of St Hilaire 1.154

a 31

Ex decretis Anitii pape

Prohibete, fratres, per universas regionum – debent esse in tonsura.

Coll. of St Hilaire 1.167

a 32

Ex epistola Sotheris pape

Sacratas Deo feminas vel monachas – resecare funditus censemus.

Coll. of St Hilaire 1.168

a 33

Stepphani pape

Vestimenta vero ecclesiastica quibus Domino ministratur – et talia presumantibus veniat.

Coll. of St Hilaire 1.193

a 34

De presbiteris ut hospites sint. Ex concilio Mannetensi

Ut curam hospitem maxime pauperum atque – eisque hospicium tribuat.

Coll. of St Hilaire 2.92

a 35

Ex concilio Affricano

Pro reverentia Dei et sacerdotum – per hec enim /fo. 107v anime edificantur.

Coll. of St Hilaire 2.93

a 36

De clericis intemperate viventibus. Ex concilio Cartaginensi. Ex eodem

Clerici inter epulas cantantes ab officio detrahendi sunt.

Coll. of St Hilaire 2.94

a 37

Ex eodem

Clericos scurriles et verbis turpibus ioculatores ab officio detrahendos.

Coll. of St Hilaire 2.95

a 38

Ex eodem

Clericus per plateas nisi certa et maxima officii necessitate non ambulet.

Coll. of St Hilaire 2.96

a 39

Ex eodem

Clericus fideiussionibus inserviens abiciatur.

Coll. of St Hilaire 2.97

a 40

Ex eodem

Clericus qui adulationibus et prodicionibus vaccare deprehenditur degradetur.

Coll. of St Hilaire 2.99

a 41

Ex eodem

Omnes clerici qui ad operandum validi sunt – et litteras discant.

Coll. of St Hilaire 2.104

a 42

Ex eodem

Clericus qui non pro emendo in undinis (*sic*) – degradetur ab officio.

Coll. of St Hilaire 2.105

a 43

Ex eodem

Clericus nec comam nutriat et barbam radat.

Coll. of St Hilaire 2.106

a 44

Ex eodem

Clericus professionem suam etiam habitu et – calciamentis decorem querat.

Coll. of St Hilaire 2.128

a 45

Ex concilio Aurelianensi

Episcopum, presbiterum, diaconum canes ad venandum – mensibus diaconus uno.

Coll. of St Hilaire 2.130

a 46

Ex eodem

Omnibus servis Dei venationes et silvaticas – non habeant interdicimus.

Coll. of St Hilaire 2.131

a 47

Ex dictis Basilii

Si quis eum qui districtione ecclesiasticam (*sic*) – diu valeat revocari.

Coll. of St Hilaire 2.137

a 48

Ex concilio Arvernensi

Si quis presbiterum proprium inhonorat aut – duplici honore digni habeantur.

Coll. of St Hilaire 2.138

a 49

Ut pro defunctis omnibus dibus (sic) missas celebrare liceat

Visum est nobis preterea ut in – necessitatibus Dominum deprecemur.

Coll. of St Hilaire 3.49

a 50

Dionysius ariopagita dicit Blasphemias Deo facere – vel offerentibus vel petentibus proderit.

Coll. of St Hilaire 3.50

a 51

Ex concilio Milevitano

Preces que probate fuerint in concilio – probate in sinodo fuerint.

Coll. of St Hilaire 3.54

a 52^a

Et Cartagensi concilio

Observandum est ut mensa Christi id est altare –*fo. 108r* - loco sub sera recundantur.

Coll. of St Hilaire 3.79

At the foot of fos 107v-8r is a Greek alphabet with its numerical equivalents (cf below a 67)

a 53

De observanda Christi missa

Corporibus defunctorum eucharistia non detur Dictum– dare licitum est.

Coll. of St Hilaire 3.78a

a 54

Ex eodem

---

^a Originally after c 51, but moved

Non oportet mulieres ingredi ad altare – officiis deputata sunt.

Coll. of St Hilaire 3.82

a 55

De eodem

Laici secus ad altare quo sancta – pateant sancta sanctorum.

Coll. of St Hilaire 3.83

a 56

De eodem

Nullus presbiter presumat calicem vel patenam – procedat ad populum.

Coll. of St Hilaire 3.85

a 57

De presbiteris nichil habentibus quando ordinantur. Ex concilio Agatensi

Presbiter cum diocesim tenet de his – nomen scriptum faciat.

Coll. of St Hilaire 3.92

a 58

Ex concilio Cartaginensi

Episcopi, presbiteri, diaconi vel quicumque clerici – inde quod velint.

Coll. of St Hilaire 3.93

a 59

Ex eodem

Inquirendum est si aliquis presbiterorum de – asportabat et furabatur.

Coll. of St Hilaire 3.94

a 60

Ut oblationes discordantium non recipiantur. Ex concilio Cartag'

Oblationes dissidentium fratrum et eorum qui – sacerdotibus refutande sunt.

Coll. of St Hilaire 3.107

a 61

Ex concilio Toletano

Quicumque fidelium de facultatibus suis ecclesie – suffragium vite percipiant.

Coll. of St Hilaire 3.113

a 62

De eodem

Nemo cuiuslibet mortui ossa de sepulcro - temerario ausu violare.

Coll. of St Hilaire 3.116

a 63

De eodem. Ut nemo pro sepeliendis mortuorum corporibus munus exigat

Canonica auctoritate precipiendum est ut de – dare sponte voluerint.

Coll. of St Hilaire 3.117

a 64

Ex decretis Eusebii pape

Desponsatam puellam non liceat parentibus dare – licet eligere si voluerit.

Coll. of St Hilaire 6.12

a 65*Ex concilio Triburiensi*

Virgines sacre si pro lucro anime – quesierint redire /fo. 108v cogantur.

Coll. of St Hilaire 6.15

a 66

Ut preter licentiam domini sui servus non efficiatur monachus. Ex eodem
Placuit in monasteriis non esse suscipiendum – sui propriam voluntatem.

Coll. of St Hilaire 6.17

a 67*Ex concilio Agathensi*

Si episcopus aut presbiter aut diaconus– laicam communionem accipiant.

Coll. of St Hilaire 6.24

a 68*Ex concilio Grangensi*

Ut unusquisque presbiter res quas post – proprie ecclesie relinquat.

Coll. of St Hilaire 6.33

a 69*Incipit epistola formata Attici episcopi Constantinopolitani*

Greca elementa litterarum numeros etiam exprimere – Greca elementa significatur.

Coll. of St Hilaire 6.58

a 70*Ex concilio Turonico*

Episcopus non debet abbatem cogere ad – rationabilis causa consistat.

Coll. of St Hilaire 6.69

a 71*Ex concilio Affricano*

Virgines sacre si a parentibus a – ab episcopo custodiantur.

Coll. of St Hilaire 6.71

a 72*Ex concilio Arausico*

Unum abbatem duobus monasteriis interdicimus presidere.

Coll. of St Hilaire 6.73

a 73*Ex concilio Magoncensi*

Abbas pro humiliatione potest et cum – propinquis aut amicis

Coll. of St Hilaire 6.77

a 74*Ex eodem concilio*

Laicus in ecclesia non debet recitare – responsoria sine Alleluia.

Coll. of St Hilaire 6.78

a 75

Ex eodem

Omnino volumus ut monachi ad secularia – licenti episcopi sui.

Coll. of St Hilaire 6.80

a 76*Ex decretis Leonis pape*

Nullus fidelis cuiuscumque conditionis sit occulte – publice nubat in Domino.

Coll. of St Hilaire 6.92

a 77*Ex concilio Elibertino^b*

Si quis fidelis habens uxorem non – de communione pacis.

Coll. of St Hilaire 6.116

---

^b *corr. fr. -ino*

a 78*Ex concilio Meldensi*

Si laicus cum laica femina uterque – tres annos peniteat.

Coll. of St Hilaire 6.117

a 79*Ex concilio Magonciensi*

Si conscio marito et ipsa consentiente –/fo. 109r – annos accipiant communionem.

Coll. of St Hilaire 6.118

a 80*Ex concilio Nannentensi*

Si vir non habens uxorem cum – quinque annos peniteat.

Coll. of St Hilaire 6.119

a 81*Ex decretis Innocentii pape*

Qui interveniente repudio alii se matrimonio – parte adulteri sunt.

Coll. of St Hilaire 6.120

a 82*Ex concilio apud Alteum habito*

Si quis cum uxore alterius eo – prius polluit adulterio.

Coll. of St Hilaire 6.121

a 83*Ex decretis Innocentii pape*

Si quis desponsaverit uxorem et subaravit – tollat sibi uxorem.

Coll. of St Hilaire 6.122

a 84*Ex epistola Calixti pape*

Si quis promptus facilisque est ad – a fraterno consortio.

Coll. of St Hilaire 7.21

a 85*Ex epistola Calixti pape*

Si qui clerici vel monachi reperti – sed etiam consentientes.

*Coll. of St Hilaire 7.24***a 86***Ex decretis Eusebii pape. De rebus ecclesie quomodo debent restitui*

Si quis ecclesie oblationes et quod – et canonice peniteat.

*Coll. of St Hilaire 8.16***a 87***Ex decretis Euthiani pape*

Si quis membrorum truncationes domorum incendia – ab ecclesia privetur.

*Coll. of St Hilaire 8.17***a 88***Ex decretis Fabiani pape*

Si quis sponte communicaverit excommunicato verbo – decreta canonum peniteat.

*Coll. of St Hilaire 8.18***a 89***Ex concilio Cartaginensi*

Qui communicaverit vel oraverit cum excommunicato – si clericus deponatur.

*Coll. of St Hilaire 8.19***a 90***Ex concilio Epanensi*Si aliquis^a de excommunicatis mortuus fuerit – oblationem ad altarem.*Coll. of St Hilaire 8.24*

---

^a after corr.**a 91***Ex eodem*

Si quis per necessitatem furaverit cibaria – non cogatur ieiunare.

*Coll. of St Hilaire 8.26***a 92**^a*Ex eodem*

Si quis publicam rapinam seu furtum – sacerdotum consilio peniteat.

Coll. of St Hilaire 8.27

---

^a Ex penitentiali Theodoli *subs. canc.***a 93***Ex penitentiali Theodoli*

Si quis furtum capitale commiserit id est – septem annos peniteat.

*Coll. of St Hilaire 8.28***a 94***Ex concilio Triburicensi*

Fures et latrones si furando occiduntur –/fo. 109v eis non negamus.
Coll. of St Hilaire 8.29

a 95

Ex concilio Aurelianensi

Si infringens fur domum sive effodiens – erit reus sanguinis.
Coll. of St Hilaire 8.30

a 96

Ex concilio Grangensi

Si quis servum sub prepectu (*sic*) divini – obsequio anathema sit.
Coll. of St Hilaire 8.31

a 97

Ex penitentiali Romano

Si aliqui de ministerio ecclesie quolibet – septem annos peniteat.
Coll. of St Hilaire 8.33

a 98

Ex concilio Triburicensi

Quesitum est ab aliquibus fratribus de – bis in idipsum.
Coll. of St Hilaire 8.39

a 99

Ex penitentiali Romano

Si quis per cupiditatem periuraverit omnes – penitentie se subdat.
Coll. of St Hilaire 9.1

a 100

Ex decretis Pii pape

Qui compulsus a domino periurat se – legitimas ferias peniteat.
Coll. of St Hilaire 9.2

a 101

Ex penitentiali Romano

Si quis coactus per (*sic*) vita redimenda – in pane et aqua.
Coll. of St Hilaire 9.4

a 102

Ex eodem

Quicumque sciens periuraverit xl dies – hec communionem percipiat.
Coll. of St Hilaire 9.5

a 103

Ex eodem

Si quis periuraverit et alios sciens in – fuerunt similiter peniteant.
Coll. of St Hilaire 9.6

a 104

Ex concilio Toletano

Si quis suscipiatur (*sic*) quod ad periurium ducatur – septem sequentes annos.

Coll. of St Hilaire 9.8

a 105

Ex eodem

Qui in sanctis audet iurare ieiunus – non cogantur iurare.

Coll. of St Hilaire 9.9

a 106

Ex eodem

Si quis perpetrato periurio aut quolibet – bibat neque oret.

Coll. of St Hilaire 9.10

a 107

Ex decretis Pii pape

Si quis per capillum Dei vel – quod sinodus iudicaverit penit'.

Coll. of St Hilaire 9.11

a 108

Ex decretis Sotheris pape

Si aliquid forte nos incautos iurasse contigerit –/fo. 110- crimen esse divertendum.

Coll. of St Hilaire 9.12

a 109

Decrevit sancta sinodus ut a septuagesima - sacra venire presumat.

Coll. of St Hilaire 9.13

a 110

Ex concilio Aurelianensi

Iuramentum filii aut filie nesciente patre – pueri irrita sint.

BD 12.27; ID 12.82; above 8.106, but widespread

a 111

Ex concil' Magonciensi

Constituamus ut quatuor tempora anni ab – ad missarum sollempnia.

Coll. of St Hilaire 10.1

a 112

Ex concilio Arausico

In sabbato sancto id est in vigilia – penitus non celebrari.

Coll. of St Hilaire 10.6

a 113

Ex penitentiali Theodoli

Sacerdos si inebriatur per ignorantiam – arguantur penitere compellantur.

Coll. of St Hilaire 11.2

a 114

Ex eodem

Qui cogit hominem ut inebrietur acerrime – quadraginta dies peniteat.

Coll. of St Hilaire 11.3 (ends per contemptum quadragesima)

a 115*Ex dictis Fructuosi episcopi*

Si quis ecclesiastica peditus ordinatione aut – tribus peniteat mensibus.

*Coll. of St Hilaire 11.4***a 116***De principibus et populis*

Episcopi in protegendis populis a Deo – contempserint emendare anathematizentur.

*Coll. of St Hilaire 12.1 (rubric is from title of Bk 12)***a 117***Ex dictis Isidori*

Sepe iudices pravi cupiditatis causa aut – causantur marsupia ex<h>auriant.

*Coll. of St Hilaire 12.34***a 118***Ex eodem*

Qui recte iudicat et premium remunerationis – laudis acceptio muneris.

*Coll. of St Hilaire 12.35***a 119***Ex concilio Agatensi*

Eos qui fratribus suis capitalia crimina – digna satisfactione penitaverint.

*Coll. of St Hilaire 12.37***a 120***Ex concilio Laodicensi*

Quod non oporteat Christianos euntes ad – sicut Christianos decet.

*Coll. of St Hilaire 14.121***a 121***Ex concilio Bracarensi*

Placuit ut nullus episcoporum cum suas – dominantes in clero.

*Coll. of St Hilaire 14.141***a 122***Ex epistola Innocentii pape*

Qui igitur partem cuiuslibet digiti sui – casus veniam meruit.

*Coll. of St Hilaire 14.147***a 123***Ex concilio Niceno*

De eunuchis qui seipsos abscidunt. Si quis in egritudine vel a – talem oportet ordinari.

*In this form only reported in Berlin, Savigny 3, 2.32***a 124***Ex eodem*

De honore episcopi Iherosolimitano. Quoniam mos antiquus obtinuit et vetusta – propria dignitate.

As here in Pol. 2.24.6, II Tarr. 7.1.7; cf Savigny 3, 2.38 etc

a 125*Leonis pape*

[ ]eo episcopus Maximo episcopo. Illud dilectionem tuam convenit precavere ut – superioribus non resultet.

Coll. Sem. 1.121; Coll. II lib. VII part. 8.167

a 126*Augustini episcopi*

Sane quisquis positus in ultima necessitate – non tu peccata.

Widespread; BD 18.12; ID 15.22; Ctp 3.28.2 etc

a 127*Leonis pape. De patrinis*

Ut non plures ad suscipiendum de baptismo – confirmatione idipsum fiat.

Widespread; with this rubric in Coll. of Arras 519, Coll. Tarrac. II 5.8

a 128*Adrianus papa. De prelationibus venditis*

Si quis prebendas archidiaconatus preposituras vel – episcopatus gratis distribuat.

cf Pr a 80, Wc a 29; Coll. Arras 234, Coll. Tarrac. II 5.47 (3) with rubric as here, etc

a 129*Leonis pape*

Qui alios ab errore non revocat [?] seipsum errare demonstrat.

Coll. Sem. 2.178 etc

a 130*Urbani pape in concilio Placentino de simoniachis*

Anno dominice incarnationis MXCV indictione iii –/fo. 111r - locum debeant obtinere.

C. Piacenza (1095), proem and cc 1-7a more or less as Weiland's ed. in MGH Constitutiones et acta i (1893), 561-2.

a 131*Ex dictis Ieronimi presbiteri*

Mensuram temporis in agenda penitentia idcirco non satis aperte prefigunt canones pro unoquoque crimine, ut de singulis dicant qualiter unumquoque emendandum sit, sed magis in arbitrio sacerdotis intelligentis relinquendum statuunt, quia apud Deum non tantum valet mensura temporis quam doloris. Nec abstinentia tantum ciborum quam mortificatio viciorum. Propterea tempora penitentie abbrevianda precipiunt et negligentie protelandi existimant.

Widespread, but none reported as ending as here; best parallel in Coll. in VII books of Turin, 7. 103a

a 132*Orosius*

Ab orbe condito usque ad urbem conditam – centum nonaginta novem.

Fo. 111v has much later calendrical notes, with which it ends

Lc (cf JaLdLmOc)*End***a 1***Innocentius papa de virginibus velatis si deviaverint*Item que^a spiritualiter nubunt et – humanas nuptias transmigravit.*cf Conspectus after 3. 215*

---

^a Christo *add.* Ld**a 2***Siricius papa^a*

Illud quoque nos par fuit – fuerunt vasa viciorum.

BD 19.49; ID 6.54, 15.63; D 50 c 66

---

^a quod penitens non fiat clericus *add.* Ld**a 3***Leo ad Theodorum episcopum^a*

Oportet unumquemque Christianum conscientie sue – fide discedendo peccaverunt.

*as here in AL (vers. A' of Parma/Graz) 11.53; longer version widespread. For a 1-3 cf**JaLdLmOc*

---

^a Ex epistola Leonis ad Theodorum episcopum Ld*Explicit***a 4***Ex decretis Eugenii pape in Remensi concilio*

Qui ab episcopis suis anathematis – divina officia celebrari interdiximus.

*cf Sg a 9, Lj a 2-18, Od***a 5***Ex concilio Remensi sub Eugenio papa*

Credimus simplicem naturam divinitatis esse – incarnatam esse sed in Filio.

*cf Sg a 9; Od***a 6***Decreta et responsa Leonis pape*

Omnibus vobis modis visu et auditu notum esse non dubitamus - in canonibus reperiri poterit.

*ID 6.419; above 5.3; Ctp 3.10.50; C 2 q 5 c 19***a 7***Ex concilio Hildernensi [after corr.] cp. x*

[ ]i quis presbiter a plebe illi – ultionis vindictam exercuisse.

*ID 6.229; above 5.2***a 8***Pariensi concilio. De illicita excommunicatione*

Lex Iustiniani catholici imperatoris quam probat – cogat ex concilio ferre iudicium.

*ID 14.21; above 5.124; cf C 24 q 3 c 6**[change of hand]*

a 9*Nicholaus papa Radulpho archiepiscopo*

De his qui filiastros suos ad – nostre ne memineris.

*ID 1.304; cf above 6.126; C 30 q 1 c 6***a 10***Ex decretis Desiderii pape*

Deusdedit s. R. e. et apostolice episcopus Gordiano Hispalensis –

Pervenit ad nos diaconus sanctitatis – hoc anathema sit.

*ID 1.305; cf above 6.127; C 30 q 1 c 1**[ends, fo. 112v, with Arbor consanguinitatis]***Ld** (cf JaLmOc)*End*as **Oc** a 1-3 (*ending at foot of fo. 115rb*)*fo. 115va (with change of hand, and no rubric)*

Preposito dominisque ac fratribus Aquensibus congregatio sancte Marie sancti Lamberti, saniolem insistere sententiam.

Ex dictis beati Augusti<ni> docemur et instruimur quod omnes cause primitus per auctoritatem ventilande sunt, quibus sint – *ending at foot of fo. 116vb: inobedientes synodus per audientiam dampnet. cf Ja beginning. From the chapter at Liège, see Somerville, Archivum (1972) 343-4**fo. 117ra (after another change of hand)*

Honorius episcopus, servus servorum Dei venerabili fratri A. Mogunt' archiepiscopo et apostolice sedis legato, salutem et apostolicam benedictionem. Pro sollicitudine et diligentia quam circa nos – collatam diligenter intendas.

*Somerville, ut sup. 346*Venerabili sancte Magunt'^a ecclesie archiepiscopo Gwal' sancte Ravennatis ecclesie minister, licet indignus, salutem et perpetuam in Christo dilectionem. Visis sanctissime paternitatis vestre litteris, quibus me quamquam invisum – utilitatem in longum conservare dignetur.*cf Codex Udalrici ed. Jaffe no. 245, Somerville ut sup. 344-5 (foot of fo. 117rb; fo. 117v blank*

---

^a *corr. fr. Magunt'***Le** (cf Ka)*End*

[fo. 123r]

a 1*De compositione sacrilegii et immunitatis*

Regum et imperatorum seu et diversorum – sit sacrilegium subiungatur.[fo. 123v]

Tractatus de sacrilegiis et immunitatibus (ed. Schulte from Coll. Prague I in SAW 57 (1867) 183ff, at 183-4. For the text, which is here a shorter version of the letter-form of the tractate, see now Mordek, Bibl. 1035-6; also in Ka (Mordek in Festschrift Kempf (1983) 196, and esp. n. 34), 183-4

a 2*Quid sit sacrilegium et in quibus rebus fiat*

Sacrilegium est omnis sacre rei violatio. Res autem sacre – leserit canonice peniteat.
[fo. 126r]

Tractatus ed. Schulte 184-91 (and 191 n)

a 3*Si sacerdos in ecclesia dehonestaverit*

Ostenso quam leviter et simpliciter prius componebantur – inferior pagina demonstrat.
Tractatus ed. Schulte 191-2

a 4

In concilio apud Theodonisvillam celebrato ubi infuerunt xxxii episcopi. Astulfus – tres menses anathematizet eos. [fo. 127v]

MGH Capit. i no. 176, cf Mordek, Bibl. 133

a 5*Decreta Innocentii pape II*

Statuimus ut si quis symoniace - irritas esse censemus. [fo. 129v, leaving part of leaf blank]
Co. of Innocent II, qv below, cc 1-30

[apparent change of hand]

a 6*Incipiunt capitula libri nonidecimi*

BD 19 – conscientia confitentis. [fo. 159]

a 7*Incipiunt capitula libri vigesimi*

BD 20 – illesa vivere potuerunt. [fo. 175v]

a 8*Sermo synodalis qui in singulis synodis parrochianis presbiteris est pronunciandus*

Fratres presbiteri et sacerdotes Domini cooperatores – Deus per infinita secula.
A[men] [fo. 176v]

Admonitio synodalis ed. Schneider in Ordines 430-4, with literature; 'Bavarian' BD (clm 4570 etc. descr. Koeninger in AKKR 1907 393-406) 20.111

a 9*Ex dictis Gregorii*

Omnipotens Deus et si plerumque mutat [corr. fr. mittat] sententiam – decipiat animam illius.

'Bav.' BD 20. 112

a 10*Ex dictis eiusdem*

Nam credimus quia cum carnis vinculo anima nostra fuerit – actibus recipient merita.
'Bav.' BD 20. 113

a 11

Inmunitas sexcentis solidis componatur.

'Bav.' BD 20. 114a

a 12

Sacrilegium novem novigeldis componatur aut si – lxxiibus super altare.

'Bav.' BD 20. 114b

a 13

Scelerosi [*sic*] et in capitalibus viciis que anime – huiusmodi sacramentis implicatus.

'Bav.' BD 20. 115

a 14

Ex hac deinceps hora quicquid contra divinam – sanctorum adiuvent patrocina.

'Bav.' BD 20. 116

a 15

De matrimonii contractione precipimus ut in presentia – oporteat fieri divortium.

a 16

De baptismo precipimus ut duo coniugati non simul – communione sancta suspendantur.

a 17

Qui in criminalibus peccatis se inquinaverunt, id est – communioni restituantur ecclesie.

a 18

De patronis ecclesiarum precipimus ne violentiis – ecclesiasticum beneficium promoveatur. [fo. 177v]

[another change of hand]

a 19

Statuimus ut omnes qui Christiano nomine – corpore alienus inveniatur.

a 20

Ecclesia cum sit domus Dei et oratorium dicatur – officia fiat repositio.

a 21

Qui incendiis et invasionibus ecclesias et cymiterios – canibus devorandi exponantur.

a 22

Idem de pabulariis precipimus quos in Alemannia – nisi permissione episcopi.

a 23

De usucapionibus precipimus ut reditus agrorum – de his etiam habeantur. [fo. 178r, and ends]

Lj

End

a 1

<>uod autem in Epiphania nemo presumat - resurgentis de sepulchro.

cf Cb a 1, Lk a 1

a 2*Decreta Eugenii pape statuta Remis et promulgata*

Qui ab episcopis suis anathematis - ipsum teneri censem.

a 3

Precipimus eciam quod tam episcopi quam clerici – congrua satisfactione relaxent.

a 4

Preterea quod a presbiteris nostris propensiori - ecclesiastico beneficio careant.

a 5

Ad maiorem autem domus Dei decorem – victura sit recipiatur.

a 6

Quia vero continentia et Deo placens – temptaverit observari decernimus.

a 7

Divinarum legum manifesta est disciplina – eterne dampnationis incurrunt.

a 8

Id eciam annectendum duximus ut nullus in archidiaconum – vel presbiter ordinetur.

a 9

Archidiaconi uero decani uel prepositi – predicti concedantur honores.

a 10

Precipimus etiam ne conducticiis presbiteris – convenienter valeat sustentari.

a 11

Precipimus quoque ut presbiteri clerici et monachi - ipso iustitiam faciat.

a 12

Decernimus eciam ut laici ecclesiastica – dimittant iustitiam exercere.

a 13

Auctoritate apostolica quoque prohibemus - Christianorum careat sepultura.

a 14

Nichilominus eciam presentis scripti - eius mandatum suscipiat.

a 15

Hec eciam consona sanctorum patrum diffinitione – fecerit anathema sit.

a 16

Innovamus eciam ut si quis malo - iusititiae non negamus.

a 17

Precipimus eciam ut pro crismatis et olei - irritas esse censem.

a 18

Quia uero sedes apostolica consuevit attentata – celebrari officia prohibemus.

for Lj a 2-18 cf LcOdSg

Lk

End

a 1

Quod autem in Epiphania nemo presumat baptizare - resurgentis de sepulchro.

cf Cb a 1, Lj a 1

a 2

Ex genere Priami fuit Meroveus qui genuit – regalis prosapie ultimus rex.

Lm

Before text

fo. ii

Confiteor tibi Domine – cunctis diebus vite mee. Amen. *[in two hands later than those of the main text]*

[rubric illegible]

Veniens aliquis ad conversionem de seculo prius ostensa eius voluntate abbati si sibi – indulgenciam consequatur et pacem. Per

[capitula and text of Rule of St Augustine follow, then Ivonian Preface and main text]

End: [cf Lc, Oc]

a 1

Binocencius papa de virginibus velatis si deviaverint

Item. Que Christo spiritualiter nubant – humanas nuptias transmigrare.

BD 8.13 etc; cf Conspectus, 3.215A, Lc a 1, Oc a 1

a 2

Siricius papa. Quod penitens non fiat clericus

Illud quoque nos par fuit providere ut – dudum fiunt vasa vitiorum.

BD 19.49 etc; cf Lc a 2, Oc a 2

a 3

Ex epistola Leonis ad Theodorum episcopum

Oportet unumquemque Christianum conscientie sue habere – a fide disced[endo] peccaverunt.

cf AL A' 11.153 (= C end of AL 11); cf Lc a 3, Oc a 3

[fos 113r-v originally blank; later scribbles added]

a 4 [fo. 114r]

Christianus aut eum qui se de sacro fonte – gaudio rationem reddant.

Ivo, Sermo I end; PL 162.512

De excellentia sacrorum ordinum et vita ordinatorum cuius supra in synodo
Quia Christianam militiam in baptismo professi estis – de die in diem proficiat.
Sermo II; ib. 513-9

De significationibus indumentorum sacerdotalium cuius supra in synodo
Quia sanctitas misterii sanctitatem expetit – ista sufficiunt.
Sermo III; ib. 519-27

De convenientia veteris et novi testamenti cuius supra
Beneficia que pro salvandorum reconciliationi -
Sermo V; ib. 535-62

Sermones VII-XX, VI, XXI-IV (PL 162.562-610) follow

Co of Westminster 1127
[Councils and Synods I(ii) 745-9, collating this copy as R]

[ending before end of fo. 149rb; remaining texts are in later hands, and are listed in the Royal Catalogue]

Ln
End

a 1

Incipit ordo Remensis ecclesie legendi atque cantandi per revolutum circulum anni
Festivitas sancti Andree in Sabbato intrante adventu – et post revertunt.

U. Chevalier, 'Ordo legendi et cantandi Remensis ecclesiae' in *Bibliothèque liturgique* 7 (1900) 261-305 from this ms, to which Edmund Bishop contributed a detailed description at xxvi-xxxi; see too pl. iv.

a 2

Incipit de coniugio

In primis hominibus fuit coniugium, ibique cepit quod – et vota succurrerint legitima.

For this text see Rudolf Weigand, 'Kanonistische Ehe traktate aus dem 12. Jahrhundert' in MIC Subsidia 4 (1971) 59-79, esp. 59-62. Weigand notes five further copies, and holds that Ln's version is an abbreviation closely related to that in Munich clm 4631

a 3

De corpore Domini

Credendum est unum^a corpus Christi quod speciali – animalibus caro dividatur.

a 4

De caritate^b

Aug. in libro de doctrina Christiana hoc modo caritatem diffinivit. Caritas non appetitus animi – terram exivit sonus eorum.

a 5

---

^a *obsc. corr.*

^b *in mg.*

Nam omnes diligentes Dei predestinati sunt, sed non omnes – Christus in monte fecit.
and ends

Oc (cf JaLcLdLm)

End

a 1

Innocentius papa. De virginibus velatis si deviaverint

Item que spiritualiter nubunt et a sacerdote - nuptias transmigravit.

cf 3.215A, JaLcLdLm a 1

a 2

Siricius papa. Quod penitens non fiat clericus

Illud quoque nos par fuit providere - fuerunt vasa vitiorum.

cf JaLcLdLm a 2

a 3

Ex epistola Leonis ad Theodorum episcopum

Oportet unumquemque Christianum conscientie sue - discedendo peccaverit.

cf JaLcLdLm a 3

ends on fo. 55rb med.

cf Lc (which ends here Explicit, but continues, JaLm (which continue without a break), Ld which continues with changes of hand

Od

End

After 8.136, fo. 96v

Finito libro reddatur cena magistro

Co. of Innocent II (qv) ending at foot of fo. 97v in first word of c. 28 (xxi), Obeun-

The last three lines of the text are in a much smaller script.

fos 98r-100r are in double column and another hand, omitting initials. A partly ploughed heading at the top of 98ra:

..... *Egenii pape*

[Q]ui ab episcopis suis anathematis – [fo. 99v] celebrari officia interdicimus.

C. Reims (1148) as Mansi xxi. 713-8; cf Lc a 4, Lj a 2-18, Sg a 9

Errores Geleberti

Quod divina natura quod divinitas – [fo. 100r] – Gregorius. Venit ad nos calciata divinitas.

Pr. from this and other copies (none a Panormia) by N.M. Häring, 'Texts concerning Gilbert of Poitiers', Archives d'histoire doctrinale et littéraire 37 (1970) 169-203 at 174-60

Credimus simplicem naturam divinitatis esse – sed in Filio.

Reims creed: Mansi xxi. 725; cf Lc a 5

enensis, Bituricens', Burdegalensis, Turonensis – Suessoniensis, Cathaulanensis.

Pa

Opening [fo. 1ra]

Ad rem his temporibus necessarium quidem – quam pro ecclesiastico

*Guitmund of Aversa, De corporis et sanguinis Christi veritate, PL 149. 1427-9 [rest of fo. 1vb blank; change of hand]**End*

[fo. 103va]

a 1*Ex pontificali*

Agapitus <papa> natione Romanus ingressus Constantinopolim susceptus – Mennam venerabilem virum.

*Pol. 1.20.5***a 2***Ex pontificali*

Constantinus natione Sirus ingressus est Constantinopolim – magna in populo.

*Pol. 1.20.6***a 3***Ex historia Anastasii*

Papa Stephanus vi pressus et crudelitate – et reliquie circumscripsit.

*Pol. 1.20.7***a 4***Ex pontificali*

Stephanus natione Romanus abiit ad excellentissimum – pontiphex petiit impetravit.

*Pol. 1.20.8***a 5***Iohannes papa VIII*

Et quia pridem apostolice memorie predecessoris nostri – ad ipsius proventionem.

*Pol. 1.20.9***a 6***Ex historia Anastasii*

Gregorius papa Romane presidente ecclesie. Leo impius imperator – ratione exsolvi precepit.

*Pol. 1.20.10***a 7***VII papa Gregorius episcopus servus servorum Dei dilecto in Christo fratri H.**Metensi episcopo inter cetera*

Quod autem postulasti te quasi scriptis nostris – sublimius episcopis repperiri.

Pol. 1.20.11

a 8*Ex pontificali*

Adrianus natione Romanus necessitate compulsus direxit – eius regnum subiugavit.

Pol. 1.20.12

a 9*In epistola xxi lib' V. Gregorius Mauricio imperatori*

In divinis eloquiis sacerdotes aliquando dii, aliquando angeli – reprehenditis, ille laudabit.

Pol. 1.20.13

a 10*De regali subiectione ad pontificem R. et omnes episcopos. Felix papa*

Certum est <hoc> ut rebus vestris esse salutare – in contumeliam disponentis.

Pol. 1.20.1

a 11*Gloriosissimo et clementissimo filio Anastasio augusto secundus Anastasius episcopus*

Illud peculiarius pro amore imperii vestri – importabo in te.

Pol. 1.20.3

a 12*Iohannes*

Si imperator catholicus est salva pace ipsius – presulibus non preferre.

Pol. 1.20.3

a 13*Idem*

Numquam de pontificibus nisi iudicare ecclesiam – eorum capitibus iudicare.

Pol. 1.20.4

a 14*Decreta Remensis concilii a domino Eugenio papa III celebrati, in quibus quedam innovantur, quedam tantum iterantur*

Qui ab episcopis suis anathematis sententia – celebrari officia interdicimus.

C. Reims (1148) numbered as cc 1-17; cf LcLjOc

[at head of leaf, in another hand]

Explicit Pannormia Yvonis Carnotensis episcopi

[change of hand]

a 15

Quoniam enormis quedam consuetudo in quibusdam – consideratio non habetur.

C. Tours (1163) c 5; Comp. I 5.2.3; X 5.4.3

a 16

Non satis utiliter avaricia in populo – peccati sed auget.

C. Tours c 6; Comp. I 5.2.7, fuller than X 5.3.8

a 17

Quia in quibusdam episcopatibus decani quidam - districtio plectatur.

C. Tours c 7, I Dun. 3.3 etc

a 18

Non magnopere antiqui hostis invidia – claustris suis educit.

C. Tours c 8 pt; X 3.50.3a

a 19

Unde ne sub occasione sciencie spirituales homines – spem promocionis amittat.

C. Tours c 8 pt

In partibus Tolose dampnanda heresis dudum emersit – latibulum crebro conveniunt, et preter consensum. [desuper scriptum est]

C. Tours c 4 pt

a 20

Maiores ecclesie beneficiis in sua integritate – permutacionem fieri prohibemus.

C. Tours c 1; Comp. I 3.5.10; X 3.5.8

a 21

Plures clericorum et quod merentes dicimus – de manu laici videatur.

C. Tours c 2a; Comp. I 5.15.1; X 5.19.1 is shorter

a 22

Quamvis grave nimis et divini dignum – iaceat dolore prostratus.

C. Tours c. 2b; Comp. II 3.17.2

[fos 108-12r are blank; some notes on fo. 112v are illegible in the microfilm. ends]

Ph (cf La)

End

*[much water damage, and microfilm sometimes largely illegible; text partially restored from La]
In LaPh main text to 8. 134 ends at fo. 102, followed by prologue and capitulatio to all eight books.
Then (Ph fo. 107r):*

a 1

Beda

Celum quidem aereum igne marcescet sidereum -/fo. 107v - lux septem dierum.

Bede, De temporum ratione c. 70 (CC 123B.540)

a 2

Item

Aliquos electorum eo igne purgari a levioribus - tangere nequivit. Utrum autem illo igne urantur - quis predicare auderet^a?

ibid. 541

---

^a audeat La

a 3

Item

Si cerebrum vitiatum est non culpa sua – dampnatissimum non ambigimus.

cf Coll. of Bordeaux 15.24 as Augustine

a 4*Augustinus*

Non est putandum quod angelus aliquo - cadere non potuisset.

a 5*Item*

Sic locutus est serpens Eve sicut - diabolicum hoc angelicum.

Augustine In Genesim xi.29 (PL 34.445)

a 6*Item*

Non est credibile serpentem intelligere posse - que non intelligebat.

Alcuin in Genesim PL 100. 523

a 7*Item*

Ad imaginem suam creavit Deus hominem - et similitudinem perdidit.

a 8*Item*

Ut Hebrei affirmant et Ieronimus doctor egregius -/fo. 108r- qua sumptus es.

a 9*Item*

Ideo permisit Deus omnipotens hominem temptari - temptatus non esset.

a 10*Item*

Quid est quod dicit Dominus serpenti super - pedes eius abstulerit.

a 11*Item*

Cur serpens callidior dicitur cunctis animantibus - calliditatis sue nequitiam.

Alcuin in Genesim PL 100.522

a 12*Item*

Quis fecit diabolum^a? Ipse se ipsum - diabolus factus est.

Augustine, De Genesi contra Manich. ii. 28, PL 34.219

^a dolum Ph

a 13*Item*

Cur peccatum summi angeli et sociorum eius – maior in ruina.

a 14*Item^a*

Ideo Sara de risu increpatur - causa infidelitatis subrisit.

---

^a om. La

a 15*Item*

Propter hoc^a voluerunt Iacob et Ioseph - ad celum ascensurum sepiliri.

---

^a om. La

a 16*Item*

Licet a simoniaco ordinari quod inde perdit^a - illorum illesi remanserunt.

---

^a potest La

a 17*Item*

Quid est sentiendum de cibo et potu - maximo igne consumitur.

a 18*Item*

Cur sacerdotes non dicunt in collectis - pro nobis semper interpellans.

a 19*Item*

Quid est quod in evangeliis nomen - persone honorem defert.

a 20*Augustinus*

Si quem cogerit^a extrema necessitas -/fo. 108v- hac vita migrare.

Aug. De baptismo contra Donatistas, i. 2; CSEL li. 147

---

^a coegerit La

a 21*Item ad Vincentium*

Cum boni et mali eadem faciunt eademque – utique discernendi sunt. Pharaon populum Dei duris laboribus - iste dilectione inflamatus.

cf Aug. ep. 93. 6; CSEL xxxiv(2). 450-1

a 22 (La only)*Item*

Si bene alicui proveniat quod tu – quomodo illi pervenerit?

Aug. De sermone Domini in monte II.13.46; CC xxxv. 138

a 23*Item*

Nonnullos tolleramus quos corrigere vel punire - de domo Domini.

Aug. Ep. 93.12.50, CSEL xxxiv(2). 494; cf ID 3. 179b

a 24*Item^a*

---

^a om. Ph

Quantumlibet invigilet disciplina domus mee - unde angeli ceciderunt.

Aug. ep. 78, PL 33. 271D; cf Ivo Ep. 133

a 25

De apparationibus Domini^a

Plures quidem fuere appariciones quod - dicentem sibi angelis. Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem ad celum.

---

^a De app. Dom. *om.* Ph

Explicit

La diverges. Ph continues:

a 26

De coniugiis tractandis. Prius sunt videnda illa tria bona coniugii -///fo. 110 - Fidem vero coniugii nullomodo negligere potest, et si aliam duxerit necessario .....

cf G. Fransen, 'Varia ex manuscriptis', Traditio 21 (1965) 517 noting this ms; cf too Oa pp. 78a-9a; Valenciennes, BM 62 (55). fos 1-7

<http://www.valenciennes.fr/bib/fondsvirtuels/microfilms/Notices%20Molinier/notice0062.asp>

a 27

fo. 110v [*in another hand*] Arbor consanguinitatis

The last fos, 111-112 appear unrelated in hand and content

Pj

End

see above, Brant 8. [137]

Pk

End

a 1

Sententia Iheronimi

Quodcumque ligaveris super terram erat ligatum – vult tangere sordes.

a 2

In epistola ad Romanos libro ii Orig[enis]

Si omnis homo mendax est erit et ipse <David in mg.> - [*ms badly rubbed, and microfilm illegible*]

[*Lacuna*]

a 3

Incipiunt capitula libri huius. Augustinus adversus hereticos de dispensatione. Infra idem. Infra – Eiusdem ad Gennadium presbiterum et archimandritam. Et infra. Infra. Item. Item. Item. Prima pars, ii, iii, iiiii, v, vi, vii, viii. Incipit liber primus. [ ]

carnatione Domini – Ex penitentiali Theodori cp. xiiii [*complete capitulatio to 1.1-122*] Incipit lib. II. Ambrosius in libro de catezizandis rudibus [1.123, *qv*]
 - Ex concilio Aurelianensi cp. viii [1.162]. Explicit Liber II. Incipit Liber III. Quid est ecclesia, quid catholica – Quod nemo ieiunando vel prandendo discipet a bonis inter quis versatur [2.1-195]. Quomodo et a quibus personis facienda sit electio summi pontificis. Nicholai decretis cp. 1 – Ex concilio Rotomagensi cp. iii [3.1-215]. De primatu Romane ecclesie et de iure primatum et metropolitanorum atque episcoporum et de ordinatione eorum et de sublimitate episcopali – Eleutherius papa xii loco succedens a Petro apostolo in i decr' [4.1-136, *with short lacuna following*] Ex concilio Hilerdensi cap. v – Ex decretis Gelasii pape cp. ii [5.2-136, *with lacuna following*]. Ex concilio Hilerdensi cp. iii – Ex decretis Gregorii iunioris [6.2-129, *with lacuna following*] Ex dictis Augustini – Isidorus de vii gradibus consanguinitatis [7.2-90]. Aug' in epistola ad Publicolanum – Aug' in nono psalmo [8. 1.134]

a 4

[ ]ratio ad furtum probandum

[ ]omine Deus Ihesu Christe ayoc ayoc ayoc, qui adstas [?] semper in celis – manifesta omnipotens Deus qui vivis et regnas in secula seculorum Amen. Postea dabis ei de pane et formatico quod pensat solidos iii aut denarios viiii, et iurent homines de furto illo super sanctos, et postea dices: In nomine P. et F. et Spiritu sancti, Accipe secundum verba tua.

cf Formulae ed. Zeumer (MGH Leges in 4o v 1886) Ordo 31, 634.

a 5

[ ]ugienda sunt omnibus modis et abscidenda, langor a corpore – se otio relinquendos.

[*ms damaged in mid-text*]

Jerome, Liber tertius adversus libros Rufini, CCL 79 para. 39 1.40

a 6

[ ]irgo Dei mater et filia que cum viri – qui confringet mortis repacula.

a 7

[ ]ecernenti mentis arbitrio quenam esset hec salutatio – ex carnis tractamus actibus.

a 8

[*two illegible lines of new text follow, and then a lacuna for rest of column*]

a 9

Augustinus utrum sub figura [after corr.] *an sub veritate hoc misterium calicis fiat sacramentum*

[ ]eritas ait, Caro mea vere est cibus – et incorruptionem reparatur [*ms much damaged in mid-text*].

Po[Pp]TdVo End (*loosely based on Td*)

a 1

Ex concil' Turonensi^a cap. xix^b

^a *corr. fr.* Toletano Vo

^b cii Po

Quorum fides, vita et libertas nescitur, non possunt sacerdotes accusare nec viles persone nisi in propria causa.

XP 5. 11. 3. 2

a 2

Ex concil' Cathaginensi cp. xix

Illud placuit ut cum agere accusator – ecclesiasticas asserere noluerit.

XP 5. 11. 4. 1

a 3

Ex decretis Felicis pape

Si accusatorum persone in iudicio episcoporum culpabiles – vel ecclesiasticas voluerint.

XP 5. 11. 4. 2

a 4

Ex concilio Affricano cp. xcvi^a

Item placuit ut omnes servi vel proprii – licentia non neganda.

---

^a Ex concil. Cartag. c. 19 Po (*cf* a 2 above)

XP 5.12. 1

a 5^a

Ex tertia actione Ephesini concilii

Sancta synodus que per gratiam Dei congregata – et apud eam congregari.

---

^a *om.* PoTd

a 6^a

Item ex epistola eiusdem ad papam Celestinum.

Nos igitur merito indignati post terciam vocationem – dilectissime et desiderantissime. Subscripserunt vero deinceps omnes episcopi nominatim.

AL 3.114c

---

^a *om.* PoTd

a 7^a

Symachus papa. De inuasoribus, petitoribus, largitoribus rerum ecclesiarum
Quicumque res ecclesiasticas confiscare^b an competere – pauperum derelicta dispergit.

---

^a *om.* PoTd

^b *corr. fr.* confiscare Vo

cf Ctp 1.48.10b, ID 3.182b; C 12 q 2 c 21b

a 8

Fabianus papa

Singulis festivitibus Pasche novum crisma confitatur – sanctis ecclesiis concremetur.

XP 1.33.01

a 9

Ex sermone synodali^a

Crisma semper sub sera sit aut^b sub sigillo, propter quosdam infideles.

---

^a Urbanus II in concl' Clarmont' *add. and canc.* Td

^b an Vo

XP 1.33.2.01

a 10

Urbanus II in concilio Clarmontensi

Illud quoque precipimus ut pro chrismate et baptismo et sepultura nichil unquam^a exigatur.

---

^a *om.* Vo

XP 1.33.3.2

a 11

Ex epistola Melchiadis pape

Baptismus et^a impositio manus duo sunt sacramenta – baptismo non salvat.

---

^a et Td²Vo; *om.* PoTd

XP 1.39.1.1

a 12

Gg Ianuario Karalitano

Pervenit ad nos quosdam scandalizatos fuisse quod presbiteros – tangere debeant concedimus.

XP 1.40.1.4

a 13

Ex concilio Remensi

Episcopo licet in campo si necesse fuerit confirmare.

XP 1. 41. 1

a 14

Ex concilio Magontiensi

Precipimus ut ad^a accipiendum per manus impositionem – per omnia obediat.

XP 1.41.2

---

^a *om.* Vo

a 15

Ex concil' Gerundensi cp vi

Ut institutiones missarum sicut in metropolitana – ministrandi consuetudo servetur.

XP 1.46.2, and see 2. 30A

a 16

Ex concilio Agathensi

Misse conventionaliter non cantentur neque pro divinatione.

XP 1.46.3

a 17*Pius papa*

Presbiteri qui a demonibus vel variis passionibus vexantur sacra misteria non celebrent.

*XP 1.47.3.2***a 18***Pergamus episcopus Leoni imperatori*

Nullus sacerdos ad ministrandum supernis sacramentis deterior est angelo.

*XP 1.49.1.3***a 19***Augustinus ad clerum*

Dominus fideles suos securos facit etiam – faciunt facere nolite.

*XP 1.49.1.4***a 20***Ex concil' Triburiensi^a*

Quicumque clericus aut^b in bello – tamen non priveretur.

---

^a no insc. from here until a 35 Po

^b an Vo

*XP 1.54.1.1***a 21***Ex concil' Bracharensi cap. x^a*

Placuit ut hi qui sibi ipsis voluntarie – suis sceleribus puniuntur.

XP 1.54.1.2

---

^a cp. x om. Vo

a 22*Clemens papa*

Si quis vexatur a diabolo et nesciens semet ipsum occiderit licet pro eo orare.

*XP 1.54.2.1***a 23***Ex concil' Tribur' cap. v^a*

Fures et latrones si in furando – non negamus.

XP 1.54.2.2

---

^a cp. v om. Vo

a 24*Pius papa*

Penitentes non debent communicare ante consummationem penitentiae.

*XP 1.54.3.1***a 25***Ex concil' Cart'*

Diaconus presente presbitero Eucharistiam corporis – cogit iussus eroget.

XP 1.55.4.2

a 26

Aug'

Cum animus nulla^a consensionis turpitudine – passionis vulnere deputatur.

XP 1.57.3.2

---

^a nullo Vo

a 27

Sixtus papa

Sacra vasa quecumque sunt humanis usibus – a Domino puniantur.

XP 1.59.3

a 28

Ex concilio Avernensi cp. v

Licetum sit episcopis presentibus presbiteris et – quod indiguerint erogare.

XP 1.60.2.1

a 29

Ex concil' Cuormatie.^a Ex parte secunda

Quicumque voluerit in sua potestate ecclesiam – antiquiores ecclesias persolvantur.

XP 2.2.1

---

^a Garmati *corr. fr.* Gamarti Vo

a 30

Ex concil' Agathensi cp. lviii^a

Cellulas novas aut congregatiunculas monachorum absque episcopi notitia prohibemus institui.

XP 2.2.2.1

---

^a viii Vo

a 31

Ex concil' Cabillonensi

Nonnulli ex coepiscopis nostris in querimoniam – contradixit communione privetur.

XP 2.2.2.2

a 32

Ex concilio Agripinensi cp. v

De ecclesiis seu sanctis noviter sine – ecclesiis canonica auctoritate.

XP 2.2.3

a 33

Ex concil' Meldensi cp. vii

Iuxta synodalia precepta decrevimus ut nullus – ad satisfactionem privetur.

XP 2.4.1.7

a 34

Ex decr' Fabiani pape

Decernimus ut in omnibus dominicis diebus – peccatorum facibus liberentur.
XP 2.6.1

a 35*Ex concil' Aurilianensis^a cp. vii*

Omnia que Deo offeruntur consecrata habeantur – earum est offeruntur.
XP 2.6.2

---

^a episcopi *add.* Vo

a 36*Ex eodem concil' cap. viii^a*

Hic qui dederit vel acceperit oblationes – anathema sit.

---

^a Ex – viii PoTd; Gelasius papa Vo
XP 2.7.1.2

a 37*Gelasius papa^a*

Laicus quamvis religiosus et potentibus – cura commissa docetur.

---

^a Gelasius papa PoTd; Ex eodem concil' cp. viii Vo
XP 2.7.2.1

a 38*Ex concil' Nannetensi cp. vi*

Instruendi^a sunt presbyteri pariterque amonendi – dampna passuros.
XP 2.8.2.3 (var.)

---

^a Instituendi Vo

a 39*Alexander papa*

Aecclesia que per paccionem precii claruerit – pro ecclesia habeatur.
XP 2.9.2.2

a 40*Augustinus*

Quibus peccata dimissa non sunt a sacris – culpa temeritatis accuset.
XP 2.14.2

a 41*Ex concilio Arelatensi cp. i*

Item cum^a ad celebrandam missam – benedictionem accipiat sacerdotis.

---

^a cum PoTd; dum Vo
XP 2.22.1

a 42*Ex concilio Remensi cp. iii*

Statutum est ut unaque que ecclesia^a suum presbiterum – providente episcopo promiserit^b.

---

^a om. Vo

^b prom- PoTd; perm- Vo
XP 2.24.2

a 43

Ex concil' Agathensi cp. i

Nulli presbiterorum annua tantummodo ecclesie alicuius cura committatur.
XP 2.25.2

a 44

Ex dictis Aug'

In oratorio preter^a orandi et psallendi Deo cultum penitus nichil agatur – iugiter impensa concordent.

---

^a preter PoTd; potest Vo
XP 2.29.3

a 45

Greg' papa^a vii

Decimas quas in usum^b pietatis concessas – dampnationis periculum incurrere.

---

^a papa PoTd; cp. Vo

^b quas in usum PoTd; in usum quas Vo
XP 2.31.1

a 46

Urbanus II in concil' Romano

Nullus laicus decimas suas aut ecclesiam – offerendum est offeratur.
XP 2.32.1

a 47

Ex concilio Toletano cap.^a

Prebendum est a sacerdotibus vite solatium – temporis usu percipiant.

---

^a cap. PoTd; om. Vo
XP 2.34.2

a 48

Ex concilio Agatensi capl'

Post triginta annos diversarum omnium – prescriptio^a subiecta summoveat.

---

^a prescriptio PoTd; presumptio Vo
XP 2.35.3

a 49

Ex concilio Triburiensi cp. xxx

Si quis contumax vel superbus timorem – semper invicta permaneat.
XP 2.41.3.2 (insc. is from previous canon)

a 50

Gregorius ad Constantinam reginam

Cum seculi leges precipiant si quis – ut quadruplum restitueret.

XP 2.41.3.3

a 51

Gregorius

Nulli fas est retributionem expectare premiorum pro culpa.

XP 2.41.3.5

a 52

Ex concil' Cartaginensi V cp. iii^a

Placuit etiam ut res ecclesie nemo – venditor teneatur.

---

^a Cart. V cp. iii Td; V Cart. cap. iii Po; Cart. V cp. iii Vo

XP 2.45.1.8

a 53

Ex eodem concilio cp. lvi

In venditionibus quas abbates facere presumunt – libertatis ocio potiantur.

XP 2.45.1.9

a 54

Ex concil' Agathensi cp. xlv

Terrulas aut vineolas exiguas ecclesie minus – distrahendi habeat potestatem.

XP 2.45.1.10

a 55

Ex concil' Toletano cp. iiii

Si quis clericorum agella vel vineolas – ecclesie largiri voluerit.

XP 2.47.1.4

a 56

Urbanus II^a

Ut nullus Christianus a capite ieiunii usque ad Pasca carnem comedat.

---

^a Urbanus II ss Td; in concil' Claromontensi *add. Vo; no insc. Po, which treats text as rubric to next cap.*

XP 2.57.1.3

a 57

Urbanus II in concil' Claromontensi^a

Primum quattuor temporum semper fiet prima – vigilia eiusdem excepta.

---

^a *insc. in mg. PoTd*

XP 2.57.2.3

a 58

Ex concilio Aurelianensi cp. i

Presbiteri cum sacras festivitates populo – omnimodis servare moneant.

XP 2.57.5

a 59

Urbanus II in concil' Clarm'

Ut in sabbato sancto protrahatur^a ieiunium circa noctem.

---

^a prot- PoTd; pert- Vo

XP 2.58.2

a 60*Ex concil' Laodicensi cp. vi^a*

Ideo^b non oporteat in quadragesime – venerari ieiunio.

---

^a v Po^b Quod Po*XP 2.59.1***a 61***Ex decr' Eusebii pape cp. x*

Ut ieiunia a sacerdotibus in ecclesia constituta sine rationabili causa non solvantur.

*XP 2.59.2.2***a 62***Symachus papa*

Si quis presbiter aut diaconus^a aut clericus papa – et communione privetur.

XP 3.2.2

---

^a *corr. fr.* –onibus Vo**a 63***Greg' papa^a vii*

Qui ordines transiliunt suspendantur ab offitio - quos omiserunt^b

XP 3.3.2

---

^a cp. *add.* Vo^b *corr. fr.* commiserunt Vo**a 64***Ex concil' Bracharensi cp. i*

Non licet populo electionem facere per se – vita edoctus sit.

*XP 3.4.2.7***a 65***Ex concil' Antiocheno cp. xxiii*

Episcopum morientem non debere sibi eligere – defuncto priore eligatur.

*XP 3.6.1.1***a 66***Greg' Mariniano^a archiepiscopo Ravenne*

Hortamur fraternitatem vestram ut in Ariminensi – valeat peragere.

XP 3.6.2.2

---

^a Mariniano Td²Vo; Mariano TdPo**a 67***Ex libro pontificali*

Bonefacius papa constituit sub anathemate – sibi sacerdotem.

XP 3.8.1.3

a 68*Gelasius papa*

Si quis religiosus pro necessitate cogitur – anno sit presbiter.

*XP 3.13.3.7***a 69***Urbanus II in concil' Clarmont'*

Nulli clerico liceat deinceps in duabus – habere non possit.

*XP 3.24.2.2***a 70***Ex concil' Milevitano cp. xiiii*

Deinde placuit ut quicumque deinceps – anterioribus oriatur.

*XP 3.25.2.3***a 71***Leo papa Anastasio Thessalonicensi*In evocandis ad te episcopis – venire sufficiat.^a*XP 4.4.2.2*

---

^a -iat PoTd; -it Vo**a 72***Ex concil' Ant' cp xxi^a*

Episcopus alienam civitatem que non est – regionis episcopi.

XP 4.9.2

---

^a xxi PoTd; xxii Vo**a 73***Gregorius*

Episcopus hostilitate expulsus transeat ad ecclesiam – revocatus fuerit.

*XP 4.10.3***a 74***Ex concilio Cartaginensi cp. xi*

Episcopi vel presbiteri si causa visitande – consecrandam invitentur.

*XP 4.11.1.2***a 75***Ex concil' Rothomagensi*Ignoti^a episcopi vel presbiteri undecumque – ecclesiasticum ministerium.*XP 4.11.2*

---

^a Ingnoti Vo**a 76***Ex concilio Arausico^a cp. iii*

Statuimus ut non tantum dominicis – non fastidiant.

XP 4.13.1.1

---

^a Aurasio Po

a 77*Ex decr' Anacleti pape*

In sollempnioribus diebus episcopi aut septem – liminibus noluerint.

*XP 4.13.2***a 78***Ex concilio Cartaginensi*In ecclesia in conspectu presbiterorum episcopus sublimior^a sedeat.*XP 4.14.1.1*

---

^a -imior Po²Vo; -imio PoTd**a 79***Ex concil' Remensi cap. xi^a*

Ut episcopi sermones et omelias – predicare studeant.

XP 4.14.2

---

^a cp. xi om. Vo**a 80***Greg'^a*Si quis venerit contra decretum^b episcopi ab ecclesia abiciatur.*XP 4.14.5.2*

---

^a Greg' in mg. PoTd. papa add. Vo^b deiectionem Vo**a 81***Ex concil' Spalensi cp. iiii*

Ut singulis annis unusquisque episcopus – agere studeat.

*XP 4.15.2.1***a 82***Ex concil' Toletano cp v*

Cum episcopus suam diocesim visitat – licentiam habeat.

*XP 4.16.4***a 83***Ex concilio Bracharensi cp. ii*

Placuit nobis atque convenit ut episcopi – debent ignaros.

*XP 4.17.2.1***a 84***Gregorius VII cp. viiii*

Si quis episcopus fornicationem presbiterorum – officio suspendatur.

*XP 4.17.2.2***a 85***Ex concil' Maguntensi cp. iii*

Ut unusquisque presbiter per singulos annos – ministerii sui.

*XP 4.17.2.3***a 86**

Ex decr' Euticiani pape cp. ix

Episcopus in synodo residens post congruam – sacramento constringat.
XP 4.18.1.1

a 87

Ex eodem

Amodo in antea quicquid nosti – Deus adiuvet et iste sanctorum reliquie.
XP 4.18.1.2

a 88

Ex decr' Euticiani pape

Istud sacramentum quod iste iuravit – Deus adiuvet.
XP 4.18.1.3

a 89

Ex concil' Magonsiensi cp. vi

In sancto concilio decretum est – periculo subiacebunt.
XP 4.18.2

a 90

Ex concil' Calcidonensi^a cp. xxv^b

Placet omnes episcopos echonomos de proprio – subiaceat regulis.

---

^a *corr. fr.* Magontiensi¹ Vo

^b xxv PoTd; vi Vo
XP 4.19.1.2

a 91

Ex decr' Bonifatii pape

Non liceat episcopo manibus suis aliquem – a sacerdote esse debet^a.

---

^a a sac. esse deb. PoTd; esse deb. a sac. Vo
XP 4.19.3.1

a 92

Ex concil' Agatensi cp. iii^a

Si quis in aliquo ecclesiastico gradu – emendaverit deponatur.

---

^a ii Po
XP 4.19.4

a 93

Ex concilio Cartaginensi cp. xvi^a

Episcopus gubernationem viduarum et pupillorum – archidiaconem agat.

---

^a xvi TdVo; xxi Po
XP 4.20.1.1

a 94

Ex eodem concil' cp. xx

Episcopus nullam rei familiaris curam – tantummodo vacet.
XP 4.20.2

a 95*Ex concil' Kart' cp. viii*

Ut si quis quemlibet exspoliaverit et admonente – reddiderit excommunicetur.

*XP 4.21.3.2***a 96***Ex concilio Rome celebrata, Paschali II presidente*

Quicumque res naufragorum diripiunt ut raptores – liminibus excludantur.

*XP 4.21.3.4***a 97***Ex concil' Rothomagensi cp. vi*

Ut non liceat episcopo principalem – magis frequentare.

*XP 4.22.1.1***a 98***Ex canonibus apostolorum titulo xliii*Si quis episcopus aut^a aliquis ordinatus – aut^b deponatur.

---

^a aut PoTd; an Vo^b aut PoTd; an Vo*XP 4.23.1.2***a 99***Ex concil' Clarm' Urbano II papa presidente*

Ne episcopus vel sacerdos regi – fidelitatem faciat.

*XP 4.25.1***a 100***Ex eodem concilio*

Ut nullus presbiter capellanus alicuius – episcopi sui.

*XP 4.25.2.2***a 101***Ex decr' Fabiani pape*

Si quis contristatus noluerit reconciliari – satisfactionem recipiat.

*XP 4.25.3.3***a 102***Ex epistola Lucii pape*

In hac Romana sede constitutum habemus – testimonium bonum.

*XP 4.26.2***a 103***Ex concil' Calcedonensi cp. xxi*

Non licet clericis post mortem – proprio gradu.

*XP 4.28.3***a 104**

Ex concil' Clarm' Urbani II pape^a presidente celebrato

Ne aliquis laicus res episcoporum – episcopis fiat.

---

^a pape II Vo
XP 4.28.4.1

a 105

Alexander papa

Precipimus ut per laicos nullo modo – nec pretio.

XP 4.29.3.1

a 106

Ex concil' Toletano cp. xxi

Si quis iudicum aut^a actorum clericum – efficiatur extraneus.

XP 4.30.3

---

^a iudicum aut PoTd; iuditium an Vo

a 107

Ex decretis Clementis pape

Clericus solus non eat ad tabernaculum – liminibus ecclesie arceatur.

XP 4.32.2.2

a 108

Ex concil' Arel' cp. iiii

Si quis clericorum suspitionem adversam – canonum servantur.

XP 4.32.3

a 109

Ex concil' Toletano cap.^a

Altare episcopus vel archidiaconus si – uterque anathema sit.

XP 4.33.4.2

---

^a cap. PoTd; om. Vo

a 110

Ex concil' Affric' cp. iiii

Clericus victum et vestitum sibi – detrimento preparet.

XP 4.34.2

a 111

Ex concil' Carthaginensi cp. xxv

Ut clerici edendi vel bibendi – necessitate^a compulsi.

XP 4.35.1

---

^a necessitate PoTd; causa Vo

a 112

Ex epistola Leonis pape cap. x^a

Quibus licentia uxores ducendi non est alienarum nuptiarum evitent convivia.

XP 4.35.2

---

^a cap. x PoTd; om. Vo

a 113*Ex concilio Agathensi cp. xx*

Clerici qui comam nutriunt ab archidiacono – non liceat.

*XP 4.36.2.1; cf Conspectus after 4.136, 5.86***a 114***Ex concilio Meldensi cp. xviii*Quicumque clerici armati incesserint degradentur – accipitres aut^a huiusmodi.^a an Vo*XP 4.37.1.2***a 115***Ex concilio Calcidonensi*

Conspirationis crimen quia et ab – penitus abiciantur.

*XP 4.37.5.3***a 116***Ex concil' Cartag' cp. xii*

Non oportet clericos vel laicos – Deo referre.

*XP 4.40.4***a 117***Ex concil' Cartag' cp. xlix^a*

Clericus qui absque corpusculi sui – privatus excommunicetur.

XP 4.41.1.4^a xlix PoTd; li Vo**a 118***Ex epistola Leonis pape*

Hoc specialiter statuimus ut preter – nomine gloriatur.

*XP 4.44.1.2***a 119***Ex concil' Kart' cp. xxiiii*

Sacerdote in ecclesia verbum faciente – necessitate excommunicetur.

*XP 4.44.2***a 120***Ex decr' Martini pape cp. vi*

Quicumque presbiter in provincia propria – baptismo moritur deponatur.

*Pol. 3.10.33; XP 4.48.1.1, cf Conspectus after 1.23***a 121***Ex^a epistola Clementis ad Iacobum*

Nullus presbiter aliquid agat in parrochia episcopi sine ipsius licentia.

^a om. Vo*XP 4.48.3*

a 122*Ex concil' Triburiensi cp. xiiii^a*

Si quis cum ex gradu ecclesiastico – de sanctimonialibus.

---

^a xiiii TdVo; xiii Po
XP 4.49.2

a 123*Item ex concil' Agathensi cp. l*

Si quis episcopus presbiter aut^a diaconus capitale – communionem accipiant.

---

^a an Vo
XP 4.50.2.1

a 124*Leo papa Martiano augusto*

Privilegia enim ecclesiarum sanctorum patrum canonibus – novitate mutari.

XP 5.1.2.1

a 125*Greg' papa VII Manasse Remensi archiepiscopo*

Ad^a id quod de privilegio dicitis – ecclesie proficere.

---

^a Ad PoTd; An Vo
XP 5.1.2.2

a 126*Zosimus papa*

Contra statuta patrum concedere aliquid – sanxere reverentiam.

XP 5.3.1

a 127*Ex corpore canonum*

Licet subditos prelatos suos si in aliquo – concedere de se.

XP 5.8.5.3

a 128*Ex concil' Wormaciensi*

Eius qui frequenter litigat et – nemo accipiat.

XP 5.10.3.16

a 129*Adrianus papa*

Qui in alterius famam in publico – causam incurrat.

XP 5.11.1

a 130*Ex concil' Kart' cp. xviii*

Illud placuit ut cum agere – asserere voluerit.

XP 5.11.4.1

a 131

Ex decr' Marcelli^a pape

Iniustum iudicium et definitio iniusta – non valeat.

XP 5.19.1.2 (pt)

a 132*Sozomenus in ecclesiastica historia*

Indicium maximum reverentie pii principis – esse terminos^b synodales.

XP 5.21.2.2

---

^a Marcelli TdVo; Marcellini Po

^b esse term. PoTd; term. esse Vo

a 133*Anacletus papa*

Unaqueque provincia iuxta ecclesiasticas et – et liberetur.

XP 5.21.2.1

a 134*Gregorius*

Si quis episcopus dampnatus a synodo – communicare temptaverint.

XP 5.29.1.2

a 135*Ex decr' Leonis pape*

Non in aliqua disceptatione pie – apostolicis consonare.

XP 5.30.1.1

a 136*Ex epistola Innocentii pape*

Grave non oportet videri cuius – penitentia condempnatur.

XP 5.30.2

a 137*Ex concil' Meldensi cp. iii*

De his qui infra parrochiam beneficium – plenitur emendent.

XP 6.9.2

a 138*Ex decr' Honorii pape cp. xi*

Cure sit omnibus episcopis excommunicatorum – omnibus auferatur.

XP 6.11.2

a 139*Augustinus in sermone de verbis Domini*

A malis semper corde se – insultanter arguatis.

XP 6.19.2 4

a 140*Gregorius*

Sententia pastoris semper timenda est sive iusta sive iniusta.

XP 6.21.1.1; for Wc cf Conspectus after 7.90

a 141

Ex epistola Calixti pape

Nemo alterius parrochianum iudicare aut^a excommunicare – periculo subiacebit.
XP 6.23.2.1

---

^a aut PoTd; an Vo

a 142*Ex concil' apud Compendium cp.^a v*

Placuit etiam pro communi utilitate – episcopus excommunicaverit.
XP 6.23.2.2; cf Conspectus after 5.90

---

^a cap. om. Vo

Td fo. 128r ends. For **Vo** from here on see below. **Po** fo. 179v continues:

a 143

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister P. venerabili Cluniac' abbati in regimine sibi commissio placere summo rectori. Quesivit a parvitate mea prudens diligentia vestra – inspiratione dicere voluerit.

PL 162.233-4, Ivo Ep. 231; cf Da prel., Fb a 2 above

a 144

Greci et Latini cum fidelibus Hebreis pariter – debere corpus Christi representari.
cf Da prel., Fb a 1 above

a 145

Adrianus papa Romam venire Karolum regem ad defendendas – ultimis suppliciis feriri.

8.135-6 above

a 146*Aug' ad Iulianam*

Que se non continent nubant antequam Deo voveant. – adulteriis esse peiores.
cf Ca a 1, Fb a 9 above, Vc a 3 below

a 147*Innocentius*

Heretici cum a fide catholica desisterent – acceperunt amiserunt.
cf Ca a 2

a 148*Gregorius*

[I]lli qui in diebus cotidianis tres - hoc facere comprobantur.
cf Ca a 3

a 149*Aug'*

Hereticus est qui non sequitur catholicam – minime defensatur opprimitur.
for Hereticus est – veritatem (no. a 152 below) cf Ca a 4, Caes. 14. 6

a 150*Idem*

Committre est non solum mala scienter – facta non persequi.

*cf Ashburnham 1554 no. 16***a 151***Iher'*

Quicumque sacram scripturam aliter interpretatur – que peiora sunt.

*ib. no. 17; Jerome, PL 26.445***a 152**

Apollinaris, Valentinus, Manicheus, nullus horum in Christo humane carnis creditur veritatem.

a 153

§ Si quis episcopus per pecunias fecerit – quam pecuniis adquisivit. Si quis vero mediator tam turpibus et nefandis – monachus anathemati subiaceat.

*C. Chalcedon c 2 (vers. Dion.) cf Ca a 5 above***a 154***Gregorius*

Decrevit sanctum magnumque concilium nullum deinceps - sollicitudinem habere precipiat.

*Ib. Ca a 6***a 155***In conc' Affrice*

Item placuit ut quicumque clerici vel diaconi pro necessitatibus ecclesiarum – numerentur in gradu suo <lacuna> recedere noluerunt.

*cf Ca a 7***a 156***Cartag' c' c' vi*

Placuit ut quicumque in ecclesia semel eligitur ab alia ecclesia non teneatur ad clericatum.

*cf Ca a 8***a 157***Cartaginenes concil' quinto. [Horum qui pauperes opprimunt dona a sacerdotibus refutanda]^a*Sacerdos penitentiam^b imploranti absque persone acceptione^c – tardius recipiantur.*cf Ca a 9-10*^a Horum – refut. in smaller hand; cf Ca a 9 above as an independent canon. Further text (not legible in mf) in gutter^b corr. fr. penitentes^c corr. fr. rec-**a 158**

§ Clericus quamlibet verbo eruditus dicitur – et litteras discant. § Clericum scurrilem et verbis turpibus ioculatorem – offitio retrahendum.

cf Ca a 11

a 159*Greg'*

[I]nutile et valde laboriosum est hominem litterarum – expedit se obligare.

*cf Ca a 12***a 160***Leo papa*

Illud volumus custodiri ut cum festivior sollempnitas – diei parte convenerint.

§ [ ]lexander episcopus, servus servorum Dei, omnibus episcopis et clericis necnon iudicibus per Italiam constitutis. Ad sedem apostolicam perlata est questio noviter exorta – noverit se iugulandum.

*cf Ca a 13-4, Ce a 7***a 161***Augustinus contra Parm'*

Excommunicationem semper debet precedere qualiscumque – ut satisfaciat ecclesie.

*cf EgLgPuTg a 1 above***a 162***Ex dictis Gregorii pape cpl' v*

De ecclesiis que inter coheredes sunt – inde auferre velit.

*BD 3.41; cf EgLgPuTg a 3***a 163***Ex conc' Triburiensi cpl' xx*

Si plures heredes de communi – et unde vivat.

*BD 3.40; cf EgLgPuTg a 2***a 164***Ex concilio Toletano cpl' v*

Cum episcopus suam diocesim visitat nulli – remorandi licentiam habeat.

*BD 1.86; cf EgLgPuTg a 4***a 165***Ex eodem cpl' vi*

Si episcopus vel languore detentus aut aliis – ministrantium vitam inquirent.

*BD 1. 87; cf EgLgPuTg a 5***a 166***Ex conc' Triburiensi c' xxiii cui interfuit Arnulfus rex*

Sancto concilio allatum est quod quidam - facere presumpserit anathema sit.

*BD 2.206; EgLgPuTg a 6**[Ends]***Pq***End**Ieronimus*

Dominus noster Ihesus Christus voluit non solum - imitari debemus.

Pol. 2.31.34

Tres sunt institutiones coniugii, tres cause - infirmitate defectu membrorum et fragilitate.

PrVm

End

a 1

De Priscillianistis qui se ab esu carniū subtrahunt. Ex epistola pape Vigiliī ad Profuturum episcopum

De Priscillianistis qui se ab esu carniū - in nostra societate recipimus.

PL 130.1075-6; cf Be after 5.76.

[In Pr fos 160v-2r are blank, and text resumes on fo. 162v; no break in Vm]

a 2

Siricius

Qui in vino propria necessitate urgente baptizati – perfudit firmiter maneat.

Vat. lat. 4977, part II no. 303

a 3

I. c. ecclesie episcopus

De motione altaris vel parietum ecclesie - procul dubio destituitur.

Ivo ep. 80, PL 162.101

a 4

Dec' Urbani pape Nema'sens' concil'

Quia monachorum quidam ius suum - sua iura servantur.

C. Clermont (1095) c 4; C. Nimes c. 1 (cf Kuttner and Somerville, Tijds. voor Rechtsg. 38 (1970) 178 n. 13); Caes. II Appendix (as Clermont). See too the Conspectus under 2.30, 7.90 and above Ce a 2

a 5

Ex concilio Bonefacii Maguntiensis archiepiscopi et legati Romani, auctoritate Zacharie pape confirmato

Sanctitum est ut sine auctoritate vel consensu - ab ecclesia removeatur.

a 6

Clemens in tertia epistola

Cunctis fidelibus et summopere omnibus presbiteris et diaconibus - eo inconsulto nichil.

Ctp. 1.1.21; ID 6.90

a 7

Ex concilio Antiocheno

Si contigerit episcopum migrare de seculo - obitum maledictionibus ingravetur.

Coll. Lanf. B 7 23b; Coll XII 1.205; 9L(Vat. 1349) 2.88; AL (V) 5.86; Ctp 2.6.18; Caes. 7.77; see too above, Conspectus after 2. 50

a 8

Ex concilio Trecas habito a Iohanne papa celebrato

Sunt quidam qui decimas suas dare - proprii episcopi decretum.

Ralph of Bourges, Capitula c. 21 (MGH Cap. Episc. 1.250)

a 9

Aug' in epistola ad Sellicum clxviii

Non debemus consuetudinem sermonis humane inepta - potest imperita scientia.

Aug. ep. 196, CSEL 57. 227-8

a 10

I. c. episcopus in epistola Hugoni Lugdunensi archiepiscopo directa^a

Nunc vero specialiter ad hoc intendit stilus meus - quo semel cessit.

^a in epistola – directa in second hand Pr

Ivo ep. 60, PL 162.74-5

a 11

Pascalis episcopus s.s. Dei venerabili fratri et coepiscopo Anselmo Canturiorum.

Nuper in synodo apud Lateranense consistorium - vitam procuretur eternam.

JL 5908; EA 222; cf Blumenthal BMCL 10 (1980) 18. This and the next letter of Paschal are included in a number of copies of Ivo's letters.

a 12

Idem eidem in alia epistola

Dolemus autem quia cum fratres nostros coepiscopos legatos - spirituali gladio feriuntur.

JL 5828; EA 281; Blumenthal ut sup.

a 13

I. c. episcopus Lugdun' archiepiscopo^a

Quod scripsistis Senonensem electum investituram episcopatus de manu regis accepisse - hec domus mea est.

^a insc. in second hand Pr

Ivo ep. 60, PL 162.73

a 14

I. c. episcopus Leudo fratri et compresbitero^a

Sunt qui dicunt quascumque personas etiam sacrum ordinem - sine macula et ruga.

^a after corr. Vm

Ivo ep. 63, PL 162.81

a 15

De ordinatione presbiteri vel diaconi ut sabbato sancto celebretur, id est die dominico Leonis pape ad Dioscorum episcopum Alexandrie

Quod ergo a patribus nostris propensiore cura novimus - omnia dona gratiarum.

XIIP 2.3; 5L13 1.55.2; 9L (Vat. 1349) 1.134; (Ctp 1.43. 40 differs widely); cf D 75 c 4 for beginning

a 16

De penitentibus quo ordine debent remanere. Martinus papa

Penitens tantum si necessitas aut usus exegerit inter - fuerit altario reconciliatus.

5L13 1.62; 9L (Vat. 1349) 6.9.14; Ctp 2.53.23; cf D 50 c 68 (var.)

a 17

Idem

Lector si viduam uxorem acceperit, in lectoratu permaneat - Similiter qui bigamus fuerit.

XIIP 2.90; 5L13 1.72; 9L (Vat. 1349) 1.169; Ctp 2.53.43; D 34 c 18

a 18

Ex concilio Carthaginensi

Neque permittendum est ut rebaptizati ad clericatus gradum promoveantur.

(Full text of this canon widespread); cf D 50 c 65

a 19

Ex concilio Toletano. Determinatio qui penitentes ordinari debeant vel non debeant
Hi qui in discrimine constituti penitentiam accipiunt nulla manifesta - confessione propria notaverunt.

XIIP 2.68; 5L13 1.61; 9L (Vat. 1349) 1.159

a 20

Ex synodo Septimana habita apud Avernam ita

In ecclesiis ubi monachi habitant populus per monachum non regatur - vite sue conversatio pendeat.

9L 9.5, XP 3.54.3.2 (both as Clermont); cf Pt a 11

a 21

I. c. episcopus Eudoni Normanie dapifero

Quesivit a me dilectio tua utrum contra eum qui ante - infames persone admittuntur. Beda presbiter. Omnis peccator preter symoniacum missam cantare - Maledicam benedictionibus vestris.

Ivo ep. 27, PL 162.38-40 to admittuntur; for end see below

a 22

Contra<ria> sententia. I. c. Bernardo maioris monasterii abbati

Constat sanctitatem sacramentorum in perversis hominibus - si non det suum sed Dei.

Ivo ep. 73, PL 162.93

a 23

Ex decretis Silvestri pape

Si quis presbiter adulterium perpetraverit si depalatum est - gradus usque ad ultimum.

cf Caes. II 15.87 as Boniface

a 24

I. c. cuidam abbati

Audivi a fratri tuo quod exteriorum tribulationum crebra infestatione - professioni nullatenus adversaris.

Ivo ep. 26, PL 162.38

a 25

I. c. Bernardo de benedictione abbatis

Quid ergo est disceptandum de benedictione abbatis a quocumque episcopo eam fuerit
- oportuna fuerit exhibere in opere.

Ivo ep. 73, PL 162.94

a 26

Aug' in epistola ad clericum et seniores ciii

Simpliciter fateor caritati vestre coram Domino Deo nostro - sordibus^a sordescat
adhuc.

^a -idus Vm

Aug. ep. 78, CSEL 34. 344-5; Trip. 2.50.38 has beginning only

a 27

Aug' ad Eusebium c. xxxvii

In aliis civitatibus tantum agimus quod ad ecclesiam - fratres et consacerdotes nostri.

Aug. ep. 34, CSEL 34.26; cf Be in Conspectus above, 4.26A

a 28

I. c. ecclesie minister Iohanni eadem gratia Aurelianensi episcopo salutem

De presbitero qui in statua feminea sacramenta ecclesiastica prophanavit - nulla
excusat ignorantia.

Ivo ep. 162, PL 162.166-7; cf Be in Conspectus above, 4.135A

a 29

*Item Hincmarus Remorum episcopus ac plebis Dei famulis dilecto fratri et venerabili
coepiscopo Iohanni inter cetera sic ait*

Qualiter de infamato presbitero ex auctoritate maiorum tenemus - merito posset exire.

Hincmar ep. 34, PL 126. 253-4; cf Be in Conspectus above, 5.5A

a 30

Ex concilio Gangrensi

Non debere quemquam continentie causa filios negligere.

Rubric to C. Gangres c. 15 (vers. Hisp.); cf Ctp 2.4.15

a 31^a

Si quis dereliquerit filios proprios et non eos aluerit, et ex his que habet secundum
pietatem necessaria non prebuerit, sed occasione continentie negligendos^b putaverit,
anathema sit.

^a whole cap. at foot in smaller hand, keyed here Vm; in main text Pr ^b -endo Vm
Ctp 2.4.15; ID 8.318; +D 30 c 14

a 32

*I. humilis ecclesie Carn' minister dilecto in Christo fratri et compresbitero Gualoni
salutem in Domino*

Sciscitata est a me dilectio tua utrum pueri vi annorum vel infra - fratri frater habere
non possit.

Ivo ep. 99, PL 162.119

a 33

Idem Radulfo Remensi archiepiscopo

De viro qui cum muliere cuius nuptie interdicte non erant pactum - exemplo in
discrimen adducere.

Ivo ep. 161, PL 162. 165-6

a 34

Ivo Carnotensis episcopus G. Meldensium episcopo

Litteris vestris per portitorem presentium nuper ad me directis humilitatem meam - quibus oportebit impendi.

Ivo ep. 16, PL 162. 28-9

a 35

Ivo Carnot' in epistola Uulgrino Parisiensi^a archidiacono directa

Breviter de Iudea baptizata et Christiano nupta, postea ad Iudaismum – procul dubio adulterium perpetravit.

^a Pariensi Pr

Ivo ep. 122, PL 162.135

a 36

I. c. in e.^a Odoni Aurelianensi archidiacono missa

Sciscitata est fraternitas tua utrum mulier pregnans de fornicatione possit legitime - eius igne consumpti sunt.

^a in e. om. Vm

Ivo ep. 155, PL 162.158-60

a 37

Aug' libro ii de adulterinis coniug'

Propter quodlibet fornicationis genus sive carnis sive - alii nupserit mechatur.

CSEL 41. 379 c. 25

a 38

Ieronimi in expositione viii gradus ecclesiastici ad Rusticum Narbonensem episcopum

Auditum est quoniam quidem postquam filia voluntate patris - preter suam ad alteram accedit.

a 39

Epistola Alexandri pape de consanguinitate

Alexander episcopus servus servorum Dei omnibus episcopis et clericis necnon iudicibus per Italiam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem. Ad sedem apostolicam perlata est questio noviter exorta de gradibus - poterit esse diversa.

JL 4500; cf Ca a 14, Ce a 7, Po a 160b. This and the next text follow as here in Hugh of St Victor, De sacramentis ii pt. xi [PL 176.513]

a 40

Libro iii Institut' vi cp. de gradu cognationis

Hoc loco necessarium est exponere quemadmodum gradus cognationis - appellatione quenquam denotare.

cf previous canon

a 41

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister salutem^a

De viro qui antequam uxorem ducit et matrem exteriori pollutione - intelligo esse iudicium. Valet.

^a *om. Vm*

Ivo ep. 232, PL 162. 235

a 42

Urbanus papa ii Hugoni Gratianopolit' episcopo

Extraordinaria pollutio nisi in naturalibus admissa vel sepius - criminosa et damnabilis.

JL 5730; Ctp 1.67.3b; +C 35 q 2/3 c 11

a 43

Augustinus ad Macedonium epistola lxxv

Cum homo ab homine occiditur multum distet utrum fiat - talia vel graviora committat.

Aug. ep. 153, CSEL 44. 415-6; ID 10.108; C 23 q 5 c 19; end is De pen. 3.33a; cf Conspectus after 8.3

a 44

Aug' in epistola ad Bonefacium

Pacem habere debet voluntas, bellum necessitas, ut liberetur Deus - alius sic, alius autem sic.

Catena from Aug. ep. 189, CSEL 57. 135, 133-4; beginning is in C 23 q 1 c 3 med.

a 45

Ivo Carnotensis episcopus in epistola^a Willelmo regi Anglorum directa. Quesivit ab humilitate mea vestra excellentia qua ratione - precavenda cautissime etc. Hinc Aug' de bono coniugali. Si ad peccatum admittendum adhibetur fides - curam quam debueram non impendissem.

^a in ep. *om. Vm*

Ivo ep. 71, PL 162.90-1

a 46

Augustinus ad Severum episcopum epistola ci

Ostendam facile tibi videre et vera infideliter dici posse - vera loquitur infideliter loquitur.

Aug. ep. 110, CSEL 34. 639

a 47

Ex dictis Gregorii pape de homicidio

Periculose se decipiunt qui existimant eos tantum homicidas - alios oportet in omnibus pati.

BD 6. 31 (from Regino), ID 10. 160 (and widely elsewhere, but all as Augustine); +De pen. D 1 c 23 has beginning

a 48

De sentiis non intitulatis

Ambrosius Mediolanensis episcopus de sentiis sub personis catholicorum titulatis, vel de sentiis que carent titulis ad Augustinum. Sunt quedam sententiarum que suos habent titulos - que plerumque titulis carent.

(Pr² adds in mg.: Ille sunt que de minoribus causis diiudicant, ut de officiis vel invasionibus ecclesiarum, vel de passionibus sanctorum, que plerique titulis carent.)

a 49*Augustinus*

Quamvis orthodoxorum sententie patrum nonnumquam in cathologis suis nomina - amiserit integerrime restituat.

a 50*In libro pastorali*

Sententiam que utilitatibus ecclesiasticis non impedit ab omnibus - tanquam reprobis habetur.

a 51*De consuetudine*

Ieronimus. Longa consuetudo ecclesie que pontificalibus non impedit iussis - ecclesiastici ordinis dignitas.

a 52*Silvester papa*

Consuetudo ecclesie que per xxx annorum - constitutio vel petitio ducatur.

a 53*Elisforus^a papa*

Ut divina testatur sententia si novitati studere incipiat - rudes adinvenient postponentur.

^a [ ]orus Vm

a 54*Nicholaus papa de tribus sacrilegiis*

De lege atrii et eius infractione. Sacrilegium fit quando vi extrahitur sacrum de sacro - istud xxx libris emendatur.

a 55*Ex epistola Silvestri pape*

Si atrium sancte ecclesie quoquo modo infractum fuerit - vel qui infractioni eius consenserit.

Si forte quispiam sacrilegium cuiuslibet rei in ecclesia - benedictam sit reconciliata.

a 56*De hominibus deserentibus parrochiam suam. Augustinus*

Si homo qualibet ex^a necessitate parrochiam propriam deserit^b - corpus eius est habitura.

^a ss Pr   ^b des. prop. par. after corr. Pr

a 57*Cassiodorus*

Ut nullus parrochianus ecclesiam cui adiacet pro quolibet officio - si fecerit excommunicetur.

a 58*Calixtus papa*

Nullus alterius parrochianum excommunicet nec sepelire - tenebitur aut dampnabitur.

a 59

Silvester papa

De ecclesia que alteri ecclesie corpora viva vel defuncta - sacra cupiditate auferre cupit.

a 60

Leo papa

Nullus sacerdos ecclesie alterius parrochianum sepelire - aut cogantur virga anathematis.

a 61

Gregorius

Nullus parrochianus oblationem suam ullo die nisi in - cuicumque ecclesie voluerit.

a 62

De uxore suspecta viro suo

Laicus uxorem suam accusare de suspitione adulterii - traducere si voluerit.

a 63

De symoniacis. Beda presbiter

Utrum symoniacus missam possit cantare. Omnis peccator preter symoniacum potest missam cantare. Que etiam quislibet ut ab ordine - manu nec ab obsequio.

cf above, addition to Ivo, ep. 27

a 64

Sententia Nicholai pape

Capitulum constituimus de symoniaca heresi tripertita. Symoniacus a symoniaco symoniace ordinatus uti clericus - pretium similiter remedium habet.

a 65

De sacramento et fide non tenendis Silvester papa

Immutabile esse sacramentum debet nisi talem quidem sit - – nullum est argumentum. Alexander papa quintus a beato Petro sic de sanctuario ecclesie ab aliquo reperto vel sublato diffinit. Sanctuarium nempe cuiuslibet ecclesie si amissum - si non fecerit anathema sit.

a 66

Silvester papa

Si quis fide malum cuilibet mutuo pollicetur facere - non iuxta utilitatem Dei.

a 67

Aug' de fide non tenenda

Illa fides numquam tenenda est que causa odii - mucrone iubemus amputari.

a 68

Nicholaus^a papa de sacramento iniuste facto

Sacramentum quod fit ex necessitate nullomodo tenendum est - hoc modo esse videtur.

^a *corr. fr.* Augustinus Pr

a 69

De fide Isidorus dicit

Fides est quam veraciter credimus quod nequaquam - inter Deum et hominem.

Ethym. ed. Lindsay viii. 2 para. 4

a 70

Hinc et fedus

Evaristus papa quartus a Petro in primo decretalium suorum. Si qua mulier se clanculo copulandum in matrimonio – coniugia esse non dubitat.

De eo qui alterius uxorem adulteratus est et eam vult habere uxorem, ex concilio Triburiensi. Revelatum est auribus sanctorum sacerdotum quendam - prohibemus et anathematizamus.

a 71

De iuramento solvendo. Aug'

Tria iuramenta solvenda sunt, primum cum quis malum - loquentes iurare compellunt.

Hib. B 35.5a etc

a 72

Isid' de malo sacramento non impleto

Tolerabilius est non implere sacramentum quam permanere in stupri flagitio. Idem in sinonimis in malis promissis rescinde fidem.

ID 12.36, 12.12; IP 8.112, 8.93 etc

a 73

Evaristus papa

Si vir et mulier causa amoris fide aut sacramento se in coniugio – est irritum erit.

Item. Si vir et mulier alicui homini in domo sua – spondit aut excommunicetur.

Nemo credat fidem esse tenendam in his - iniustitia sive timore sunt perpetrata.

a 74

Augustinus

Si quis fuerit captus iniuste ab aliquo raptore pro pecunia - tolerabile esse videtur.

a 75

De pacto non tenendo

De lege Theodosiana sancti Pauli vel de illicito. Si inter aliquos convenerit^a ut de admittendo crimine - pacta valere non possunt.

^a cum venerit Vm

ID 16.94, Ctp. B 29. 127, but insc. as here in BN lat. 13368 f. 9v

a 76

De prebendis

Ex epistola Silvestri Romane ecclesie pontificis ad Nicholaum ecclesie sancte Ruffine episcopum de clericis qui manu laicorum prebendas in sancta ecclesia suscipiunt.

Nulli clericorum prebendas vel ecclesiastica officia nisi manu episcopali – posse acceptionem huiusmodi.

a 77*Silvester papa*

Si quis clericellus erit canonicus, loco sui - idem canonicus ceciderit.

a 78*De revestimento prebende. Gelasius papa*

Frater in nomine Domini ego te revestio per hunc librum et per istum panem de hac prebenda iussu nostri prelatis et iussu canonicorum istius ecclesie et - primum prelatorem deinde fratres tuos.

a 79

Clerici prebendas in sancta Dei ecclesia habentes si sani – Dignus est operarius mercede sua.

Invenitur statutum in Ephesina synodo a ducentis - omnia redemit quoquomodo venundari.

Ends as Greg. I, JE 1491

a 80*Gregorius papa*

Si quis episcopus prebendas archidiaconatus preposituras vel aliqua officia ecclesiastica - eiusdem episcopatus gratis distribuit.

3L 2.9.14

a 81*De purgatione subditorum adversus prelatos. Silvester papa*

Si quis prelatus sibi subditum de quacumque re culpaverit – crimen non est purgabit.

a 82*Felix papa*

Si quis episcopus vel archidiaconus quempiam sacerdotum - virga percutiatur anathematis.

a 83*Silvester papa*

Omnis ecclesia canonicalis que synodum metropolitane vel pontificali basilice - ab officio ecclesie alienetur.

a 84*Silvester papa*

Episcopo et omni sancte ecclesie prelato sibi subditum licet - vii oportet sacerdotem purgari.

a 85

Si quilibet ex clero aliqua inflati superbia sive ranconis nequitia - plenariam persequantur iusticiam.

a 86*Augustinus*

Si quis sibi subdito quicquam macule obiecerit – tria manu excusare.

In librum quem^a pastorem vocant invenitur quod - Si vero laici fuerint emendabunt pontifices.

^a quam Vm

a 87

De excommunicatis

Omni homini excommunicato tota Christianitas et - satisfactionem veniant vetetur.

a 88

De confugientibus ad ecclesiam. Evaristus papa

Si seditio in villa aut ante ecclesiam orta fuerit - ante episcopum veniat.

a 89

De induciis

Marcellinus papa in decretis suis hanc definivit sententiam, quod si presbyteri vel ceteri clericorum se viderint - decreto resultaverit, anathema suscipiat.

a 90

Idem

De induciis que impenduntur accusatis clericis accusatus - delusus innocenter ruat.

a 91

De percussione vel pulsatione laici in clericum et econverso et clericorum inter se
Si quis laicorum aliquem percusserit vel plagaverit - reverentia sit Deo et ecclesie.

a 92

Gregorius

Ira sacerdotis nequaquam debet esse preceps et perturbata - aut trium laicorum.

Begins as Homelie PL 76 i hom. 17 c 12

a 93

Idem

Si sacerdos ira fuerit commotus in atrio ecclesie – episcopo vero in primis sacrilegium ut auctoritas exigit laicus emendabit.^a

^a episcopo vero in – emendabit in mg. Pr²

a 94

Ex epistola Gregorii de impulsione ordinis ecclesie

Ecclesiasticus ordo magnam habet auctoritatem a lege - complicesque eius segregati sint.

a 95

Evaristus papa de controversia in ecclesia inter clericos acta

Controversia^a inter clericos in ecclesia si fuerit quacumque ex causa - nimia severitate subiaceant.

^a -ersa Vm

a 96

Ex epistola Fabiani pape de ordine ecclesiastico tenendo vel laico
Ecclesiasticus ordo magnam optinet auctoritatem a sanctis patribus – facile corrumpi possunt.

a 97

Silvester papa

Clericus si ira commotus vel in ecclesia – quam iniuste proposuit defensetur.

a 98

Gregorius papa de clerico vel laico percusso vel plagato vel iniuriato^a

Si laicus clericum quacumque causa percusserit vel plagaverit – sibi legem componat.
Item. Ut laicus a laico numquam iustificetur nec pro terra – gradum suum perdat.

^a vel iniuriato *subseq. canc.* Pr

a 99

Silvester papa^a

Si qui clerici, ut dicit Silvester papa, reperti fuerint coniurantes - commiserunt indilate faciant.

^a *no insc.* Pr

a 100

Syrus papa

Rectum ecclesie si necesse sit possunt probare aut defendere - successione servire debent.

a 101

Tempore Constantini augusti congregavit Silvester papa sinodum Rome lxxxta et vii episcoporum in qua assensu et iudicio omnium constitutum est et sancitum quod si quis laicus ministros sancte Dei - sacrilegium xxx libris componatur.

a 102

Ut dicit beatus Augustinus duo sunt genera clericorum et tertium quod dicitur acephalicum - nullum ut sunt acephalici.

cf ID 6.2

a 103

De conniventia clericorum Leo papa

Qui homini capitale tollit capitale prius reddat, et post pro dilatione capitale legibus persolvat.

a 104

Idem

Clericus habeat laicum in conventionem facta apud seculares ex parte sua laicus autem clericum apud clericos.

a 105

Idem

Si pactio inter duos erit sacerdotes quorum unus si - defendat si crimen non erit.

a 106

Nicholaus papa

Convenientia que fit inter clericum et laicum ita debet fieri - clericorum se intromittant.

a 107*Stephanus papa*

Si qua convenientia apud clericos duos cuiuslibet ordinis - lege qua vivit crediderit.

a 108*Alexander papa*

Si quolibet pactum de quacumque causa erga duos presbiteros - falsi dicturum rei peracte.

a 109*Cletus papa*

In causis vel convenientiis clericorum nulla laica persona - fuerit irritum ducatur.

a 110*Epistola Felicis pape de differentia causarum clericorum et laicorum*

Non ita agendum est in ecclesiasticis - aut si se pregravari viderit.

Coll. Bruges fo. 177r

a 111*Silvester papa*

Non ita agendum est in ecclesiasticis negotiis sicut in secularibus - aut si se pregravari viderit.

a 112*Ex concilio Efesino*

Iudices observare debent ut liceat clerico bis - licet laicis hominibus facere.

a 113*De inobedientia*

Ex dictis beati Augustini de inobedientia clericorum adversus episcopum vel prelatorem suum duplici - corrigendi sunt corporea.

a 114*Liber pastoralis*

Si quis clericus in sancta ecclesia Dei subrogatus - corrigendus pecunia est.

a 115*Epistola Ieronimi presbiteri de discretione inobedientie ad Nicholaum Bethlemite civitatis episcopum*

In libris frater autenticis invenimus esse a sanctis patribus - nomen Dei blasphemetur.

a 116*Ut dicit Augustinus*

Nulla est mala alicui nocentis obedientia, quia ut Petrus apostolus dicit, magis oportet obedire Dei quam hominibus.

a 117*Gregorius papa de inobedientia subiecti vel contumacia*

Si quis inobediens vel contumax prelatori suo fuerit - facultatis virga corripatur.

*Begins as Reg. 5.19 (CCL 140)***a 118***Idem ad Ianuarium episcopum*

Si quis clericorum presulis abbatis aut cuiuslibet sui prelati - salvificari iustis non iniuste.

a 119*Silvester papa*

Inobedientes et contumaces clerici ut dignitatis ordo permiserit - agenda est penitentia.

a 120*Augustinus*

Inobedientia aut criminosa aut non criminosa. Criminosa non solum punitate corporea - sola penitudine miserenda est.

a 121*Lex nova*

Si quis alicui quoquomodo rem suam ad custodiendam - proximi sui appreciabitur.

a 122*De reconciliatione ecclesie*

Quocumque modo vel quocumque tempore ut dicit papa Silvester sanguinem in ecclesia - sub quorum esse videntur tutela.

a 123*Idem*

Si in ecclesia Domini ab aliquo fit sacrilegium - eos sub anathemate fieri.

a 124*De ecclesia violata Ygenius papa*

Si homicidio vel adulterio ecclesia fuerit violata - quousque sit reconciliata.

*BD 3.12; ID 3.14; Ctp 3.3.12; Paris BN lat. 13368 no. 31; IP 2.21 etc***a 125**

Si in ecclesia altare fuerit amotum vel renovatum - a divino officio cessanda.

a 126*De plegiis. Silvester papa*

Modis omnibus cum magna constantia prohibemus et prohibendo precipimus - anathemate iubemus eum fieri.

a 127*Ut Silvester papa in legibus fidei catholice tenendis asserit*

Si quis dominus hominem suum in fideiussionem vel plegiam – dampnum male inferentem.

Liber qui pastoralis nuncupatur prodit ut nullus sacerdotum episcopi excommunicatum suscipere - episcopo quod rectitudinis erit.

a 128

Elesphorus^a papa de patrimoniis a patribus a matribus - decreto contraire presumpserit anathema sit.

^a Eeles- Vm, *obsc. corr.*

a 129

Silvester papa de de divitiis morientium hominum quid agendum sit
Summopere commemorandum atque agendum est omnibus Christianis antequam moriantur - amicis fieri precipimus.

a 130

Leo papa de illis qui pro timore mortis monachi fiunt vel de mulieribus que pro eodem timore sacrum velamen accipiunt
Si quis hoc facere voluerit in primis ecclesie cui adiacet - ut invasor censebitur.

a 131

Gregorius papa Augustino Anglorum episcopo de monachis qui sepulturas vel alias facultates alterius ecclesie invadunt
Monachi corpora hominum tam vivorum quam mortuorum deferre - nobis proculdubio subigi. Ut scriptum est in decretis pontificum admonendi sunt semel et iterum clerici in ecclesia subrogati - centum salvificari iustis non iniuste.

a 132

Gregorius Ianuario episcopo ut episcopus propria iniuria non excommunicet
Isidorus a fraternitate tua frustra se excommunicatum anathematizatumque conquestus - inferre denuo non presumas.

Reg. 2.41 (CCL 140); BN lat. 13368 no. 166; Ctp 1.55.49; ID 5.352

[Pr ends on fo. 187v. In Vm same hand continues on fo. 119]:

Incipiunt Lamentationes Ieremie

In lamentationibus Ieremie super captivitate plebis Israelitice multa quasi in eadem captivitate – Iratus est contra nos vehementer *[fo. 182, and ends]*

Guillelmus Iudeus (Flaviacensis), Comm. in Lament. (Stegmüller, Rep. ii. no. 2889, not noticing this copy)

Pt

End

a 1

In electione Aaron ostenditur, quod si pauci – hominibus prodesse potest.
cf FcOe a 8

a 2

Nullus debet sibi sumere honorem. Sumit sibi qui propter pecuniam – qui dignus est.

a 3*Hic communiter penit' de diversis peccatis*

Si quis homicidium sponte fecerit, vii annos peniteat, si innocentem x, si diach' xiii. – parentes eius i annum penit'.

a 4*Ex concil' Mogotiensi cap. xxiii*

Qui presbiterum occiderit xii ann. penit' secundum canones. Aut si negaverit si liber est cum lxxii iuret. – spe coniugii maneat.

a 5*Ex concil' Mogotiensi cap. i*

Si maritus uxorem aut uxor maritum interfecerit equum iudicium sit – marito uxorem accusanti.

a 6*VIII Fabianus papa*

Quicumque se sciens periuraverit xl dies in pane et aqua – hoc communionem recipiat.

a 7*Aug' de vera religione*

Plurimum prosunt heretici non verum dicendo quod nesciunt sed ad verum querendum carnales – spirituales excitando. Item defectus qui peccatum vocatur si tamquam – fatendum voluntate committi.

a 8*Hieronimus Augustino*

Si quis existimat et habundantia ciborum – voluptatum si non voluptate perfrui.

a 9*Hieronimus Evagrio*

Si pro fide qua universalis vivit ecclesia – ad pacis negotia.

a 10*Idem super Lucam*

Vis Christi audire censores? Iubenter incedere sine virga – non possidere aurum.

a 11*Urbanus papa in Claromontensi concilio*

In ecclesiis ubi monachi habitant populus per monachum non regatur. –sue conversatio pendeat.

9L 9.5; XP 3.54.3; cf Pr a 20

a 12*Paschalis papa*

Nullus abbas, nullus prior, nullus monachus, alterius parrochianum – conducente vel annuente.

C. Beauvais (1115) c 5; cf Blumenthal, BMCL 10 (1980) 29.

[A list of popes follows, which ends: Pascalis ann. xviii m. v. Gelasius at foot of fo. 110va; 110vb has later entries. On fo. 111r (reverting to long lines) a new text in same or similar hand]:

a 13

Adam vixit annos DCCCCXXX., Sunt ergo anni ad Adam usque ad diluvium - fiunt igitur anni ab exordio mundi usque in anno vo imperii Eraclii v. milia octingenti tredecim.

Pu

End

EgLg(Tg) *above*, a 1- 7

fo. 135 A later hand adds:

Parce mero, cenare cave, non sit – nec cogere ventrem.

Honorius episcopus servus servorum Dei sancti Victoris et sancte Genovefe abbatibus et Magistro G. canonico sancti Benedicti Paris salutem et apostolicam benedictionem. Licet vobis direxerimus scripta nostra ut dilecto filio Magistro R. Ebroic' archid' – tribui faciatis. Dat' Lat'.

Potthast no. 7787, fuller than X 3.5.32 (cf Comp. V 3.4.1)

and ends

Py

Begins

[Mordek, *Kirchenrecht* 131 n. 394; Schneider, *Ordines* 163, 165; Seckel, *Festschrift Brunner* 377-64; Mordek, *Bibliotheca*, 525]

fo. 1

Incipiunt nomina xi regionum continentium infra se provincias cxiii. Italia, Gallia, [ ], Affrica, Hispania, Hilliricus, Tratia, Asia, Oriens, Pontus, Aegyptiis, Britannia. In Italia provincie sunt numero quatuordecim – id est ventio.

In nomine domini nostri Ihesu Christi incipit prefatio libri huius sancti Isidori Isidorus mercator servus Christi lectori conservo – sequens ordinem suum.

fo. 3v

Incipit ordo de celebrando concilio

Hora diei prima ante solis – cum omni fidutia loqui.

fo. 5

Incipiunt tituli canonum apostolorum

fo. 5v

Incipiunt canones apostolorum

Episcopus a duobus aut tribus – et Spiritus sancti.

Explicit canon apostolorum

fo. 7

Incipiunt tituli canonum Niceni concilii numero

Incipit constitutio et fides Niceni concilii, subditis capitulis suis numero xx
Facta est autem hec synodus apud – Camdos Bosphoron.

fo. 10

Incipiunt tituli canonum Ancyрани numero xxiii

Incipiunt regule Ancirani concilii
Iste regule priores quidem sunt Nicenis – Selaos, Germanus.
Expliciunt canones Ancirani concilii

fo. 11v

Tituli canonum Neocesariensium concilii numero xiii
Incipiunt regule prolate in synodo Neocesariensis numero xiii. et he regule post eas
quidem probantur esse que apud Ancyram vel Cesaream exposite sunt, sed Nicenis
anteriores repperiuntur
Presbiter si uxorem acceperit ab ordine – facere non presumat.

fo. 12

Incipit synodi Gangrensis prefatio [etc]
Dominis honorabilibus consacerdotibus in Armenia – celebrari exoptamus.
Expliciunt canones Gangrensis

fo. 13v

Tituli canonum Antioceni concilii numero xxv
Incipiunt regule Antiocheni concilii
Sancta et pacata synodus in unum – Theodorus Anicus.
Explicit textus canonum Antiocheni concilii

fo. 16

Tituli canonum apud Laodiciam Frigie congregati numero lviii
Incipit textus canonum concilii Laodicensis expositi apud Laodiciam Frigie
Sancta synodus que apud Laodiciam – vel veteris.
Expliciunt canones concilii Laodicensis, numero lviii

fo. 18

Incipiunt canones apud Constantinopolim congregati numero cl.
Ut ea que apud Niceam – per cyclum lectorem.
Expliciunt canones concilii Cons<tan>tinopolitani

fo. 19v

Tituli canonum Calcedonensis concilii numero xxvii
Incipiunt regule ecclesiasticae promulgatae a Calcedonensi sancto concilio numero
xxvii
Regulas sanctorum patrum per singula – laici anathematizentur.
Explicit textus Caledonensis concilii

fo. 21v

Incipit constitutio fedes eiusdem concilii

E[ ]lus archidiaconus Constantinopolis nove Rome – vel cuncto clero.

fo. 22v

Gregorius sanctissimus ac beatissimus papa – secundo indictione quarta.
Explicit constituta pape Gregorii sub anathemate interdicta

fo. 24

Sunt aliqui qui culpis exigentibus – oleo in nomine Domini.

fo. 26v

i. De nonis et decimis unde et genitor – criminibus impediatur.
Finit liber secundus. Incipit tertius

i. Ut parentes filios suos et patrini – nostrorum iudicentur.
Finit liber tercius. Incipit quartus

i. De locis iamdudum sacris et nunc spurcitia – communionem habeat.

fo. 33v

i. Ut hi vel he qui uxores aut viros – confessionem veniant.

fo. 35v

i. Ut nullus presbiter in ecclesia consecrata – debet diripiunt.
Finit liber v. Incipit vi

fo. 38v

i. Ut unaqueque ecclesia sive unusquisque sacerdos – eterna oramus.
Explicit liber sextus. Incipit septimus

fo. 49

i. Hoc admonendum vel denuntiandum fidelibus – cartarum victus ex/ [fo. 58r
ends]
cf Seckel, 'Benedictus Levita decurtatus et excerptus', in Festschrift Heinrich Brunner (1914)
 377-464 as no. 25.

fo. 58v

Decretum beati Gregorii pape de libertate monachorum
 Quam sit necessariorum monasteriorum quieti – vestra firmamus. Gregorius
 episcopus catholice – indictionum iiii.
JE +1366; 74T 39 [etc]; cf Conspectus after 7.69

fo. 59

Epistola domni Gregorii pape vii
 Gregorius episcopus servus servorum Dei – apostolicam benedictionem. Dilectissimi
 fratres et filii prudentie vestre – consequi mereamur.
Epistolae extravagantes ed. Cowdrey no. 21 from BN lat. 3839A.

fo. 59

Decreta Gregorii pape
 i. Quicumque militum vel cuiuscumque ordinis – ab oratione suspendatur. fo. 59v
ends; fo. 60r blank
C. Rome Nov. 1078, cc 1, 3-12.

Qa*End***a 1**

Quia Dominus Lazarum suscitavit sine dubio – non ad non posse prof...unt.

Qe*Begins:**fos 1-58*

*In nomine sancte individue Trinitatis n.... Isidorus Spalensis episcopus de diversis
opusculis collegit ex exp... historiae*

Historiae sacre legis non sine aliqua – regnum et potestas cum Patre et Spiritu sancto
in secula seculorum.

*PL 83.207-424**fos 58v-99v*

Incipiunt flores ex dictis maiorum. Ieronimus super Iohel

Residuum eruce comedit locusta, et residuum – sed maiora desideria et vota potiora.

[ends at foot of fo. 99v, and Dom Minard notes that seven leaves are here missing]

*End:**fo. 183v***a 1**

*(in mg.) Qua discretionem intelligendi sint canones et quid in unoquoque libello
contineatur*

Preceptiones et prohibitiones alie sunt mobiles – dispensationis enim gratia sicut dixi
eget negotium multum.

a 2

Item eiusdem ad Gennadium presbiterum et archimandritum

Dispensationes rerum nonnumquam – a papa Nicholao depositum interventu (*fo. 185v
ends; leaf missing*)

*For a 1-2 cf Prol. 120-35***a 3***fo. 186*

onem promiseristis. Habent forsitan fratres isti – sicut dixit Augustinus in dialogo
contra Petilianum.

*Ivo ep. 73 pt***a 4***Item*

Ivo humilis ecclesie Carn. minister dilecto in Christo fratri et prebitero Galoni,
salutem in Domino. Sciscitata est a me dilectio – habere non possit.

*Ivo ep. 99 without last sentence***a 5***Item Willelmo abbati*

De motione altaris – denuo sunt consecranda.

Ivo ep. 80 pt

Extracts follow from Ivo, Serm. III, IV, Ep. 231, ends incomplete at foot of fo. 191

Ra

End

a 1

Co. of Innocent II cc 1-30 (omitting c 13) qv, ending: Expl' decr' domini Innoc' pape

a 2

[Quod <nec> monachi nec canonici debeant dare decimas in mg.]

Pascalis unus. Decimas a populo sacerdotibus ac levitis esse reddendas divine legis – extorquere aut exigere presumant.

JL 6443 (pt); cf Blumenthal in BMCL 10. 20 with lit., Ve.

a 3

De decimis quibus dande sint ad Marcianum Ravennatem episcopum ex decretis Gg' pape

Statuimus secundum priorem diffinitionem ut monasteria – a te patiantur fili karissime.

cf Mantua Bibl. com. 439 suppl. no. 5 (Motta (1987) 367)

Sc

Beginning

Fo. i^v-ii^r, a charter and other scribbles in distinct hands

fo. ii^v

Urbanus II

Due leges sunt, una publica, altera privata – non estis sub lege.

cf Tb a 2; AL Bb 7.229

Idem

Statuimus ne professionis .... quispiam postquam Dei vice super caput – litterarum cautione suscipiat.

AL Bb 7.230; ID 6.411 [etc]

Damasus papa

Contumelie studio sit quicquid interdictum totiens usurpatur.

H 515.37 [ep. 6]; 4L 3.8

Siritius papa de electione pontif'

Reicitis mandatum Domini ut traditiones vestras statuatis. Quid enim aliud est reicere mandatum Dei quam/fo. iii^r privato iudicio et humano consilio novis rebus constituendis liberius delectari?

H 524a. 35-9

Idem

Nemini cito manum imposueris neque communicaveris peccatis alienis – non precipiti voluntate.

Ibid. 525a.57- b.5

Leo papa ad Affricanos episcopos de elect' episcopi

Necessarium fuit ut dolorem cordis nostri – que malo sunt inchoata principio.

H 622.12-23; Ctp 1.43.34; ID 5.105

Leo papa Anastasio episcopo

De persona autem consecrandi episcopi et de cleri plebisque consensu metropolitanus

– diu desit cura pastorum.

H 619b.34-42; Ctp 1.43.23; ID 5. 348

Fo. iii^v is blank, and the main text begins in a new (and possibly earlier) hand.

Se

End

a 1

De sacrilegio

Si quis liber ecclesiasticum mansum - in corio et criminibus puniatur.

First hand ends. Second continues (fos 55-6):

a 2

Statuimus ut si quis symoniace ordinatus – irritas esse censemus.

Co. of Innocent II, cc 1-30 slightly variant and omitting c 13 (cf Brant, Ra), numbering as 1-23 and with some omissions. Rest of leaf blank

Third hand continues on fo. 56v:

a 3

Quod nullus sine iudiciario ordine damnari – auctoritatibus probatur. De eo namque – eiectus.

da C 2 q 1 c 1, cc 1-2, 4

a 4

His et aliis auctoritatibus – non requirunt. Unde Ambrosius, Manifesta accusatione non indiget. Item Nicholas papa – accusatione non indiget. Manifesta enim sunt, teste apostolo, opera carnis, que sunt fornicacio, immundicia etc. In manifestis - iusti examinis.

dp c 14, c 15-16 (var.), dp c 16

a 5

Sed sciendum est quod eorum – et iudex.

dp C 2 q 1 c 17

a 6

Quando vero crimen notum est aliis – ferre non debet.

dp c 19

a 7

Unde Evaristus papa ait, Deus omnium cognitor Sodomorum – stat aut cadit.

c 20b

a 8

Quando autem crimen est notum – accusatione non indigent.

dp c 20a

and ends

Sf (DD)

End

a 1

In istis diebus cantatur Credo in Deum - crucis. cantatur Credo in Deum.

a 2

Zacharias papa

De quibusdam locis ad nos refertur non magistros - maxime divina manifestantur
atque declarantur mandata.

Inscr. links this to version in 9L 2.287

a 3

Ambr' de sacramentis in sermone iiii

Si quotienscumque effunditur - per debeo accipere medicinam.

Pol. 3.16.20b; De cons. D 2 c 14

a 4

Si cotidianus est Christi panis cur post annum illum sumis - et venerabile
sacramentum.

XP 1.51.1.1

a 5

Traditio [?] sacerdotum de libris

Unusquisque presbiter expositionem simboli - librum, id est breviarium.

a 6

De passione Domini

Dies passionis Domini computantur - passionem Christi.

a 7

Vaticinium si P. bille ex P. posuit P. be s. da ss.

princeps. Patrie. Profectus est. Salus. Secum. Sublata est
venit. victor. validus. vicit. viros. vestre. urbis. Ferro. Fame
Frigore. Regale. regnum. Romanorum. Ruit. Roma

Explicit liber

Sg

End

a 1

[fo. 114] *Co. of Innocent II (qv), cc 1-2a, 4-6, 9, 11-12, 14, 15-20, 10(pt), 7a*

a 2

[fo. 115] *Ex concilio domini Karoli*

Sanccitum est ut unicuique ecclesie unus mansus – debitum servitium impendant.

BD 3. 52, and widely elsewhere; nearest version of inscription to this is in enlarged Coll. XII P 4. 120, 'Ex capitulis domini Karoli'.

a 3

Ex concilio Meldensi cap. iii

Iuxta synodalia precepta decrevimus ut nullus mortalium – ad satisfactionem privetur.
Frequent; see esp. enlarged Coll. XIIP 4.141, ID 3. 56

a 4

Ex concilio Tiburiensi

Si quis presbiter quod absit quia sacerdos altissima – [fo. 115v] – et in officio predicandi.

Enlarged Coll. XIIP 10. 165, also first form

a 5

De eodem

Si quis irreverens timorem Domini postponens – veniat et iusticie concordet.

Enlarged Coll. XIIP 10. 166, also first form

a 6

Ut nullus secularium clericum aut ecclesiam fatigare presumat

Si quis vero secularium per calumnia ecclesiam – nisi digne penituerit.

Enlarged Coll. XIIP 10. 167, not first form, with this rubric; elsewhere with other rubrics.

a 7

De iniuriis sacerdotum vel quorumlibet ex clero in ecclesia factis

Sanguinis effusio in ecclesia facta cum fuste – dum totum debitum persolvat.

Enlarged Coll. XIIP 10. 168, also first form, with rubric as here.

a 8

Si quis presbiterum angariaverit vel spoliaverit vel fustaverit huiusmodi componat.
De singulis enim gradibus singulas cogatur reddere compositiones. Gradum acoliti cc sol' – bannus et facinus illatum.

Enlarged Coll. XIIP 10. 169, also first form, with rubric as here.

a 9

Decreta pape Eugenii in Remensi concilio [at foot of fo. 116]

*C. Reims (1148) cc 1 [fos 116v, 117]–18 as Mansi xxi. 713-20; cf LcLjOd. [ends at foot of fo. 117r]
[change of hand follows]*

a 10

De compositione sacrilegii vel emunitatis

Emunitas sexcentis solidis componatur – verberetur et tondetur.

cf Le above

a 11

De sacrilegiis placuit nobis ut sicut ab episcopis – captus in exilium religetur.

[rest of fo. 117v blank, fo. 118 beginning in another, and rather later, hand]

a 12

Leo episcopus servus servorum Dei dilectissimis fratribus et filiis archiepiscopis atque suffraganeis eorum abbatibus et monachorum congregationibus in Francia commanentibus, salutem perpetuam. Indicatum est nobis filii karissimi quod in vestris regionibus malignorum hominum perversitas –[fo. 118v]- anime eorum in fetore inferni. Amen.

A version of the form for an anathema in Le Pontifical romano-germanique du dixième siècle (Studi e testi 226-7, 269, 1963-72) ed. C. Vogel and R. Elze, i. 315-17 no. XC, enlarged from Pss 34, 68, 82. Variant modified forms without the enlargement: in favour of: St Martin and (incomplete) for St Maximin [of Trier] from e. s. xvi Stuttgart Württ. Landesbibl. Hist. in fol. ms. 247. fo. 72v, and a lost MS from St Maximin (late s. xi) pr. most recently in Papsturkunden 896-1046 ed. Harald Zimmermann (1984-9), i. 154-7 nos +88, +89, attributing it to Leo VII; for St Peter and St Laurence [the patron of Lund] last pr. from l. s. xv Register of Lund in letter of Archbishop Peter dated 12 October 1336 as Diplomatarium Danicum, 2 Raekke, 2 (xi), ed. C. A. Christensen, Copenhagen 1950, no. 334, attributing it to Leo IX (and also in Diplomatarium Danicum, i, Register 789-1052 edd. C. A. Christensen and H. Nielsen (Copenhagen 1975) i. no. 493.

Tb

End

a 1

Augustinus in libro de vera religione

Itaque in tantas nugas et turpitudines - veritate sectantes.

a 2

Gregorius septimus

Due leges sunt, una publica, altera privata. Publica lex est que a sanctis patribus scriptis est firmata, ut est lex canonum, que quidem propter transgressores est tradita. Verbi gratia : Decretum est in canonibus, clericum non debere de suo episcopatu ad aliam transire nisi comendaticiis litteris episcopi sui, quod propter criminosos-constitutum est, ne videlicet infames ab aliquo episcopo suscipiantur persone. Solent enim officia sua, cum fas non esset in suo, in episcopatu celebrare alieno. Lex vero privata est que instinctu Spiritus sancti in corde scribitur, sicut de quibusdam dicit apostolus, Qui habent legem Dei scriptum in cordibus suis, ipsi sibi sunt lex. Si quis horum in ecclesia sua sub episcopo suo proprium retinet, seculariter vivit. Si afflatis Spiritu sancto in aliquo monasterio se salvare voluerit, quia lege privata ducitur, nulla ratio exigit ut a publica lege constringatur. Dignior enim privata lex quam publica est. Spiritus Dei lex est, et qui Spiritu Dei aguntur lege Dei ducuntur. Quis est qui possit Spiritui sancto digne resistere? Quisquis igitur hoc Spiritu ducitur, etiam ipso episcopo contradicente eat libera, nostra auctoritate. Iusto enim non est lex posita, et ubi Spiritus, ibi libertas, et si Spiritu Dei ducimini, non estis sub lege.

AL Bb 7.229; Pol. 4.32.82; 3L 2.5.36; C 19 q 2 c 2 etc. – all as Urbanus. cf Lenherr in AKKR 168 (1999), 359-384.

a 3

Aug...

Nulla tibi licet licentia dimittere - mutare propositum.

a 4

....

Noli sub imagine pietatis augere - in celo.

BD 3.141; ID 3.207

a 5

Gelasius

Quicumque intra anni spatium civiliter - non possumus.

BD 11.47; 74T 323; AL 12.28a; ID 14.111; IP 5.136; C 11 q 3 c 37

a 6

Ex concilio Epaunensi

Si episcopus ante dampnati absolutionem - licebit absolvere.

BD 11.50; ID 14.114a; Ctp 3.27.22; IP 5.121; 3L app. 7.9; C 11 q 3 c 20

a 7

Ex concilio Tiburiensi

Fures et latrones si in furando - eis non negamus.

BD 11.59; ID 13.45; Pol. 6.15.9; 3L 3.15.19; C 13 q 2 c 31

a 8

Augustinus in sermone de catholicis

Magna res est signum Christi - fuisse non invenimus.

a 9

Nicholaus papa

Monomachiam in lege non assumimus - temptare videantur.

BD 9.51; ID 8.187; Ctp 3.15.67; Pol. 5.6.1; 3L add. 7.232; C 2 q 5 c 22

a 10

Augustinus

Illud quoque quod commemoravit apostolus - voluit operari.

a 11

In pronosticon

Luce clarius constat quod omnes sancti - intelligi debent.

a 12

Gregorius in moralibus

In Salomonis librum scriptum est dignum in - ereptionis ascendat.

a 13

Ex epistola Greg. pape Ianuario Caralitano

Predicator Domini omnipotentis Paulus apostolus - feriendus est.

BD 1.197; Ctp 1.55.67; ID 5.312; 3L 2.21.14

a 14

Ex concilio Calced. cap. i

Eos qui semel in clero taxati fuerunt - sibi anathematizari.

BD 8.4; 4L 4.43; AL (B) 7.203, AL(V) 7.2, AL[C] 7.189; Ctp 2.10.7; ID 7.28; Pol. 4.32.60; 3L 2.29.2; C 20 q 3 c 3

a 15

Ex concilio Bracharensi

Si quis intrat in ecclesiam Dei et - indulgentiam promereri.

Can. Martini c 83; Ctp 2.47.83; De cons D 2 c 18

a 16*Ex concilio Calced.*

Illi quos aut etas incurvat aut languor - promissum accipiant.

a 17*In decr..... de libertate monachorum*

Gregorius episcopus servus servorum Dei omnibus episcopis. Quam sit necessarium monachorum quieti - indictione quarta.

74T 39; AL 5.54; Ctp 1.55.18; ID 7.11; Pol. 3.15.10; 3L 2.28.1; Caes. 7.49; C 18 q 2 c 5; cf above 3.182, Conspectus after 7.69

a 18

....

Gregorius urbis Rome episcopus Castorio episcopo. Abbatem cuilibet monasterio non alium - scandalum trahat.

74T 40; AL 7.164; Deusd. 3.91; Pol. 3.15.11, 4.35.2; 3L 2.28.2; C 18 q 2 c 3

a 19*Item ...*

Gregorius papa Iohanni Ravennati episcopo. Pervenit ad me quod in ecclesiis - ambitum destruantur.

74T 41; AL 5.55; Ctp 1.55.101a; ID 3.18; Pol. 3.15.12; 3L 2.28.3; Caes. 11.[30]; C 18 q 2 c 26

a 20*Ex concilio Palensi*

Si quis quod absit nostrum vel nobis - destruxerit tramitem.

C. Spal. II c 10

a 21*Item ex concilio Toletano*

Monachum aut paterna devotio aut - interdicimus regressus.

C. Toledo IV c 49; BD 8.6; 183T 129.1; Ctp 2.2.37.16; ID 7.30; AL (V) 7.193, (B) 7.178; Pol. 4.35.20; 3L 2.29.5; C 20 q 1 c 3

a 22*Item ex eodem*

Clerici qui monachorum propositum appetunt - transire nituntur.

C Tol. IV c 56; BD 8.21; 74T 312; AL 7.169; 2L 2.103; Ctp 2.37.17; ID 6.371; Pol. 3.15.25, 4.35.19; 3L 2.29.4; C 19 q 1 c 1

a 23*Item ex eodem*

Quicumque ex secularibus accipientes penitentiam - nuptias transierunt.

C Tol IV c [55]; BD 8.27; AL 11.134; ID 7.47

a 24*Item ex eodem*

Nonnulli monachorum egredientes de monasterio - unde exierunt.

C Tol. IV [c 52]

a 25

Ex concilio Toletano

Cavendum est his qui sponte castitatem - habeantur extranei.

C. Tol. II c 1

a 26

Item ex concilio Toletano

Proclivis cursus est ad voluptatem - sententia condempnentur.

C Tol. VI c 6; BD 8.14; Ctp 2.38.2; ID 7.35; C 20 q 3 c 2

a 27

Item ex eodem

Quamvis priora nunquam siluerint de tanta - sententia promulgetur.

C Toledo VI c 7

a 28

Ex concilio Arelatensi

Hii qui post sanctam religionis apostant - alienus habeatur.

C Arles II c 25; BD 19.67; 4L 4.90; Ctp 2.24.9; ID 15.15, 15.81; D 50 c 69

a 29

Ex concilio ....

Hii qui desertores sunt professe castitatis - consulendum legitimam.

H 329; C Araus. c 28

a 30

Ex concilio Arelatensi

De his qui apostatant et antequam - fructus penitentiae.

H 321b; C Arles c 1; BD 19.134

a 31

Ex concilio Cartaginensi

Si quis de alterius monasterio repertum - prepositus perseveret.

C Carthage 'V' c 13; Ctp 2.19.13; Pol. 4.35.36; 3L 2.29.17; D 58 c 2

a 32

Ex concilio ...

Monachum nisi abbatis sui aut permissu - presumat episcopus.

C. Agde c 27

a 33

Ex decretis sinodalibus

De monachis qui diu morantes in - amittere non debet.

H 530; 4L 3.36 ends as here; 183T 17.1; AL (V) 5.67 (Innocentius); Pol. 4.35.30; 3L 2.29.10 (Innocentius); C 16 q 1 c 3 (Innocentius)

a 34

Ex concilio Toletano

Nunciatum est presenti concilio quod monachi - ab illicitis.

C. Tol. IV c 51; 183T 137.5; cf C 18 q 2 c 1

a 35

Ex decretis Gregorii pape vii

Nullus episcopus gravamen seu servilem - periculum subeat.

Reg. vi.5b c. 10] 2L app. [vii]; Pol.4.22.4; 7L [18]; 9L Basil. [8]; 4L add. in Cant. B vii [9]; Ambr. C 51 [vii]; Tarrag. 26 [ix]; BN 4281B [ix]; Vat. reg. 1054 [1]; D 1 c 1 c 124

a 36

....

Bone rei dare consultum et presentes - non infligat.

C. Tol. IX c 5a; Ctp 2.41.2a; ID 3.170; C 12 q 2 c 74

a 37

Item ex Toletano concilio

Hec sancta sinodus nulli licentiam tribuit res - quod potuerit.

C. Toledo III c 3; 183T 39.9; AL (V) 5.88; ID 3.167; IP 2.85

a 38

Item ex Toletano concilio

Si episcopus unam de parrochitanis - dat consensum.

C Tol III c 4; Ctp 2.36.1; ID 3.168; Caes. 7.105

a 39

Ex Toletano concilio

Si quis de potentibus clericum aut quemlibet - reddat aliena.

C. Tol. I c 11; AL 7.155; Ctp 2.35.5; C 24 q 3 c 21

a 40

Ex decretis Gregorii pape vii

Quicumque militum vel cuiuscumque ordinis - excommunicationi subiaceat.

Reg. vi.5b c.1] 2L app. [1]; 7L 6.180; Pol. 6.14.18; 3L 2.8.33; 9L Basil. fo. 28; 4L Cant. B vii, app. fos 70v-1; Ambr. C 51 fo.3?; Tarrag. 26 5.40; BN 4281B 5.40; Vat reg. 1054, fo. 1v [3]; Sav. 3 10.235; 9L. 2.126; XP 2.7.4; D 12 q 2 c 4

a 41

Ex concilio Agathensi

Clerici vel seculares qui oblationes parentum - ab ecclesiis excludantur.

C. Agde c 4 (H); BD 3.140; 74T (Rc); Ctp 2.28.3; ID 3.206; IP 2.5; C 13 q 2 c 11

a 42

Ex concilio Vasasensi

Qui oblationes defunctorum retinent et ecclesiis - fraudari sacrilegium.

C Vas. c 4; Ctp 2.27.1; ID 3.155; 4L 4.137; cf Caes. 7.2a

a 43

Ex concilio Carthaginensi

Qui oblationes defunctorum aut negant ecclesiis - egentium excommunicentur.

C. Carth. 'IV' c 95; Ctp 2.18.94; Pol. 6.14.17 (?); 3L 3.10.3 (?); C 13 q 2 c 10

a 44

Ex Toletano concilio

Pia compassione decernimus ut quamdiu - elegerint ordinari.

C Tol. IX c 2

a 45

Ex epistola sancti Clementis

Debetis voluntati eius qui ecclesie curam - ecclesiam volunt.

cf PL 130.396

a 46

Idem in eadem

Quicumque contristaverit doctorem veritatis peccat - furore commoveri.

H 31

a 47

Ex decret' Anacleti pape

Omnis apostata refutandus est ante - omnibus viis suis.

H 68

a 48

Ex decretis Eusebii pape

Oves que pastori suo commisse - reprehendenda videantur.

H 237; BD 1.139; ID 5.253; IP 4.39; C 2 q 7 c 13

a 49

Augustinus contra Parmenianum

Sicut redeunti non redditur quod foris - inviolabilem permanere.

ID 2.97 pt.; Ctp 3.2.13 pt.

a 49

Item in eadem

De his qui ab ecclesie unitate separati sunt - utrumque maneat.

cf ID 2.97; Ctp 3.2.13 has part only

Tc

Canons on added bifolium after fo. 24 (II. 31 med.) in another hand

in mg. [Ex decret' Greg. pape.]

[E]piscopus missam celebrare debet in ordinatione –fol. 25v- penitentes suscipere, peccata solvere.

cf 9L 1.81

[Urbani pape]

[N]ullus abbas precium exigere ab eis qui ad conversionem veniunt aliqua occasione presumat.

XP 3.35.2.; C 1 q 2 c 3a (Palea)

[Fabiani pape]

[M]onachum quem episcopus probaverit dignum cum abbatis voluntate faciat clericum, et ne ulterius revertatur.

9L 1.20

[Ex concilio Belvacensi]

[N]ullus abbas, nullus monachus alterius parrochianum mortuum recipiat nisi sacerdote suo conducente vel annuente.

[Urbanus papa]

[I]n ecclesiis ubi monachi habitant, populus per monachum non regatur, sed capellanus qui populum regat ab episcopo per consilium monachorum constituatur.

cf 9L 9.5b

[Aug']

[E]cce dico, qui habere voluerit proprium, et de proprio - delebo eum de tabula clericorum.

cf 9L 2.19

[S]tatuiimus ne professionis canonice quispiam priusquam vice Dei — sine litterarum cautione. [fo. 26]

ID 6.411

Ad te ipsum veniam cymitere sodalem—totum perfectum desidero.

Si clericatus titillat te desiderium discas—foris lingua vagatur.

C 16 q 1 c 27

Ad quod et ante respondi et nunc breviter—[fo. 26v]—optimis mixta sunt pessima.

Quid mirum si et ego sapientiam secularem—sensu et vita est auferatur.

Sunt nonnulli stulti docmatis magis zelo—[fo. 27r]—excelsior tanto potentium.

Indicavit nobis fraternitas tua non se habere presbiteros—tollere et presbiteros ordinare.

change of hand

[Ex concil. Calcidon' cap. vii]

[Q]ui semel in clero deputati sunt—primitus elegerunt anathematizari.

[Ex concilio Mogon' cap. xvii]

[P]recipimus ut ullus quisquis episcopus sciat per singula—canonice vivant omnino.

[Ex concilio Toletano cap. xlvii]

[M]onachum autem devotio aut propria professio—seculum interdicimus regressus. [fo. 27v]

[*Ex eodem concilio*]

Ut clerici qui se fingunt habitu et nomine—vel veri cano<ni>ci

[*Ex decr' Leonis pape cap. xxvi*]

Propositum monachi proprio arbitrio aut voluntate—deseruisse transgressio est.

[*Ex dictis Basilii*]

Monacho non licet votum vovere sine consensu abbatis sui. Si autem voverit frangendum erit.

[*Ex concilio Toletano v cap. l*]

Clerici qui monachorum propositum appetunt—desiderium transsire nituntur.

[*Ex concilio Arelatensi cap. iiii*]

[P]lacuit in monasteriis non esse suscipiendum servum—nomen Domini blasphemetur.

[*Ex concilio Magont' cap. xxii*]

[M]inistri altaris Domini vel monachi nobis—se negotiis secularibus.

[*Ex eodem cap. xxiii*]

Si clericis vero non statuimus ut hi—vel consensu parentum.

End [in later hand]

Codex sancti Mathei apostoli

[*Ex concil' Mog' cap. xviii in mg.*]

[ ]bbas pro humiliatione potere et cum – aliquem ordinare.

In mg.:

[*Ex eodem cap. xx in mg.*]

[ ]piscopo non licet possessionem monasterii tollere quam vis abbas peccaverit.

Tg

End

Begins with EgLg a1-6, Po a 161-6 above, and continues:

a 7

Urbanus II Vitali presbitero Briusensi

Super quibus consuluit nos tua dilectio – compadres effecti sunt.

JL 5741; Trip. A2. 50. 23; +C 30 q 3 c 4. cf Conspectus after 1. 25, 6. 129

a 8

Ex epistola Paschalis pape II ad Reginonem episcopum

Post susceptum vero de fonte filium – adoptivis prohibent copulari.

Excerpt from JL 6436; as here Ve (cf mslist), 3L 3.11.121 and elsewhere (Blumenthal, 'Decrees and decretals' 19-20); +C 30 q 3 c 5

Vc*End***a 1***Beda de fatuis*

Naturaliter fatui solo baptismi sacramento – quia iuste de his factum est.

cf Fb a 3, Kd a 1 above

a 2

*Ex epistola Leonis pape de illis infirmis qui penitenciam petierint antequam sacerdos
veniat officium oris amittunt*

Ita ergo talium necessitate auxiliandum – reconciliationis beneficium consequentur.

cf Fb a 4, Kd a 2 above

a 3*Aug' ad Iulianum [ ]*

Que se non continent nubant antequam Deo voveant. Que non reddant iure dampnantur. De talibus quippe dicitur, Cum in deliciis egerint – adulterum faciat cui vivente viro nubit.

cf Fb a 9 above

a 4*Clemens in epistolis suis*

Ecce oris nostri bucina ad aures – insulta patienti Christo et fratribus.

H 50

a 5*Anacletus in epistolis suis*

Scimus enim quam multum derogatio – Idem. Sententia quoque Cham filii Noe dampnantur - ab ecclesia separentur.

H 68-9, 85

a 6*Fabianus in epistolis suis*

Exemplo Cham filii Noe dampnantur – qui potestati resistit.

H 166

a 7*Greg' in moralibus libro xxv*

Igitur sicut prelatis curandum est – nolunt uidere quod tegunt.

a 8*Idem*

Si (?) vero nonnulli – ab illatis non recta iudicatur.

a 9*Idem in libro xxxiiii*

At contra cum subiectorum cor superbia – omnia disponentis inpugnant.

a 10

Innocentius episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus P. Aquileg' p., M. Mantuano, G. Feltrensi, L. Vincentino et R. Gurcensi episcopis, salutem et apostolicam benedictionem. Quociens frater noster A. Tridentinus episcopus – adimpleri iubemus. Dat' Lat' ii idus Novembris.

JL 8289; less fully as +C 2 q 5 c 17 (a Palaea), with shorter address and no dating clause; Comp. prima 5.29.4; X 5.35.5 etc.

Vo fos 190v-2v, conclusion, following on from **PoTd**, as above:

a 143

Ex dictis Gaii pape

Oves vero que pastori suo – reprehendenda videantur.

XP 5.8.4.5

a 144

Daniel

Unum atque idem est inobedientie – ut dormias.

a 145

Severus

Eimus ambi dextri sicut legitur in libro Iudicum – desperationem impulerit.

a 146

Or' super Genesiorum

Vis scire quam perniciosus amor – iocando locuti.

a 147

Ciprianus martyr et pontifex presbiteris et diaconibus fratribus suis inter cetera. Solus rescribere non potui quoniam – sententia agere. Idem in concilio suo. Firmum esse non potest quod – habuisse consensum.

Deusd. 2.129b-130

a 148

Idem in eodem

In minoribus causis sanctiores et prudentiores – eius sententia.

Deusd. 2. 131

a 149

Ex concilio Cartaginensi

Episcopus absque consilio clericorum suorum clericos non ordinet. Episcopus nullam causam audiat absque presentiam clericorum suorum.

C. Carthage IV cc 22-3 (H)

a 150

Ambrosius

Episcopus clericis suis utatur ut membris.

Deusd. 2. 135 (med.)

a 151*Ihero*

Magistris ecclesie cum subditis sunt communicanda consilia.

*Deusd. 2.147b***a 152***Augustinus*

Qui habere voluerit proprium et de – esse non possit.

a 153

De clericis Spiritus Sanctus dicit, Peccata populi – peccata suscipiunt.

a 154

De evangelio vivunt qui nichil – sua multiplicat?

a 155*Item*

Quod habet ecclesia cum nichil – quam perdere.

*Deusd. 3.131a***a 156***Iheronimus super Matheum*

Qui stipe templi et his que conferuntur - sanguinem effundentium.

*cf Deusd. 3. 162***a 157***Origenis super Genesi. Quid sit inter Domini sacerdotes et Pharaonis*

Pharao transconcendit sacerdotibus suis partem – quibus ipse portio est.

a 158*Item*

Res ecclesie non quasi proprie – profundum baratri labantur.

*[hand changes]***a 159***In decretis Bonifatii pape qui quartus a beato Gregorio fuit. Quod liceat monachis
cum sacerdotali officio ubique ministrare*

Sunt nonnulli nullo fulti dogmate – dicitur corpus sex alas.

*Insc. as here in Coll. Tarrac. I c 547**[ends at foot of Vo fo. 192v, incomplete]***Vp***End***a 1***Gregorius Augustino episcopo scribit dicens. Mulier enixa gratias actura ecclesiam
intrare hora eadem non prohibetur*

Si mulier eadem hora qua genuerit – ut esuriamus.

D 5 cc2, 4 (with Palea)

a 2

Greg. Anastasio presbitero. Merita nos Deo coniungunt, non loca vel ordines
Non loca vel ordines creatori – altitudinem dignitatis.

D 40 cc 4-5

a 3

Item Ambr'. De eodem

Illud autem quod extra paradysum – ille est maior.

D 40 cc 9-11, 12b

a 4

Qui aliorum vitia puniunt sua corrigere studeant. Unde Greg.
Qui sine peccato est vestrum – vitia corrigere student.

C 3 q 7 c 3

ends

Wc

End

a 1

Duo genera sunt clericorum, unum ecclesiasticorum sub regimine – nec equus nec homo.

ID 6.2a

[change of hand]

a 2

Ex concilio Aurelianensi

Si servus absente vel nesciente domino episcopus – redditione teneatur obnoxius.

RP 1.404, BD 2.24, Ctp 2.29.5

a 3

Ex concilio Adriani

Ut presbiter presbiterum, diaconus subdiaconum ab ordine – implere non presumat.
Synodus et Christiana per provincias - habeantur et nefaria.

a 4

De his qui obmutescunt antequam sacerdos veniat

Ita ergo talium necessitati auxiliandum est – reconciliationis beneficium consequatur.

Penitentes qui in infirmitate viaticum - inpositione si supervixerint.

RP. 1.111; BD 18.9, ID 15.34 to consequatur; ID 10.10

a 5

Ex registro S. Gregorii de dote ecclesie

Ut unaqueque ecclesia habeat mansum unum – unde decima reddatur.

a 6

Ex Niceno concilio de ecclesia

Perlatum est quoque ad sacrum sinodum – servivit profutura relinquatur.

RP 2.39 and App. II.42

a 7*Can' Africanorum*

Ut episcopus accusatores fratrum excommunicet - non ad clerum.

RP 2.347, BD 16.33

a 8*Ex eodem*

Si qua fuerit ecclesia per plurimos disputata – populo utiliter prosit.

a 9*Can' Epaonensis*

Quicumque relicte presbyteri sive diaconi nupserit – pari excommunicatione plectantur.

cf C. Orleans c 9 (H 337)

a 10*Ex concilio Mogonciensi*

Presbyter vulneratus aut cesus si mortem – parentibus presbyteri solvatur.

RP 2.40

a 11*Ex concilio Turonensi*

Ut omnis presbyter habeat buxidem aut vas – absit mucidum fiat.

RP 1.71, BD 5.9, ID 2.19

a 12*Ex eodem*

Illud etiam annectendum videtur ut oblationes - sabbatum semper mutabantur. Preterea et illud observandum est - quod experimento didicimus. Et presbyter qui crisma donaverit - fuerit manum amittat.

RP 1.72-4

a 13*Can' apostolorum capitul' xxviii*

Episcopum presbyterum aut diaconum percutientem fideles - hoc Dominus docuit.

RP 1.175

a 14*Eodem cap. x*

Si qui laicus uxorem propriam pellens – duxerit communione privetur.

RP Appx 1.4

a 15

Omnium negotiorum ecclesiasticorum curam episcopus habeat – ecclesie negotia depredentur.

BD 1.210, ID 5.324

a 16*Can' Calcidon'*

Si qui ergo clerici vel monachi reperti – proprio penitus abiciantur.

BD 10.68

a 17*De eodem*

Quecumque ergo contentiones inter Christianos - sancte ecclesie excludantur.

BD 3.139, ID 3.205

a 18*Decreta Gregorii pape primi*

Decernimus reges a suis dignitatibus cadere – sedis iussa contempnere.

74T 330

a 19

Cum episcopus suam diocesim est visitaturus suum archipresbiterum – esse quam procurator.

Begins as RP 2.1, BD 1.90, then widely variant

a 20

Uniuscuiusque episcopi minister cum parochiam – sit semper paratum.

a 21

Nullus episcopus presbiterum accusatum ab officio – communione ecclesie privare.

RP 2.411

a 22

Sacerdos non degradatur nisi in presentia – sevientes ab officio suspendant.

a 23*Gregorius papa*

Cum episcopus ordinandus est antea examinetur – verbis simplicibus asserit.

RP 1.455a, BD 1.8a

a 24*Dec' Fabiani pape*

Si quis non vult reconciliari suo fratri – dum reconcilietur ei.

RP App. III.72, BD 10.60

a 25*Can' Africanorum*

Episcopus nullius causam audiat absque presentiam – clericorum presentia confirmetur.

9L 5.48

a 26*Can' apostolorum*

Episcopus presbiter diaconus nequaquam seculares causas assumant, sin autem deiciantur.

a 27*Aug'*

Qui nuptias facere non possint nuptias evitent. Prespiteri, diaconi subdiaconi quibus uxores – verborum contagione polluantur.

RP 1.335, BD 2.134 (insc. as in BD; cf RP 1.335n)

a 28

Gregorius

Manifesta peccata non sunt occulta correptione – licentiam multi periclitentur.

PL 130.1137

a 29

Gregorius

Si quis prebendas aut archidiaconatus preposituras – menbra eiusdem distribuat.

9L 4.13

a 30

Eusebius

Qui alium in culpa sua defendere vel excusare nititur excommunicetur.

9L 7.82

a 31

Ex concilio Laoditiae

Non licet ministros altaris vel etiam – apud gentiles reprehensio.

PL 130.289

a 32

De eodem

Si quis presbiterum inhonorat et verbo aut facto – subiecti eis estote.

RP 2.429, BD 2.229

a 33

Can' Aurelian'

Si qui inexaminate ad presbiterium vel – convictus fuerit abiciatur. Item placuit ut quicumque clericus vel diaconus pro necessitate – unde recedere noluerunt.

End is BD 2.178

a 34

Si quis clericum in causas que sub iureiurando – biennii temporis excommunicatione plectatur.

a 35

Can' Cangrenses

Si quis discernit de oblatione quam presbiter – communicare anathema sit.

cf RP App. III.12, BD 3.207; Conspectus after 5.17

a 36

Can' Aurelianens'

Cum ad celebrandas missas populus in Dei – benedictionem accipiant sacerdotes.

RP 1.198, BD 3.29

a 37*Can' Maticens'*

Statutum est ut unicuique ecclesie unus mansus – debitum famulatum impendant.

RP 1.24, BD 3.52 (neither explains insc.)

a 38

Nullus clericus sagum aut vestimenta vel calciamenta – diebus singulis sustentetur.

Savigny 3 11.70

a 39*Sin' Nicena*

Infans pro infante potest dari in monasterium – reus periurii inveniariis.

a 40*Can' Cangrenses*

Si quis servum occasione religionis suadet – deserere anathema sit.

a 41*Can' apostolorum*

Si quis episcopus aut presbiter aut diaconus depositus – ecclesia penitus abscidatur.

RP 2.410

a 42*Can' Epaon'*

Unum abbatem duobus monasteriis interdicimus presidere. Cellas novas aut congregatiunculas monachorum – noticia prohibemus institui.

for part 1 cf BD 8.81, for part 2 ib. 8.74; here in order of C. Agde cc 57-8

a 43*Can' Africanorum*

Clericus qui absque corpusculi sui inequalitate – deest stipendio privetur.

Hib. B 10.9r

a 44*De concilio Laodicie Frig' paca*

De eo quod populus non sit concedendum electionem facere eorum qui ad altaris ministerium sunt applicandi.

C. Laodicea c 13 (BD 2.8 is var.)

a 45

Non oportet in quadragesima martyrum natalicia – tantum memoriam fieri.

Ctp 2.7.23 (RP App. I. 10 is var.)

a 46

Osius episcopus dixit, De alia civitate episcopus non diu – tribus dominicis diebus.

cf C. Sardica c 14 (cf BD 1.118)

a 47*Ex concilio Aurelianorum cap. vii*

De his qui suscepta penitentia religionem – ipse communione privetur.

C. Orleans c. 7

a 48*Item cap. lxxviii*

Penitentes etiam diebus remissionis genua flectant.

C. Carthage IV c 82

a 49*Clemens papa*

Tales ad ministerium eligantur clerici qui – grave ordinatori adducant.

H 48-9

a 50*Aug' in libro S. Trinit'*

Queritur si fieri debeat quod habet usus – rem iam venisse.

a 51*Idem*

Si quis raptor ea que rapuit persolvere – noceat hoc carere.

a 52*Idem*

Ut baptismus proficit parvulis in fide ecclesie – ideo minus prodest.

a 53*Fabianus episcopus*

Laici quamvis religiosi sint nulli tamen – unquam attributa facultas.

H 186

a 54*Idem*

Rigor canonum non dampnose remittitur - filios ordinari permisit.

a 55*Can' Antiocenes*

Episcopum non licet successorem sibi constituere – constitutum esse iudicatur.

a 56*Augus' de unico baptismo in libro iiii*

Forte in populo Dei stat iuxta te – corripe, excommunica, degrada.

a 57*Augustinus*

Qui post acceptionem uxorem invenit – illius qui nupsit. Querendum est si post fidem datam – dimittet et priorem ducet.

[*in mg*: quia Quamvis non stringat ei manum, corde tamen et ore consentit ducende, mutuo se concedunt ...is alteri et mutuo suscipiunt.]

a 58*Idem*

Si qua mulier pregnans ante partum – sicut in omnibus rebus. Queritur etiam de illo qui proprium filium – aliquatenus separari debere.

a 59*Clemens papa*

Quod de sacramento superfuerit populo non - custodienda sunt sacramenta.

*H 47***a 60***Augustinus*

Quatuor sunt genera oblationum. Pro valde – consolationes vivorum sunt.

*Hib. 15.2b, BD 20.70***a 61***Idem*

Quatuor sunt que adiuuant homines post – presenti vita promeruerunt.

a 62*Preceptum solo intuitu pietatis intermissum pro eventu rei*

Cum enim Leo in decretis suis cap. xlviii dicat in in cuiusque persona – post modum plectamus ultione.

*Alger 1.6a-b***a 63**

Hic Leo pro eventu rei quia electi fuerunt et consecrati ex laicis episcopi pietate interveniente pepercit et electoribus et consecratoribus et ipsis consecratis

*Alger 1.6c***a 64***Quod iniqui si non possunt corrigi sunt tolerandi*

Unde Gregorius in past' cap xxi, cum dixisset subiectorum vicia aliquando prudenter dissimulanda, sed quia dissimulantur iudicanda – infirmitate non possunt.

*Alger 1.27***a 65***Quod perfectis non est deserenda malorum cohabitatio.*

Inde Ambrosius. Non est valde laudabile bonum – et non consensum.

*Alger 1.44***a 66***Quod senior increpandus est quando iunioribus malum <prebet>*

Quapropter multum revera est arguendus cuius malicia – non increpandas restringit.

*Alger 1.46***a 67**

Quod nullum est detrimentum cum pseudoepiscopis et presbiteris conversari et <non> consentire

Zacharias papa Bonefacio in ea cuius est initium. Benedictus Deus pater. Propter hoc quod cum pseudoepiscopis – est coram Deo.

Alger 1.80

a 68

Qua discretione accipiendum sit quod sancti vetant, ne prelati a subditis arguantur vel accusentur, ierumque imperant ut ab eis arguantur vel accusentur
Augustinus in soliloquiis discernens ait, Aliud est reprehendere vel inprobare – perhibe de malo.

Alger 2.16 pt

a 69

Quod cuius scitur ab omnibus culpa sciri debet ab omnibus penitentia
Qui se expurgare non potest consilio – de sepulcro vocavit.

Alger 2.36a (mod.)

a 70

Quod priusquam accusari debeat episcopus conveniendus est non semel sed sepiissime non amaro sed familiari colloquio ut corrigat que in se corrigenda cognoverit
Ut vero ordine fiat diciplina ante – cuius legatione funguntur.

Alger 2.31a

a 71

Quod subditi et prelatos humiliter reprehendere et reprehensos debent venerari
Quia ergo prius est conveniendus prelatus – despicias venerari contempnas.

Alger 2.34

a 72

Quod prelati a subditis reprehensi vel debent se expurgare si sunt innocentes vel emendare si sunt culpabiles
Cum ergo prelati debeant a subditis – communione se purgavit.

Alger 2.35(pt)

a 73

Quod cum levis culpa qualibet cottidiana confessione fratrum solvi credatur criminalis tamen tantum prelatorum absolutione laxatur
Opponunt quidam quod a minoribus vel –oratio fidelium satisfacit.

Alger 2.37

a 74

Quod sacerdotum penitentia etsi debet sciri non tamen debet ab omnibus videri
Sed sacerdos etsi penitentiam agat ita – per septem annos penituit.

Alger 2.38a

a 75

Nam legitur quod Maria soror Aaron - dignitatis recipit meritum.

Alger 2.43 med.

a 76

Quod ecclesias vel decimas vendere vel emere symoniaca heresis <est>

Item Greg' in registro. Presbiter si ecclesiam per pecuniam obtinuerit - sacerdos inaniter possit.

Alger 3.38

a 77

Quod sola avaricia commendat symoniam

Quia ergo hereses cum suis excommunicatoribus – damnationis porcionem habebit.

Alger 3.85

a 78

Simachus papa Laurencio Mediolanensi episcopo

Vilissimus comparandus est nisi precellat scientia qui est honore prestancior.

Alger 3.58 end

a 79

Reconciliatio excommunicatorum

Cum aliquis excommunicatus vel anathematizatus penitentia – hoc notum faciat.

catena from RP 2. 418 ; BD 11. 8

a 80

Antiquitus vocabantur apostoli presbiteri. Cur autem – sollicitudo delata est.

Bernold, De presbiteris, MGH Lib. de lite ii. 143

[change of hand; text badly rubbed]

a 81

De <non> faciend .... expurgatione quia nichil apud decessoribus nostris statutum est nec in legibus imperatorum aliquid tale reperitur nihil censemus quam ... Galliarum atque Germaniarum partibus id fieri soleat, verum qui hoc faciunt ... omnis ...pulsu non apostolica auctoritate hoc facere comprobantur.

Legislation of Innocent II

A substantial part of the legislation usually attributed the Second Lateran Council appears in a number of copies of the *Panormia* among the additions. The matter is complex, since the canons of 1139 seem largely to have rehearsed those of Innocent's earlier councils, notably at Clermont (1130), Reims (1131) and Pisa (1135). Without explicit manuscript authority it is as yet difficult to distinguish which council is intended (Somerville, *BMCL* 5 (1975) 122-30). Canons of this group have been noted so far in AaDaEaLeOdPnRaSeSgSIVb and the ancestor of Brant's edition. A working text follows, both to show how some of the versions are related, and because the conventional edition of II Lateran in *COD* is essentially the composite text assembled for the Roman edition of 1612, which has no direct manuscript authority. However, the text provided by Baronius, and cited in the notes to *COD*, is often closer to that of the *Panormia* mss than the revised text of 1612 was. The first ten canons, with a preface explicitly attributing them to Lateran II, were published from Firenze, Bibl. Med.-Laur. Ashburnham 66 fos 111v-13v by Maria del Palo, 'Per la tradizione manoscritta del II concili Lateranense (1139)', *Annali dell' Università di Lecce, Facoltà di lettere e filosofia* 8-10, 1. 331-6]. Another version headed 'Decreta Innocencii pape II Rome generali concilio constituta', containing cc 1-12, 14-30, appears in clm 12603 (*Tripartita* ms M), fos 149r-50r, for which see the file DKMN app. under the *Tripartita*.

^aStatuimus ut si quis simoniace ordinatus fuerit ab officio omnino cadat^b, quod illicite usurpavit, vel^c si quis prebendam^d, vel prioratum, seu decanatum^e, aut honorem, vel^f promotionem aliquam ecclesiasticam, seu quodlibet sacramentum ecclesiasticum, ut puta^g chrisma, vel^h oleum sanctum consecrationesⁱ altarium vel ecclesiarum^j interveniente execrabili^k ardore avaritie per pecuniam acquisivit, honore male acquisito careat, et emptor atque venditor et interventor^l nota infamie percellantur^m, et nec pro pastu nec sub obtentu alicuius consuetudinis ante vel post a quoquam aliquid exigatur, vel ipse dare presumatⁿ, quoniam simoniacum est, sed libere et absque imminutione aliqua collata^o sibi dignitate atque beneficio^p perfruatur.
C Lateran II cc. 1-2] + C 1 q 3 c 15

^a Ex concilio Romane sedis CAPITULO I *Brant*; Ex concilio Cabilonens. *Vos.*; Ex decretis Eugenii pape Ea; Decreta Innocentii pape II Le; *om.* DaOdRaSeSgSl

^b fuerit ab off. omnino cadat DaLeOdSeSgCOD; fuerit ab officio cadat omnino Ea; fuerit omnino ab officio cadat Ra; ab officio omnino cadat *Brant**]*

^c vel LeRaSeSg*Brant*; *om.* OdCOD

^d -dam OdSe*Brant*COD; -das DaEaLeRaSg

^e vel prior. seu decanatum EaOdRaSeCOD; vel prior. seu decaniam Le; vel prior. vel diaconatum *Brant*; *om.* DaSg

^f aut Le

^g seu - ut puta (pote COD) LeOdRaSeCOD; ut pote *Brant*

^h vel EaLeOdRaSeCOD; id est *Brant*

ⁱ -ones DeLeOdRa COD; -onem Se*Brant*

^j seu quodlibet sacramentum – ecclesiarum EaLnOdRaSe*Brant*COD; *om.* DaSg

^k -ili] -ilis Sg

^l et interventor *om.* Le; emptor atque venditor et interv. *om.* Sg

^m -antur EaOdSe*Brant*COD; -atur LeRaSg. DaSg *end cap.*

ⁿ -at LeOdRa*Brant*COD; -ant Se. vel ipse dare presumat *after* simon. est Ea

^o collata LeOdRaSeCOD; collecta *Brant*

^p atque beneficio OdRaSl COD; absque ben. Se; *om.* *Brant*

cap. ii^a

A suis episcopis excommunicatos ab aliis suscipi modis omnibus^b prohibemus.
^cQui vero^d excommunicato, antequam ab eo qui eum excommunicaverit^e absolvatur, scienter^f communicare presumpserit, pari sententia teneatur obnoxius.
C Lateran II c 3]

^a cap. ii Se; Cap. ii . A suo episcopo excommunicatus, non est ab alio recipiendus *Brant*; Ex conc. eodem *add.* *Vos*; Item Ea; Al' Sl; *om.* DaLeOdRa. Sg *omits whole cap.*

^b modis omnibus DaEaRaCOD; omnino LeSe*Brant*

^c Da *ends cap. here*

^d vero EaLeOdRaSeCOD; autem *Brant*

^e -avit LeOd

^f scienter LeOdRaSeCOD; *om.* *Brant*

iii^a

Precipimus etiam^b quod tam episcopi quam clerici^c in statu mentis, in habitu corporis^d Deo et hominibus placere studeant, et neque in superfluitate, scissura^e, aut^f

^a iii *in mg.* Se; CAPITULO III. Innocen. papa. Extra domos sine proprio ornatu sacerdotes non appareant *Brant*; Item Ea; Al' Sl; *om.* DaLeOdRaSg

^b etiam DaLeOdRaSeSg*Brant* COD; *om.* Sl

^c ep. quam cler.] cler. quam ep. Da

^d in hab. corp. OdRaSgCOD; et hab. corp. LeSe; et in corp. hab. *Brant*

^e sciss- DaRaCOD; fiss- LeSeSg; fissure Ea; *om.* Od

^f aut] ac Sg

colore vestium, neque^g in tonsura^h intuentium quorum formaⁱ et exemplum esse debent^j, offendant aspectum, sed potius quod eorum deceat sanctitatem^k, quod^l si moniti ab episcopis emendare^m noluerint, ecclesiasticis careant beneficiis.

C Lateran II c 4] + C 21 q 4 c 5

^g nec Od

^h neque in tonsura *om.* DaSg; aut tonsura Ea

ⁱ forma LeOdRaSgCOD; forme Se

^j deb. esse Le

^k pre se ferant *add. COD; om.* LeOdRaSeBrant. DaSg *end cap. here*

^l quod EaLeOdRa COD; qui SeBrant

^m -are OdRaSe; -ari EaRa²COD

iiii^a

Illud autem quod in sacro Chalcedonensi^b constitutum est concilio^c, irrefragabiliter conservari^d precipimus, ut videlicet^e decedentium^f bona^g episcoporum a nullo omnino hominum^h diripiantur, sed ad opus ecclesie et successoris sui in libera economi etⁱ clericorum permaneant^j potestate. Cesset igitur^k de cetero^l illa^m detestabilis et seva rapacitas. Si quis autem amodo hocⁿ attemptare presumpserit, excommunicationi subiaceat. Qui vero morientium presbiterorum^o vel clericorum^p bona rapuerint^q simili sententie subiciantur.^r

C Lateran II c 5] + C 12 q 2 c 47

^a Cap. iv. Inn. II Excommunicantur laici qui morientium episcoporum audent bona diripere *Brant*; Item Ea; iiii Se; Al' Sl; *om.* LeOdRaSg

^b sacro Calc. EaDaLeOdRaSeSgCOD; Chal. sacro *Brant*

^c const. est conc.] conc. statutum est EaDa

^d obs- Ea

^e scilicet Ea

^f *om.* Da

^g dona Ea

^h omn. hom.] hom. omn. Ea

ⁱ et DaEaOdRaSgCOD; vel LeSeBrant

^j perman- DaLeOdSg; reman- *Brant*

^k igitur] ergo Sg

^l de cetero LeOdRaSeSgCOD; *om.* *Brant*

^m de cetero illa *after* detestabilis Da; illa *om.* Sg

ⁿ amodo (*tep add. and canc.* Ra) hoc EaRaCOD; hoc *Brant*; hoc amodo Le; hec amodo Od; huiusmodi Se; hoc modo Sg

^o mor. presb.] sacerdotum mor. Da

^p cler. vel pres. Le

^q -erint EaOdSg; -erit LeSe

^r -iaceat EaLe; -iciatur Se; -iaceant Sg. Qui vero morientium presbiterorum – subic.

(Da)EaLeOdRaSeSgSlCOD; *om.* *Brant*

v^a

Decernimus^b ut hi qui in ordine subdiaconatus^c vel^d supra uxores duxerint aut^e concubinas habuerint officio atque ecclesiastico beneficio^f careant. Cum enim ipsi^g

^a Cap. v. Inno. II. Officio atque beneficio careat subdiaconus si nupserit *Brant*; Cap. v. Officio – nupserit. Innocent. II *Vos*; Item Ea; v (?) *in mg.* Se; Al' Sl; *om.* LeOdRaSg. Da *omits whole cap.*

^b Decernimus LeOdRaSeSgSlBrant; Decrevimus Ea: Decernimus etiam COD

^c in ord. subdiac- EaOdRaCOD; in ord. diac- LeSeBrant; a subdiaconatu Sg

^d vel LeSeBrant; aut Ra; et EaOdSgCOD

^e ac Od

^f atque eccl. ben. LeSgCOD; atque ben. Od; atque ben. eccl. EaRa; et eccl. ben. SeBrant

templum Dei^h, vasa Domini, sacrarium Spiritus sancti debeant esseⁱ et dici, indignum est eos cubilibus et immunditiis^j deservire.^k Ad hoc predecessorum nostrorum^l Gregorii septimi, Urbani et Paschalis Romanorum pontificum^m vestigiis inherentes, precipimus, ut nullus eorum missasⁿ audiat, quos^o uxores vel concubinas populares cognoverit habere.^p

C Lateran II cc 6-7a] +D 28 c 2 to deservire

^g Cum enim ipsi LeRaCOD; Cum ipsi Se; Cum ipsi enim Sg

^h *om.* Ea

ⁱ deb. esse LeSeSgBrantCOD; esse deb. Ra

^j immunditiis Le; impudicitiiis Sg

^k Cum enim ipsi – deservire *om.* Od. Item *add.* Ea, Ut nullus aud' *add.* Le, *om.* RaSeBrantCOD; Sg (*qv*) places at end of sequence, after cc 20, 10a-b.

^l Nicolai, Alexandri *add.* Sg

^m *om.* Sg; ve *add.* Ra

ⁿ eorum missas LeRaSgBrant; missas eorum OdSeCOD

^o quos LeOdRaSeSgCOD; quorum Brant

^p ux. vel conc. pop. cog. hab. SeBrant; ux. vel conc. pop. hab. cog. LeSl; ux. vel conc. hab. cog.

EaOdRa COD; conc. vel ux. indubitanter hab. cogn. Sg

^aUt autem lex continentie et Deo placens munditia in ecclesiasticis personis et sacris ordinibus dilatetur^b, statuimus quatenus episcopi, presbiteri^c, diaconi,^d subdiaconi^e, regulares canonici et^f monachi, atque^g conversi et^h professiⁱ qui sanctum^j transgredientes propositum^k, uxores^l sibi copulare^m presumpserint, separentur. Huiusmodi namqueⁿ copulationem^o quoniam^p contra ecclesiasticam regulam constat esse contractam^q, matrimonium non esse censemus. Qui etiam^r ab invicem separati^s, pro tantis excessibus condignam penitentiam agant^t. Idipsum quoque^u de sanctimonialibus feminis^v si, quod absit, nubere attemptaverint^w, observari decernimus.^x

^a Idem Post professam continentiam quisquis uxorem duxerit ab ea separetur. Brant; Post – separetur. Innocent. II Vos; *om.* EaOdRaSeSl. Ut autem lex – observari decernimus *om.* Sg

^b -atentur Le

^c presbiteri DaLeOdSeBrant COD; *om.* Ra

^d vel *add.* SeBrant; et *add.* Od; *om.* EaLeRaCOD

^e vel sub. *om.* Da

^f *om.* Ea

^g *om.* Ea

^h et LeSeBrant; atque Ea; *om.* OdRa COD

ⁱ et monachi – professi *om.* Da

^j sanctum SeBrantCOD; sacrum EaDaLeOdRa

^k ordinem Ea

^l -em Da

^m sibi cop. EaLeOdRaCOD; cop. sibi Brant; sibi populares Se

ⁿ *om.* Od

^o -es Ea

^p quas Ea

^q contractam DaOdRaBrantCOD; contractas Ea; contracta Le; factam Se

^r etiam OdRaBrantCOD; non etiam Da; et LeSe

^s sunt *add.* Brant, *om.* EaLeOdRaSeCOD

^t ag. pen. DaLe

^u *om.* DaEa

^v constituimus *add.* Le

^w att- EaLeOdSeBrantCOD; temptaverint DaRa

^x observari decernimus DaOdRaSeCOD; decern. Brant; obs. decrevimus Ea; separari Le; ob' Sl. Sl adds: Hoc opus exegi. Fesse date certa carine.

C Lateran II cc 7b-8] + C 27 q 1 c 40

Sl ends; DaEaLeOdRaSeSgBrant continue

vi^a

Prava autem consuetudo, prout accepimus^b, et detestabilis^c inolevit, quoniam monachi et regulares canonici^d post susceptum habitum et professionem factam, sprete beatorum^e magistrorum Benedicti et Augustini^f regula^g, leges temporales et medicinam gratia lucri^h temporalis addiscuntⁱ. Avaritie namque flammis accensi, se patronos causarum faciunt, et^j cum psalmodie^k et himnis vacare deberent^l, gloriose vocis confisi munimine, allegationum suarum varietate iustum et iniustum, fasque^m nefasqueⁿ confundunt. Attestantur vero^o imperiales constitutiones absurdum, immo etiam^p opprobrium esse^q clericis, si peritos se^r velint disceptationum esse^s forensium; huiusmodi temeratores graviter feriendos apostolica auctoritate decernimus^t. Ipsi quoque^u neglecta animarum cura ordinis sui propositum^v nullatenus attendentes, pro detestanda pecunia sanitatem^w pollicentes, humanorum corporum^x se^y faciunt curatores^z. Cumque impudicus oculus^{aa} impudici cordis sit nuntius^{bb}, illa^{cc} de quibus loqui^{dd} erubescit^{ee} honestas, non debet religio^{ff} pertractare. Ut ergo^{gg} monasticus et canonicus^{hh} Deo placensⁱⁱ in sancto proposito inviolabiliter^{jj} conservetur^{kk}, ne hoc

^a Cap. vi. (Iuri civili et medicine operam dare, interdicitur monachis et canonicis regularibus.*add. Vos*), *Brant*; Item Ea; vi Se; *om. DaOdRaSg*

^b prout acc. *om. Ea*

^c prout –detest.] et detest. prout acc. Od

^d clerici Le

^e beatorum EaLeOdRaSeSgCOD; bonorum DaBrant

^f Ben. et Aug' Da²EaLeOdRaCOD; Aug. et Ben. SeSgBrant

^g reg. before Aug. Da(before corr.)Od

^h lucri in mg. for adding after temporalis Sg; lucri grat. Ea

ⁱ -ant Le

^j et EaLeOdRaSgCOD; *om. DaSeBrant*

^k -die DaEaOdRaSgCOD; -diis LeSeBrant;

^l deberent DaEaOdRaSeSg; debeant LeBrantCOD

^m vasque Se

ⁿ *om. Da, corr. fr. fasque Ea*

^o vero EaDaLeOdSeSgBrantCOD; etiam Ra

^p etiam DaRaSg; et EaLeSeCOD; *om. Od; esse Brant*

^q opprobrium esse DaEaLeSeSg; opprobriosum Ra; obproprium esse Od; opprobrium BrantCOD

^r ss Ea

^s vel. disc. esse OdRaCOD; volunt disc. esse Da; vel. esse disc. EaLeSeSg; esse vel. disc. Brant

^t huiusmodi temeratores – decernimus (censemus Se) SeBrantCOD; huiusmodi temeratores graviter feriendi sunt Le; huiusmodi temeratoribus graviter feriendis EaDaOdRa; *om. Sg*

^u vero Sg; *om. Da*

^v ord. sui prop. DaEaOdRaSgCOD; prop. ord. sui LeSe; prop. sui ord. Brant

^w sanitatem DaLeOdSeSgBrantCOD; sanitates Ea; salutatem Ra

^x corporum EaLeSeBrant; curatores DaOdSgCOD; *om. Ra*

^y sese Da

^z curatores EaLeRaSeBrant; corporum DaOdSgCOD

^{aa} etiam *add. Ra, om. DaLeOdSeSgBrantCOD*

^{bb} sit nunt.] nunt. sit DaSg

^{cc} etiam *add. DaLeOdRa, om. SeSgBrantCOD*

^{dd} ss Da

^{ee} erubescit DaEaLeOdRaSgCOD; pertimescit SeBrant

^{ff} deb. rel.] dicet religionem Da

^{gg} de meo loquar ordo *add. Ra, ordo add. DaEaOdSg, om. LeSeBrantCOD*

^{hh} mon. et can.] can. et mon. Ea

ulterius presumatur, apostolica auctoritate^{ll} interdicimus. Episcopi autem et^{mm} abbates etⁿⁿ priores tante enormitati consentientes et non corrigentes, propriis honoribus spoliuntur vel ab ecclesie liminibus arceantur.^{oo}

C Lateran II c 9]

ⁱⁱ ordo *add.* *SeBrant*, *om.* *DaEaLeOdRaSgCOD*

^{jj} *om.* *Ea*

^{kk} *inv. cons.] reservetur Od*

^{ll} *ap. auct. LeSgBrantCOD; auct. apost. DaEaOdRaSe*

^{mm} *et LeOdSeSgBrant; om. DaEaRaCOD*

ⁿⁿ *et] ac Sg*

^{oo} *spoliuntur vel (et DaEa) ab ecclesie liminibus (lim. eccl. DaLeOd) arceantur DaEaLeOdRaCOD; priventur, et a liminibus ecclesie coercentur SeBrant; priventur Sg*

vii^a

Decimas ecclesiarum quas^b in usum^c pietatis concessas^d esse canonica^e demonstrat^f auctoritas, a laicis possideri auctoritate apostolica^g prohibemus^h. Sive enim ab episcopis velⁱ regibus^j vel quibuslibet personis eas acceperint, nisi^k ecclesie reddiderint^l, sciant^m se sacrilegii crimen committere, et periculum eterne dampnationis incurrereⁿ. Precipimus etiam ut^o laici qui ecclesias tenent, aut eas episcopis^p restituant, aut excommunicationi subiaceant.

C Lateran II c 10a] + C 16 q 7 c 1a var.

^a *Cap. vii. Decime a laicis non possideantur. Brant; Dec. – possid. Gregor. VII Vos; Item Ea; vii Se; om. OdRa; Sg lacks Decimas quoque – incurrere, with the Vulgate texts of Clermont and Reims. Da places Precipimus etiam ut – subiaceant before Decimas quoque*

^b *eccl. quas LeRaCOD; eccl. quasi Ea; cumque eccl. quas Od; quoque eccl. quas SeBrant*

^c *usum DaEaLeRaSeBrant; usu OdCOD*

^d *-sum Od*

^e *canonica EaLeOdRaBrantCOD; om. Se*

^f *esses can. dem.] canonum testatur Da*

^g *auct. ap. LeRaSeBrant; ap. auct. OdCOD*

^h *auct. ap. proh.] nulla ratione censemus Da*

ⁱ *a add. Brant, om. LeOdRaSeCOD*

^j *ep. vel reg.] reg. vel ep. Da*

^k *eas add. Da*

^l *restituerint Da*

^m *sciant after incurrere below, Brant*

ⁿ *per. et. damp. inc.] et. damp. per. subire Da*

^o *etiam ut EaLeOdRaSgCOD; ut et Se; ut etiam Brant*

^p *eas episc. EaLeOdSeBrantCOD; episc. DaRa; episc. eas Sg*

Ea (qv) has change of hand, and different matter follows. DaLeOdRaSeSgBrant continue:

viii cap^a

Innovamus autem^b et precipimus ut nullus in archidiaconum vel decanum nisi diaconus vel presbiter^c ordinetur. Archidiaconi vero,^d decani, vel prepositi, qui infra

^a *Cap. viii. Nullus in prepositum, vel archiepiscopum, vel archipresbiterum, vel archidiaconum, nisi presbyter vel diaconus ordinetur Brant; viii cap. Se; om. DaLeOdRa. Sg qv puts at end of sequence.*

^b *etiam Od*

^c *arch. vel dec. nisi – presb.] decanum, prepositum nisi presbiter, in archidiaconum nisi diaconus Sg*

^d *vero DaRaSgCOD; vero vel OdBrant; autem Le; om. Se*

ordines prenominales^e existunt, si^f inobedientes ordinari^g contempserint honore suscepto priventur. Prohibemus etiam^h neⁱ adolescentibus vel infra^j sacros ordines constitutis^k, sed qui prudentia^l et merito vite^m clarescantⁿ, predicti concedantur honores.^o Precipimus ut unusquisque sacerdotum cui facultas sit, unius contentus sit ecclesie^p. Precipimus etiam ut unaqueque ecclesia, si^q facultas suppetit, proprium habeat sacerdotem.

C Lateran II c 10b] +D 60 c 3 to honores

^e prenominales DaLeOdSgBrantCOD; prenotatos RaSe

^f se Le

^g inob. ord. DaLeOdSeSgBrantCOD; ord. inob. Ra

^h Proh. etiam LeOdSeBrant; Proh. autem RaCOD; Ad hec precipimus Sg

ⁱ ab add. Ra

^j in Da

^k sac. ord. constitutis DaOdSeSgCOD; ord. sac. const. Le; sac. constitutis Ra; sac. ord. positus Brant

^l prudentia DaLeOdRaSgCOD; pudicitia SeBrant

^m mer. vite LeOdRaSgBrantCOD; mer. Da; vite mer. Se

ⁿ -ant DaLeOdSeSg; -unt BrantCOD; ? Ra

^o conc. hon. LeOdSeBrantCOD; hon. conc. Ra

^p Precipimus ut unusquisque – ecclesie om. LeOd

^q Precipimus etiam ut unaqueque eccl. si (cui LeSe) LeSeBrant; Precipimus etiam ne conductitiis presbiteris ecclesie committantur, et (comm. eccl. sed Sg) unaqueque ecclesia cui (ubi Sg) RaSgCOD

C. viiii^a

Precipimus etiam ut presbiteri, clerici, monachi^b, peregrini, mercatores et rustici^c euntes et redeuntes et^d in agricultura persistentes^e, et animalia cum quibus aratur^f et semina portant ad agrum^g, et oves^h omni tempore secureⁱ sint^j. Treugam autem^k ab occasu solis in quarta feria^l usque ad ortum solis in secunda feria, et ab Adventu Domini usque ad octavam Epiphannie^m, et a Quinquagesimaⁿ usque ad octavam Pasche^o ab omnibus^p inviolabiliter servari^q precipimus.^r Si quis autem

^a C. viiii Se; CAPITULO VIII. Statuit tempora treugarum et poenas violentum. Et persone hic numerate plena securitate gaudent tempore guerre Brant; om. DaLeOdRaSg

^b et add. Se, om. DaLeOdRaSg COD

^c merc. et rust. LeRaBrant; et merc. rust. DaOd; et merc. Sg; et merc. et rust. COD; om. Se

^d om. Da

^e et in agriculturam persistentes OdRaCOD; in ag. persistentes DaLeSe; in ag. existentes Brant

^f aratur SeBrant COD; arant LeOdRa

^g et semina – agrum RaBrant COD; om. LeOdSe

^h et animalia cum – oves] et boves aratorii et pecora Da

ⁱ -uri Od

^j et rustici euntes – secure sint (sint sec. Da)] omni tempore sint securi Sg

^k Dei Od

^l in quarta feria DaLeOdRaSg Brant COD; iiii ferie Se

^m octavam Ep. OdRaSe; -vas Ep. DaLe; Ep. -vas COD; Ep. octavam Brant

ⁿ Quinquagesima DaLeOdRaCOD; Septuagesima Brant; Sept' Se; usque ad oct. Epiph. et a Sept. om. Sg

^o Pasche DaLeRaCOD; Pent' Se; Pentecostes SgBrant

^p ab omn.] et octo diebus circa festum beate Marie Da; om. Le

^q conservari Da; observari Od

^r decrevimus Da; decernimus Sg. Si quis autem treugam frangere temptaverit, anathemati subiaceat, et nullus episcoporum illum absolvere presumat, nisi mortis imminente periculo, donec apostolico conspectui presentetur, et eius mandatum suscipiat. Quod si quis eorum mortuus fuerit, quamvis ei poscenti et penitenti viaticum non negetur, ecclesiastica tamen careat sepultura add. Brant, om. OdRaSeSgCOD

treugam frangere temptaverit^s, post tertiam commonitionem, si non satisfecerit, episcopus suus in eum sententiam excommunicationis^t dictet, et scriptam vicinis episcopis^u annuntiet^v. Episcoporum autem nullus excommunicatum in communionem^w suscipiat, immo scripto susceptam^x sententiam quisque^y confirmet. Si quis autem hoc^z violare presumpserit, ordinis sui periculo subiacebit, et quoniam funiculus triplex difficile rumpitur, precipimus ut episcopi, ad solum Deum et^{aa} salutem populi habentes respectum, omni tepiditate^{bb} seposita^{cc} ad pacem firmiter tenendam mutuum sibi^{dd} consilium et auxilium^{ee} prebeant, neque hoc^{ff} alicuius amore aut odio^{gg} pretermittant^{hh}. Quodⁱⁱ si quis^{jj} in hoc Dei opere tepidus^{kk} inventus fuerit, dampnum proprie^{ll} dignitatis incurrat.

C Lateran II cc 11-12] + D 90 c 1 var. from Precipimus etiam ut episcopi ad solum Deum

^s presumpserit Da

^t in eum sent. exc. DaLeRaCOD; sent. exc. in eum SeBrant; exc. in eum sent. Sg

^u vic. ep. LeOdRaSe Brant; convicino ep. Da; cumvic. ep. Sg; ep. vic. COD

^v annunt- DaOdRaCOD; nunt- LeBrant; denunt- Se; annuntient Sg

^w communionem LeOdRaSeSgCOD; communicationem Brant

^x scripto susceptam LeOdRaSgCOD; scriptam DaSeBrant

^y quisque DaOdRaSgBrantCOD; om. LeSe

^z hoc DaLe²OdRaSgBrantCOD; hic Le; om. Se

^{aa} ad add. Le

^{bb} tepiditate OdRaSeSgCOD; tepiditate Le; trepidatione DaBrant

^{cc} sep- DaLeRaSgCOD; dep- SeBrant

^{dd} sibi] om. Sg

^{ee} et aux. om. da

^{ff} hoc DaOdRaSgCOD; om. LeSeBrant

^{gg} amore aut odio DaOdSgCOD; am. vel od. SeBrant; amore vel odio Le; odio aut amore Ra

^{hh} -ittatur Od

ⁱⁱ Quod daOdRaSeSgCOD; vel Brant

^{jj} quis] quisque Sg

^{kk} tep- DaLeOdRaSgCOD; trep- SeBrant

^{ll} proprie] quippe Sg

LeOdRaSeSgBrant

x^a

Detestabiles autem illas nundinas vel ferias^b in quibus milites ex conducto convenire solent, et ad ostentationem^c virium suarum et audacie temere^d congregiuntur, unde mortes hominum et animarum pericula sepe^e proveniunt, omnimodo^f fieri^g interdiciamus. Quod si quis eorum ibidem mortuus fuerit, quamvis ei poscenti penitentia et^h viaticum non negetur, ecclesiastica tamen careatⁱ sepultura.

C Lateran II c 14]

^a Cap. ix. Militum nundine ad quas ex conducto veniunt certaturi ad ostentationem virium suarum dampnantur Vos., cap. ix **Brant; x Se; om LeOdRaSg

^b vel ferias LeOdRaSeSgCOD, om. Brant

^c ostentationem LeOdSeSgBrantCOD; ostensionem Ra

^d temere LeSeBrant; temerarie RaSgCOD

^e per. sepe] sepe per. Sg

^f omnimodo OdRaSgBrant; omnino LeOdSeCOD

^g fieri] om. Sg

^h penitentia et LeOdRaSgCOD; penitentiam Se; et penitenti Brant

ⁱ -eat LeOdRaSgBrantCOD; -eant Se

Da

Illam vero inhumanam et Deo odibilem consuetudinem, qua videlicet pro ambitione pecunie et filii matribus et mariti auferuntur uxoribus necessario, duximus corrigendam. *[no break here in ms]*

Si enim Redemptor noster cum dives esset, ut nos a servitute diaboli liberaret, dignatus est morte turpissima condemnari, indignum valde est ut liber homo, ad imaginem et similitudinem eius conditus, quasi brutum animal caro aut vili pretio comparetur. Ideoque modis omnibus prohibemus ut nullus de cetero marchio, nulla prorsus humilisve persona quemlibet liberum Christianum quorsum vendere audeat. Quod si quis fecerit, excommunicationis sententia feriat.

cf Somerville, 'Another Re-examination of the Council of Pisa, 1135' in Readers, Texts and Compilers in the Earlier Middle Ages (forthcoming)

DaLeOdRaSeSgBrant

xi^a

Item, placuit ut si quis suadente diabolo hunc^b sacrilegii reatum incurrerit, quod^c in clericum vel monachum violentas manus iniecerit, anathemati^d subiaceat, et nullus episcoporum absolvere presumat illum^e, nisi mortis imminente^f periculo^g, donec apostolico conspectui presentetur^h, etⁱ eius mandatum suscipiat.

C Lateran II c 15a] + C 17 q 4 c 29 beginning Si quis suadente

^a CAP. X Qui clericum percusserit, excommunicetur, et non nisi a Romano pontifice absolvatur *Brant*; xi Se; om. DaLeOdRaCOD

^b hunc LeSeBrant; huius DaRaSgCOD; ius Od

^c ut Le

^d anathemati DaLeOdRaSeSgBrant; anathematis vinculo COD

^e illum pres. abs. OdRaCOD; eum pres. abs. Da; abs. illum pres. Se; illum abs. pres. LeSg

^f imminente DaLeSeBrant; urgente OdRaCOD

^g nisi mortis imm. per. *after* presentetur Da, om. Sg

^h consp. pres.] pres. aspectui Le

ⁱ presentetur et] presentatus Sg

xii^a

Precipimus etiam ut in^b eos qui ad^c ecclesiam vel^d cimiterium^e confugerint^f, nullus omnino manum mittere^g audeat. Quod si^h fecerit, excommunicetur

C Lateran II c 15b]

^a CAP. xi Nemo ab ecclesia abstrahatur *Brant*; xii Se; om. DaLeOdRaSg

^b in DaLeOdRaSeSgCOD; om. *Brant*

^c ad DaLeOdRaSeSgCOD; in *Brant*

^d in *add. Brant*; om. LeOdRaSeCOD

^e cimiterium] ad civitatem Sg. vel cem. *after* confug. Od

^f -gerint LeOdSeSgCOD; -giunt Ra; -erunt *Brant*

^g mitt- DaOdRaSeSgCOD; immitt- LeBrant

^h si] si quis Da; qui Sg

xiii^a

Indubitatum^b est quoniam^c honores^d ecclesiastici sanguinis non sunt^e, sed meriti, et^f ecclesia Dei non hereditario^g iure aliquem, non^h secundum carnem successorem expectatⁱ, sed ad sui regimen^j et^k officiorum suorum dispensationem^l honestas,^m sapientes et religiosas personas exposcit. ⁿEapropter auctoritate prohibemus apostolica^o ne quis ecclesias^p, prebendas^q, preposituras, capellanas^r, aut aliqua ecclesiastica^s officia^t, hereditario^u iure^v vindicare aut expostulare presumat. Quod si quis improbus aut^w ambitionis reus attemptare presumpserit^x, debita pena mulctabitur et postulatis carebit

C Lateran II c 16] + C 8 q 1 c 7 from Apostolica auct. prohibemus

^a CAP. XII *Brant*; Ecclesia Dei ad sui regimen, sapientes, honestos et religiosos exposcit homines *Vosm.*; xiii Se; *om.* DaOdRa

^b -andum Da

^c quoniam DaOdRaSgCOD; quia Se*Brant*; q' Le

^d honores DaLeOdRaSeSgCOD; ordines *Brant*

^e non sunt *om.* Od

^f et] *om.* Sg

^g credit- Od

^h non DaLeOdSeSg, neque COD, *om.* Ra*Brant*

ⁱ expectat] expetit DaLeSg; expectet Od

^j sui regimen DaLeOdRaSeSg; sua regimina COD

^k ad ordinem *add.* Se, *om.* LeOdRaSgCOD

^l -em DaLeRaSeSg; -es OdCOD

^m et *add.* *Brant*, *om.* DaLeOdRaSeSgCOD

ⁿ Quod ecclesiastica beneficia non debent iure hereditario vindicari. Innocentius papa II *add.* *Vos.*, Quod - vind. *add.* *Brant*; *om.* DaLeOdRaSe

^o Eapropter auct. proh. ap. LeOdRaSeSg; Eapropter auct. ap. proh. Da; Propterea auct. proh. ap. COD; Apostolica auct. proh. *Brant*

^p -sie Od

^q vel *add.* Se, *om.* DaLeRaSgCOD*Brant*

^r capellanas DaLeOdRaSeSgCOD; capellas *Brant*

^s al. eccl.] eccl. al. Da

^t officia DaLeOdSeSgCOD*Brant*; beneficia Ra

^u credit- Od

^v valeat *add.* DaOdSg

^w aut] et Da; *om.* Sg

^x presumpserit DaLeOdRaSeSgCOD; presumat *Brant*

xiiii^a

Sane^b coniunctiones consanguineorum omnino fieri^c prohibemus. Huiusmodi namque incestus^d qui^e iam^f fere, stimulante humani generis^g inimico, in usum versus est, sanctorum patrum instituta^h et sacrosancta Deiⁱ detestatur ecclesia. Leges^j etiam^k seculi de^l tali contubernio natos infames pronuntiant, et ab hereditate repellunt^m

^a CAP. XIII *Brant*; Cap. xiii. Coniunctiones consanguineorum et ius canonicum et civile dampnant *Vos*; *om.* DaLeOdRaSg; xiiii Se

^b Sed et Od

^c fieri DaLeOdRaSeSgCOD; *om.* *Brant*

^d -us DaLeOdSe*Brant*; -um RaSgCOD

^e qui DaLeOdRaCOD; quia SeSg*Brant*

^f iam DaLeOdRaSeSg*Brant*; *om.* COD

^g hum. gen. DaLeOdRaSeSgCOD; gen. hum. *Brant*

^h instituta] statuta Sg

ⁱ Dei DaLeOdSeSgCOD; *om.* Ra*Brant*

^j Legem Le

C Lateran II c 17]^k etenim Da^l de DaLeOdRaSgCOD; *om. SeBrant*^m -untur Le**xv^a**

Pessimam siquidem et^b horrendam incendiolorum malitiam, auctoritate Dei et beatorum apostolorum^c Petri et Pauli, omnimodo detestamur et^d interdicimus. Hec etenim^e pestis hec hostilis vastitas^f omnes alias^g depredationes^h exsuperat, que quantum populo Deiⁱ sit dampnosa, quantumque^j detrimentum animabus et corporibus inferat nullus ignorat. Assurgendum est igitur^k et omni modo^l laborandum, ut tanta clades tantaque^m perniciēs pro salute populiⁿ eradicetur et extirpetur. Si quis igitur^o post huius nostre prohibitionis^p promulgationem malo studio, sive pro^q odio, sive pro^r vindicta, ignes^s apposuerit vel apponi fecerit aut^t appositoribus consilium vel auxilium scienter^u tribuerit, excommunicetur, et si mortuus fuerit incendarius Christianorum careat sepultura^v, nec absolvatur nisi prius dampno cui^w intulit, secundum facultatem suam^x, resarcito^y iuret se ulterius ignem non^z appositurum. Penitentiam^{aa} autem ei detur ut Hierosolimis aut^{bb} in Hispania^{cc} in servicio Dei per annum integrum permaneat. Si quis autem archiepiscopus, episcopus^{dd} hoc relaxaverit^{ee} dampnum restituat et per annum ab officio episcopali abstineat.^{ff} Sane

^a CAP. XIII (XIV *Vos.*). Domos incendens gratia vel odio alicuius excommunicetur. *Brant*; xv Se.; *om. DaOdRaSg*

^b et depopulatricem et DaOdRaCOD, et LeSeBrant; depopulatricem et Sg

^c apostolorum DaLeOdRaSeSgCOD; *om. Brant*

^d detest. et] detestantes Sg

^e etiam Le; enim Od

^f hec host. vast. DaOdRaSg; et vast. host. SeBrant; et host. vast COD

^g *om. Le*

^h -ione Da

ⁱ Dei pop. Sg; pop. Le

^j quantumque DaOdRaSgCOD; et quant. LeSeBrant

^k igitur] ergo Sg

^l omnimodo] omnino Le; omnimodis Sg

^m tantaque DaOdRaSgCOD; et tanta SeBrant; tanta Le

ⁿ pro sal. pop. DaLeOdSeSgBrantCOD; *om. Ra*

^o igitur DaLeOdRaSeCOD; ergo SgBrant

^p prohibitionis DaOdRaSgCOD; constitutionis LeSeBrant

^q pro DaOdRaSgCOD, *om. LeSeBrant*

^r pro DaLeOdRaSeSgCOD; *om. Brant*

^s ignes DaLeOdSeSgBrant; ignem RaCOD

^t aut DaLeOdRaSeSgCOD; et Brant

^u vel aux. scienter DaRaSgCOD; et aux. scienter LeSe; vel aux. Od; scienter et aux. Brant

^v et si mortuus - careat sep. (sep. car. Ra) DaOdRaCOD; et si incendarius mortuus fuerit, eccl. car. sep. LeSe; *om. Sg*

^w dampnum cui DaSeSgCOD; dampno cui LeOd; dampno quod Ra

^x fac. suam DaLeOdRaSeCOD; suam fac. Sg

^y resarcito DaLeOdRaSgCOD; reddat et Se; restituat et se ulterius emendaverit etc *and ends*, Brant

^z non OdRaSgCOD; nulli LeSe

^{aa} -tia Od

^{bb} aut DaOdRaSgCOD; vel LeSe

^{cc} -iam Od

^{dd} arch. ep. OdRa; ep. arch. LeSe; arch. episcopo Sg; arch. vel ep. DaCOD

^{ee} hoc rel.] rel. hoc Da

^{ff} Da *mf illegible from* autem ei detur – episcopali off.

regibus^{gg}, principibus, faciende iustitie facultatem^{hh} consultis episcopis
archiepiscopisⁱⁱ non negamus

C Lateran II cc 18-20] + C 23 q 8 c 32 has beg. and end

^{gg} et *add.* LeOSgCOD, *om.* DaOdRaSe

^{hh} fac. iust. facul. RaSg; facul. fac. iust. LeSeCOD; fac. facul. iust. Od

ⁱⁱ ep. arch. LeRaSe; arch. et ep. OdSgCOD

*Brant ended in mid-canon above; Sg has here cc 10a,10b, 7a, (above) and then new
matter; DaLeOdRaSe continue:*

xvi^a

Presbiterorum filios a sacris^b altaris ministeriis removendos decernimus, nisi aut in
cenobiis aut in canonicis^c religiose^d fuerint conversati. Sane quia inter cetera unum
est quod sanctam maxime perturbat ecclesiam^e, false videlicet penitentie, confratres^f
nostros et^g presbiteros admonemus^h ne falsis penitentiis laicorum animas decipi et in
infernum pertrahi patiantur. Falsam autem penitentiam esse constat cum spretis
pluribus de uno solo penitentia agitur, aut cum sic agiturⁱ de uno ut non discedatur ab
alio^j. Unde scriptum est, Qui totam legem servaverit^k, offendat autem in unum factus
est omnium reus, scilicet^l quantum ad vitam eternam^m. Sicut enim si peccatis omnibus
esset involutusⁿ, ita si in uno tantum maneat, eterne vite ianuam non intrabit. Falsa
autem fit^o penitentia cum penitens^p ab officio vel curiali vel negociali non recedit^q,
quod sine peccatis^r agi nulla ratione prevalet^s, aut si^t odium in corde gestetur^u aut si^v
offenso cuilibet^w non satisfaciatur^x, aut si non offendentis^y offensus^y indulgeat^z, aut si
arma quis^{aa} contra iusticiam gerat^{bb}

Ibid. cc 21-2

^a xvi Se; *om.* DaOdRa. Quod sacerdotum filii non sint promovendi *add.* Le

^b sacris OdRa; sacri DaLeSeCOD

^c regularibus *add.* Ra, *om.* DaLeOdSeCOD

^d *om.* Da

^e max. pert. eccl. DaLeOdRaCOD; eccl. max. pert. Se

^f confratres DaOdRaCOD; Et fratres Le; Unde fratres Se

^g *om.* Le

^h mon- Le

ⁱ agi debeat Le

^j ab alio] de io Da (*sic*)

^k observaverit Da; impleverit Le

^l sed Le; *om.* Da

^m pertinet Da

ⁿ omn. esset inv. LeOdSe; omn. inv. esset Ra; esset omn. inv. DaCOD

^o autem fit LeRa; etenim fit Da; autem est OdSe; etiam COD

^p penitens DaOdRaCOD; penitentes LeSe

^q -dit OdRaCOD; -dat Da; -dunt LeSe

^r -atis DaLeOdRaSe; -ato COD

^s -let DaLeOdRaCOD; -lent Se

^t etiam *add.* LeSe, *om.* DaOdRaCOD

^u gestetur DaLeOdRaCOD; gerat Se

^v in *add.* Da

^w off. cuil.] cuil. off. Od

^x -faciat OdRaSe; -fiat LeCOD

^y non offend. offensus LeRaSe; non offend. offensus Od; offend. offensus non DaCOD

^z -geat DaLeOdSeCOD; -get Ra

^{aa} arma quis OdRaCOD; arma quas Da; animum quis Le; alia queque Se

^{bb} gerat DaLeOdSeCOD; ferat Ra

cap. xvii^a

Eos^b qui religionis^c speciem simulantes dominici corporis et sanguinis sacramentum, baptismum puerorum, sacerdotium et ceteros ecclesiasticos ordines, et legitimarum dampnant federa nuptiarum tanquam hereticos ab ecclesia Dei pellimus et dampnamus et per potestates externas coherceri precipimus. Defensores quoque^d ipsorum^e eiusdem dampnationis vinculo^f innodamus
Ibid. c 23

^a cap. xvii Se; *om.* DaOdRa; *whole cap. om.* Sg. De hereticis *add.* Le

^b Hos Da; Vos Le. *autem add. COD, om.* DaLeOdRaSe

^c religionis DaLeOdRaSe; religiositatis *COD*

^d *om.* Le

^e ipsorum DaLeOdSe*COD*; illorum Ra

^f damp. vinc.] dampnationi Le

cap. xviii^a

Illud quoque adicientes precipimus ut pro chrismatis, olei sacri et sepulture acceptione nullum venditionis precium exigatur. ^bSi quis preposituras, prebendas vel alia^c ecclesiastica beneficia de manu laicali acceperit indigne suscepto careat beneficio
Ibid. cc 24-5a.

^a cap. xviii Se; *om.* DaOdRa. De his qui chrisma vel oleum sanctum vendunt Le

^b De symoniacis *add. as rubr.* Le

^c *om.* Od

xviii^a

Iuxta decreta namque^b sanctorum patrum laici, quamvis religiosi sint, nullam tamen habent^c disponendi^d de ecclesiasticis facultatibus potestatem
Ibid. c 25b

^a xviii Se; *om.* DaLeOdRa

^b iuxta – namque] Iuxta namque *decr.* Od

^c -ent Da(*before* tamen)OdRa*COD*; -eant LeSe

^d disponendi DaOdRa*COD*; *om.* LeSe

cap. xx^a

Ad hanc perniciosam et detestabilem consuetudinem quarundam mulierum^b que licet neque secundum regulam sancti^c Benedicti neque Basilii aut^d Augustini vivunt^e sanctimoniales tamen vulgo^f censi desiderant, aboleri^g decernimus. Cum enim iuxta regulam^h degentes in cenobiis tam in ecclesia quam in refectorio atqueⁱ dormitorio communiter^j esse debeant^k, propria sibi edificant receptacula et privata

^a cap. xx Se; De sanctis monialibus Le; *om.* OdRa

^b cons. quar. mul. LeOdSe*COD*; quar. mul. cons. Ra

^c beati OdRa*COD*; sancti Da; *om.* LeSe

^d neque Bas. aut DaRa*COD*; et LeSe; neque Bas. vel Od

^e -ant Od

^f sanct. tamen vulgo DaLeOdRa*COD*; vulgo tamen sanct. Se

^g abol- DaLeOdRa*COD*; obol- Se

^h enim – reg.] iuxta regula Od

ⁱ atque DaOdRa*COD*; et LeSe

^j communiter DaOdRa*COD*; *om.* LeSe

domicilia, in quibus sub hospitalitatis velamine passim hospites^l minus religiosos contra sacros^m et bonos mores suscipere nullatenus erubescuntⁿ. Quia ergo omnis qui male agit odit lucem et per hoc ipse abscondite in iniustorum^o tabernaculis^p opinantur^q se posse latere ante^r oculos iudicis cuncta cernentis^s, hoc tam^t inhonestum detestandumque flagitium^u ne ulterius fiat omnimodis^v prohibemus et sub pena anathematis^w interdicimus. Simili modo^x prohibemus ne sanctimoniales simul cum^y canonicis sive^z monachis in ecclesia^{aa} in uno choro conveniant ad psallendum
Ibid. cc 26-7

---

^k -eant LeOdRaCOD; -ent Se

^l et *add. COD, om. DaLeRaSe*

^m canones *add. OdCOD, om. DaRaSe*

ⁿ -ant Le

^o iniustorum LeOdRaSe; iustorum COD

^p -ulis LeOdRa; -ul' DaSe; -ulo COD

^q -atur Le

^r ante DaLeRaSe; *om. OdCOD*

^s contuentis Da

^t tamen Da

^u flag.] et flagitiosum Le

^v omnimodis DaLeOdSeCOD; modis omnibus Ra

^w omnino *add. Le*

^x modo DaLeOdRaCOD; *om. Se*

^y clericis *add. Ra, om. DaLeOdSeCOD*

^z sive DaRa; vel OdCOD

^{aa} in ecclesia DaOdRaCOD; *om. Se*

Od ends incomplete in first word; DaLeRaSe continue

xxi^a

Obeuntibus^b sane episcopis quoniam ultra tres menses vacare ecclesiam patrum prohibent sanctiones^c sub anathemate interdicimus ne canonici de sede episcopali^d ab electione episcoporum excludant religiosos viros. Sed eorum consilio honesta et idonea persona in episcopum eligatur. Quod si exclusis eisdem religiosis electio fuerit celebrata quod absque eorum assensu et coniventia^e factum^f fuerit irritum habeatur et vacuum
Ibid, c 28

---

^a xxi Se; *om. DaRa; Quod obeunte episcopo alius consilio religiosorum qui sunt in episcopatu eligendus sit add. as rubr. Le*

^b Abeunt- Da; Obeunt/ and ends Od fo. 97v. C. Reims (1148) follows

^c sciones in text, sanctiones in mg. Ra

^d rel. viros here DaLeSeCOD; after sede episcopali above Ra

^e assensu et con. RaCOD; consensu et convenientia Da; assensu Le; consensu Se

^f repeated and canc. Ra

xxii^a

Artem autem illam mortiferam et Deo odibilem^b balistariorum et sagittariorum adversus Christianos et catholicos^c exerceri de cetero^d sub anathemate prohibemus
Ibid. c 29

---

^a xxii Se; *om. DaLeRa*

^b et Deo od. *om. Le*

^c et cath. RaCOD; *om. LeSe*

^d de cetero RaCOD; *om. DaLeSe*

Capit. xxiii^a

Ad hoc^b ordinationes factas a Petro Leonis^c et aliis^d scismaticis et hereticis^e
evacuamus et irritas esse censemus.

Ibid. c 30

---

^a Cap. xxiii Se; *om.* DaLeRa

^b Ad hoc RaCOD; Ad hec Da; *om.* LeSe

^c filio *add.* Le

^d et al. *om.* Da

^e et hereticis *om.* Le

Expl' decr' domni Innoc' pape^a

---

^a Expl. – pape Ra; *om.* DaLeSe